THE

BLACK TIE

NO.9 / 2024

ČAS

omegawatches.com

ČAS SVĚTA

Vydejte se na úžasnou cestu. Začněte u středu číselníku s vyobrazením Země na povrchu z titanu třídy 5. Poté pokračujte k 24hodinové indikaci rozdělené na noční a denní část. A rozhodně si nenechte ujít světové destinace, které krouží kolem číselníku, nebo stále viditelné stopy minulosti. Hodinky Worldtimer vychází z našich prvních cestovních kapesních hodinek z 20. let 20. století. Pokud Vašemu světoběžnickému životnímu stylu vyhovuje mapa světa, kterou můžete nosit, zvažte tuto titanovou edici s černošedým číselníkem vyrobeným výhradně laserovou ablací. Hodinky pohání kalibr Co-Axial Master Chronometer 8938. Strojek, který prošel nejnáročnějšími testy na Zemi.

OMEGA

Dusák
HODINÁŘ & ZLATNÍK

GREEN VILLAGE
GOLF RESORT KONOPIŠTĚ

ZKOLAUDOVÁNO
IHNED K NASTĚHOVÁNÍ!

HLEDÁTE **BYDLENÍ V PŘÍRODĚ?**

- Dispozice **4 - 5 + kk**
- **Dvě členství** v GC Konopiště **ZDARMA**
- U jamky č. 16 D´Este
- **Wellness & spa** či sportovní vyžití **přímo za okny**
- Přírodní biotop v podobě **dvou jezer**

www.**GREENVILLAGE**.cz

Real-Treuhand
Raiffeisen Immobilien

• REZIDENCE •

ZENKLOVA

ZKOLAUDOVÁNO
IHNED K NASTĚHOVÁNÍ!

NOVÉ BYTY
PRAHA 8
PALMOVKA

- Dispozice **1 - 4 + kk**
- **Klidné bydlení** v blízkosti centra Prahy
- **Velkoryse** navržená **okna a dispozice**
- **Terasa nebo lodžie** u všech bytů
- Jedinečná **atmosféra**

www.**REZIDENCEZENKLOVA**.cz

Real-Treuhand
Raiffeisen Immobilien

Čas

Ten nejspravedlivější ze spravedlivých. Neúplatný. Je mu jedno, kolik máte peněz nebo vrásek na čele, stejně vám naměří na den stejně jako všem ostatním. 24 hodin. Tik tak. Tik tak. Jak s nimi naložíte? Existuje nespočet definic na téma čas. Někteří filozofové ho považovali za natolik abstraktní veličinu, že ji brali za neexistující, pokud o ní zrovna nedebatovali. Pořádky starého světa postaveného na jednoduchých fyzikálních principech vzaly za své roku 1905, kdy Albert Einstein představil svou speciální teorii relativity a o deset let později, kdy publikoval obecnou teorii relativity. Einstein otevřel lidstvu okno do jiné dimenze, když přišel s přelomovou teorií, že čas a prostor nejsou takové, jak se nám jeví. Výstřední génius s IQ 160 věděl, že čas je relativní, tedy nestálý, a všude není stejný. Vypočítal, že vesmír nemůže být nehybný, že se musí rozpínat, či smršťovat, což byla v roce 1915 velmi odvážná myšlenka. O Einsteinově teorii se traduje, že neexistuje více než dvanáct lidí na světě, kteří by jí rozuměli. Prý je to ale fáma, kterou rozšířil Henry Crouch, jehož v roce 1919 šéfredaktor The New York Times pověřil, aby napsal článek o experimentálním potvrzení teorie relativity. Není divu, že to pro Crouche byl tvrdý oříšek, když do té doby psal výlučně o golfu.

Spoutat nějakým způsobem čas, odměřit ho, to byla odvěká touha lidí. Staří Egypťané stavěli již v polovině 4. tisíciletí štíhlé obelisky k uctění boha Slunce, všemocného Ra. Sluneční stín jim pomáhal určovat čas. Od egyptských slunečních hodin až po dnešní náramkové hodinky vedla dlouhá cesta a uteklo moře času. Navzdory všem high tech technologiím je vysoká hodinařina neboli haute horlogerie stále pojem. Název vznikl v 70. letech jako reakce švýcarských hodinářů na levné quartzové hodinky. Bylo třeba odlišit strojky představující umělecká díla, k nimž patří komplikovanost, mechanická přesnost, umělecké zdobení i precizní dokončení.

Čas je provázán s vláknem našeho života, který má svou pozemskou expiraci. Jsou místa na Zemi, kde se lidé dožívají pozoruhodně vysokého věku, a to v dobré kondici. Konkrétně je to pět míst, která novinář Dan Buettner označil jako Blue Zones. Studiem dlouhověkosti v těchto lokalitách se zabývá už dvacet let. Na co přišel? Možná vás překvapí, že na nic, co byste netušili. Víc žít než pracovat. Mít úkol, který vás naplňuje. Dobře jíst. Být součástí svého kmene lidí, jenž vám dává pozornost a lásku a vy mu to můžete vracet... Že je to jednoduché? Ano. Tak proč na naší planetě není Modrých zón víc?

Minulost, přítomnost, budoucnost. Svůj život můžeme rozkrájet na tři díly. Při pohledu na unikátní snímky z knihy Historie v barvě zobrazující milníky dějin, je zajímavé uvědomit si, že to, co je pro nás už pokryto prachem, kdysi byla něčí přítomnost a viděli ji jako my. Barevně, a nikoliv černobíle.

Přeju vám, ať z vašeho času uděláte to nejlepší.

Barbora Slavíková Literová
šéfredaktorka

THE BLACK TIE

MAGAZÍN PRIVÁTNÍHO BANKOVNICTVÍ FRIEDRICH WILHELM RAIFFEISEN

MADE BY
Premium Media Group a.s.
Na Florenci 1332/23, 110 00 Praha 1
CEO
Štěpán Dlouhý
stepan.dlouhy@premiummediagroup.cz
PUBLISHER
Matej Šišolák
matej.sisolak@premiummediagroup.cz
EDITOR-IN-CHIEF
Barbora Slavíková Literová
barbora.literova@premiummediagroup.cz
HEAD OF SALES
Kateřina Urban
katerina.urban@premiummediagroup.cz
ART DIRECTOR
ArtContent Studio
CONTRIBUTORS
Barbora Vojtová, Jan Stuchlík, Jiří Marek, Jiří Škoda, Lenka Hrabalová, Lenka Komrsková, Radana Vítková, Stella Steinerová, Štěpán Vorlíček, Tomáš Kubeš, Topi Pigula, Vlaďka Vintr
COVER
Getty Images
PROOFREADING
Helena Vokalová
PRODUCTION
Milan Novák

V soutěži HN Visa Nejlepší banka 2023 Raiffeisenbank získala již podruhé v řadě dvě nejprestižnější ocenění: **Nejlepší banka roku 2023**, **Klientsky nejpřívětivější banka roku 2023**

LAKA LIVING Prášily, Šumava

Měníme pro Vás domy
na domovy a vize developerů
ve skutečnost.

Luxent | Exclusive Properties

www.luxent.cz

Galerista na trhu nemovitostí

Uchováno v paměti stromů

Cape Meares je ospalá vesnička obklopená lesem a mořem ležící v americkém státě Oregon. Nacházelo se tu i městečko Bayocean, které se na počátku 20. století mělo stát vyhlášeným resortním letoviskem. Jméno mu daly unikátní výhledy na zátoku Tillamook a Tichý oceán. Investoři postavili hotel s orchestřištěm, velké kino, vyhřívaný bazén, tenisové kurty, vydláždily se ulice... Nic nenasvědčovalo tomu, že se za pár let bude o Bayocean psát jako o „městě duchů, které spadlo do vody". Byla to pobřežní eroze a silné bouře, které z investorského snu učinily ostrov, než v roce 1960 spolkla voda poslední dům. Svědky této zkázy byly i věkovité stromy rostoucí v okolních lesích, mezi nimi také rarita známá jako Octopus Tree. Strom, jehož stáří se odhaduje na 250 až 300 let, je pozoruhodný tím, že z centrálního kmene vychází ještě několik kmenů připomínajících chapadla chobotnice. Údajně se jednalo o kulturní modifikaci, původní obyvatelé prý takto stromy upravovali, aby v nich držely kánoe se zesnulými během stromového pohřebního rituálu. Byl to i způsob značení významných míst. Dřevo jako jeden z nejstarších stavebních materiálů, které člověk začal využívat, je tichým svědkem času, jenž se do něj zapisuje. Jako do kusu kmene nalezeného na pláži v Cap Meares.

Copyright / Getty Images, Feifei Cui-Paoluzzo

16 / CRAFTMANSHIP
Originální perské koberce jsou odpradávna luxusním zbožím, symbol společenského statusu. Platilo to v časech Perské říše a platí to i teď.

22 / CONNOISSEUR
Čich je po hmatu prvním smyslem, který se vyvíjí ještě dříve, než přijdeme na svět.

28 / PLEASURE & TREASURE
Dobré věci potřebují uzrát, ať jsou to archivní vína, parmezán, či iberská šunka.

40 / INTERVIEW
Refresh značky Raiffeisenbank ji posunul směrem k digitálnímu světu, v němž dnes žijeme.

48 / ART
Umění jako atraktivní doplněk investičního portfolia.

54 / ANALÝZA
V posledních dvou letech hrály u investorů prim dluhopisy a dluhopisové strategie. Jak investovat do Private equity?

58 / TOPIC
Od chvíle, kdy jsme si poprvé všimli pravidelného pohybu Slunce a hvězd, nás zajímá, jak plyne čas.

66 / MILESTONE
Dvacátého července uplyne již pětapadesát let, kdy Apollo 11 úspěšně dosedlo na Měsíc. Hodinky značky Omega byly součástí tohoto milníku v dějinách lidstva.

72 / THROUGH THE LENSE
Historie v barvě. Minulost nebyla černobílá, naši předkové ji viděli jako my.

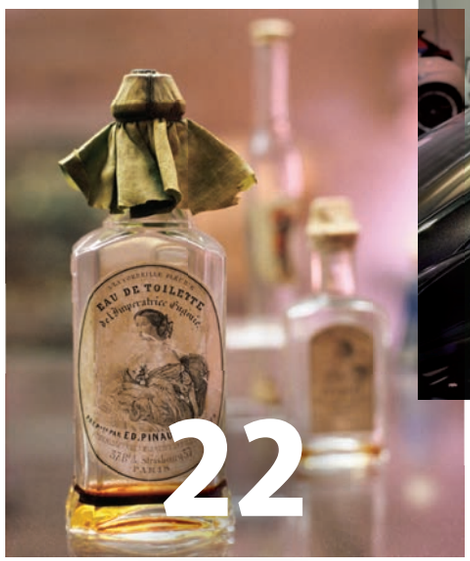

80 / CZECH TIES
Šternberku na Moravě se přezdívá město hodin, aby také ne, když zde sídlil jeden z nejvýznamnějších hodinářských závodů Evropy.

86 / CZECH MADE
Z vášně pro české umění a řemesla vznikla hodinářská značka ROBOT.

88 / FENOMÉN
Umělá inteligence, máme se nástupu AI bát, nebo naopak?

94 / ENGINE
Trnitá cesta Tesly na automobilové výsluní.

100 / PERSONA
Generální ředitel společnosti Raiffeisen – Leasing, Tomáš Gürtler, vede jednu z nejúspěšnějších leasingových společností v Česku.

106 / PLACE TO BE
Na jednom z nejkrásnějších míst Nového Zélandu se nachází Aro Ha, wellness retreat, který vám nabídne luxus vnímat přítomnost.

114 / SAVOIR VIVRE
Na světě je jen pět míst, kde se lidé běžně dožívají stovky. Jaký je jejich recept?

120 / DISCOVERY
Kláštery, které se proměnily v exkluzivní butikové hotely.

128 / DESTINATION
Papua, cesta do zapomenutých věků, do světa bez civilizačních výdobytků.

136 / SLOVA
Autor světově populárních bestsellerů Peter Wohlleben se zamýšlí nad moudrostí starších.

Pod hladinou

Společnost Scenic, která se specializuje na highendové říční a oceánské plavby po celém světě, obohatila své portfolio o dechberoucí novinku – exkluzivní ponorku Triton 660/9 AVA. Ta vás ve stylovém designovém prostředí vezme prozkoumat hlubiny slané vody, ať už v relaxačních tropických destinacích, nebo v dramatických polárních sceneriích. Už samotné prozkoumání podmořského světa v ponorce bude stát za to, Triton však přináší i další level zážitků. Zabookovat si tak můžete cocktailovou plavbu s mixologií, stylovou hru pokeru a nebo rovnou svatbu v intimním počtu osmi lidí. Super moderní ponorka se navíc pohybuje zcela bez hluku a nevytváří žádné emise.

Revoluční krycí péče

Francouzská progresivní skincare značka Biologique Recherche představila novou generaci tónovaného séra, které kombinuje hydratační, ochranné a sjednocující aktivní složky s dokonalým krytím. Senzorická textura nechává na rozdíl od klasického make-upu pokožku dýchat a dodává jí přirozený hydratovaný vzhled. Foto-ochranné a anti-pollution složky pak pomáhají vytvářet na povrchu pokožky štít proti znečišťujícím látkám a volným radikálům vyvolaným slunečním zářením. Serum Tentié seženete celkem v deseti odstínech.

Premiéra Palazzo Versace v Asii

Opulentní hotely pod designovou taktovkou italského módního domu Versace obohatila už třetí pobočka. První Palazzo Versace s typickými zdobenými vzory značky spatřilo svět v Austrálii v roce 2000. Po celých patnácti letech se další unikátní hoteliérská vize, jejímž původním autorem nebyl nikdo jiný než samotný Gianni Versace, objevila v Dubaji v roce 2015. Letos se vlastního paláce dočkala i Asie. Palazzo Versace Macau najdete v autonomním regionu na jižním pobřeží Číny a ani zde nechybí maximalistická módní vize, tentokrát však ve fúzi s typickými čínskými elementy. V čínské pobočce hotelu najdete i italskou michelinskou restauraci Don Alfonso 1890, zatímco na lehký snack a delikátní kávu můžete zajít do La Scala del Palazzo. V Palazzo Versace Macau nechybí ani okázalé SPA se dvěma bazény s mozaikou draka a mramorovými sloupy.

HÄSTENS CONCEPT STORE | Vinohradská 33, 120 00 Praha 2 | Štursova 3 Brno – Žabovřesky

Privátní bazén & butler

Tureckou riviéru po loňském soft openingu sebejistě pozvednul Bijal – nejluxusnější villas-only resort v zemi. Na místě najdete celkem 19 vil, jejichž designu v nerušivých zemitých tónech se ujalo mezinárodně oceňované multikreativní studio Autoban. Počítat můžete s vlastním privátním bazénem, pokud však zatoužíte po společnosti, můžete se vydat směrem ke club housu, kde už čeká unikátní zpívající bazén. V resortu nechybí SPA ve spolupráci s italskou značkou Bioline Jatò, a kdybyste si přáli cokoliv dalšího, váš osobní butler vám bude k dispozici 24 hodin denně. V Bijalu je samozřejmostí také privátní pláž a kids club. Gastronomické zázemí nabízí přímo v resortu tři restaurace – Club House s barbecue, japonský teppanyaki spot na pláži a Beach House s mezinárodní a lokální kuchyní. Za menu těchto podniků stojí pečlivě vybraní michelinští šéfkuchaři.

Stylový zvuk

Luxusní značka zavazadel a doplňků Montblanc přinesla na trh must-have produkt, který budete chtít mít neustále u sebe – nenápadná stylová sluchátka MTB 03 In-Ear Headphones, jež seženete v elegantní černé barvě s decentním bílým logem značky. Highendová sluchátka slibují nejen vysoce kvalitní poslechový zážitek a komfort i při dlouhém nošení, ale i jen čistý harmonizující klid od okolního ruchu díky noise cancellation úpravě.

Caviar Eye

Švýcarská revoluční anti-aging značka La Prairie představila inovované složení oční péče Skin Caviar Eye Lift. Po rozsáhlém výzkumu podkožních vaziv v oblasti očí byl produkt obohacen o inovativní složky kaviár Infinite a kaviárové mikroživiny. Účinné oční sérum bylo vytvořeno tak, aby podporovalo zhuštění dermální vrstvy pleti, posílilo podkožní vaziva a reaktivovalo stěžejní komunikace mezi vazivy a buňkami. To má za výsledek pozvednutí horních očních víček, zvýšení pevnosti pleti v očním okolí, zjemnění vrásek a redukci kruhů pod očima.

KODL
GALERIE

KODL – TRADICE OD ROKU 1885

ZVEME VÁS NA KVĚTNOVOU PŘEDAUKČNÍ VÝSTAVU

Aukce se uskuteční 26. 5. na Žofíně + online na artslimit.com

JAN ZRZAVÝ: NOLI ME TANGERE • olej na plátně fixovaném na desce, 1915, 48 × 45 cm • vyvolávací cena: 7 000 000 Kč, odhadní cena: 8 000 000 – 14 000 000 Kč

Tel.: +420 251 512 728
+420 602 117 440
Národní 7, Praha 1
galerie@galeriekodl.cz

www.galeriekodl.cz

Česká haute couture vize

Úspěšná česká módní návrhářka Zuzana Kubíčková se nebojí ani sofistikovaných propracovaných haute couture kousků. Svědčí o tom i nejnovější kolekce pro letošní rok, v níž designérka vzdává hold přírodě a jejím pomíjivým cyklům. Dechberoucí modely, v nichž nechybí syté barvy, hra se siluetou, ale i fokus na detail, oslavují harmonii ženské křehkosti a síly.

Soukromý ostrov? Žádný problém

Populární Seychely obohatil na začátku roku exkluzivní resort sestávající z privátních vil – a rovnou na soukromém ostrově. Waldorf Astoria Seychelles Platte Island přináší celkem padesát prostorných vil s kapacitou od jedné do pěti ložnic s atmosférou ztraceného ráje, kterou pozvedává concierge servis, privátní bazény a výhled na korálovou lagunu. Studio eco.id vytvořilo architektonickou a designovou eco vizi a pracovalo s materiály s eticky dosledovatelným původem. Stejně udržitelná je i celá vize resortu – místní podmořské louky patří k nejzachovalejším v Indickém oceánu, a Waldorf Astoria tak k lokalitě přistupuje s patřičnou zodpovědností a aktivně participuje na zachování její neposkvrněnosti. Na ostrově Platte nechybí vrcholná gastronomie pod vedením australské šéfkuchařky Jane-Therese Mulry, kids&teenage club, alfresco kino, SPA se sofistikovaným terapeutickým menu nebo tenisové kurty, které jako speciální host v únoru obohatil Tomáš Berdych. Waldorf Astoria Seychelles Platte Island láká i na vodní aktivity, jako je kitesurfing, potápění, terénní exkurze s mořskými biology, oceánské safari na plachetnici nebo sportovní muškaření.

Z Gucci do Valentina

Italský módní dům Valentino opustil po šestnácti letech oblíbený kreativní ředitel Pierpaolo Piccioli, který se kromě několika módních hitů zasloužil také o slávu dokonalých haute couture rób značky, jež nezřídka zaplňovaly hollywoodské red carpet eventy. Na jeho místo nastupuje italský designér Alessandro Michele, který odešel ze stejné pozice u značky Gucci na konci roku 2022. Návrhář známý oblibou ve streetwearu, ale i v dekadentní snové módě předvede svou první kolekci a zároveň vizi kousků na příští jaro už letos na podzim na fashion weeku v Paříži.

Home Portal

Nové bydlení. Jednoduše.

OTEVŘETE DVEŘE DO SVĚTA LUXUSNÍHO BYDLENÍ

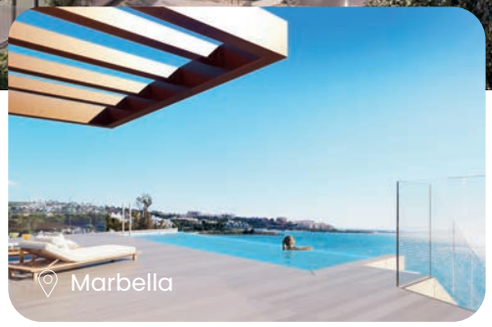

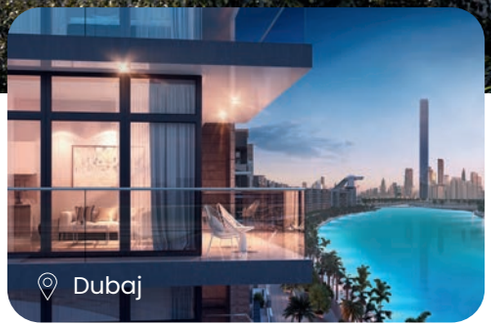

Exkluzivně zastupujeme nejen **VANGUARD PENTHOUSES** v Praze, ale i desítky luxusních projektů na španělském pobřeží **COSTA DEL SOL** nebo v **DUBAJI**.

Spojujeme prémiové služby pro kupující s nejpřehlednějším portálem s novostavbami, abychom Vám usnadnili cestu k novému bydlení. Objevte další nemovitosti na **HOMEPORTAL.CZ** a nově také zahraniční projekty na stránce **HOMEPORTAL.WORLD**.

Kontaktujte svého makléře +420 725 551 972 blacktie@homeportal.cz

Vetkané příběhy Orientu

PŘIPRAVILA / LENKA HRABALOVÁ
FOTO / GETTY IMAGES

Málokterý objekt, málokterá věc má ve společnosti podobný zvuk jako termín perský koberec. Ačkoliv u nás je peršanem nazýván takřka libovolný běhoun s orientálními motivy, pravé perské koberce jsou odpradávna luxusním zbožím. Představují symbol společenského statusu, a to daleko za hranicemi dnešního Íránu, dávné Perské říše.

Koberce a kobercové umění jsou součástí íránské národní hrdosti a bez sebemenších pochyb i hodnotnou uměleckou záležitostí. Jsou také záležitostí historickou. O oblibě orientálních koberců se můžeme dočíst v textech starého Řecka i Číny, které, byť byly státy vůči Persii nepřátelské, neměly sebemenší zábrany užívat si jemného perského umění. Od koberců přes parfémy, zbraně a šperky. Luxus a pohodlí neznaly nepřítele. Bohužel, není známo, kdy vznikly v Orientu nejstarší koberce – přece jen, látkové objekty rády a snadno podléhají destrukci. Ať už přirozenému rozkladu, či ohni, nebo invazím hmyzu. Nejstarší dochovaný perský koberec byl nalezený v údolí Pazyryk v oblasti Sibiře v jedné z bohatých skytských kočovnických hrobek. Pochází asi 5. století před naším letopočtem a je nejstarším dochovaným kobercem vůbec. Bezpochyby se jednalo o luxusní záležitost z achajmenovské Persie, kde vládli legendární velkokrálové jako Kýros či Xerxes. Dnes jej můžeme obdivovat v Ermitáži. Rudo-zlatý koberec vyobrazuje orientální motivy a zvířata v pohybu a dodnes jasně září barvami.

Zvířata, geometrické a florální motivy jsou nejčastějšími vzory na starých i současných kobercích. Kromě nich ale také můžeme najít do koberců vetkané příběhy mytologické či historické. Koberce se staly kronikami své doby a v muzeích celého světa můžeme najít mnoho stovek i tisíce starých koberců různých motivů. Jeden z nejbizarnějších koberců, který jsem na svých cestách našla, vznikl během sovětské invaze do Afghánistánu. Afghánští uprchlíci mezi motivy květin a hor vetkali tanky a rakety. Obchodník v íránském městě Kášán, který jej měl vystavený, koberec ohodnotil jako neprodejný. Když jsem tlačila, za kolik by jej prodal, odpověděl, že by nešel pod deset tisíc dolarů. Perskými koberci se chlubí mnoho muzeí, ale také paláců, slavných mešit či příbytků bohatých a známých lidí. Celý svět má perské kobercové umění ve velké úctě a dokáže ho patřičně ocenit a docenit. Dodnes je Írán absolutním králem tohoto umění, byť perská diaspora je k nalezení po celém světě. Ročně země vyprodukuje až pět milionů metrů čtverečných koberců, přičemž většina z nich je prodávána v zahraničí. Samozřejmě, často za velmi přemrštěné částky. Za zmínku také stojí, že nejdražší perský koberec pochází ze 17. století a byl v roce 2013 vydražen za 33,8 milionu dolarů.

Koberce se staly kronikami své doby a v muzeích celého světa můžeme najít stovky i tisíce starých koberců různých motivů.

Svět městských vzorů

V průběhu dvou a půl tisíce let, ve kterých můžeme vývoj perských koberců pozorovat, vznikla samozřejmě celá řada typů a druhů, podle kterých se dá v kobercovém světě zorientovat. Koberce totiž odrážejí životní styl jejich tvůrců a majitelů. A vzhledem k tomu, že prorůstají celou íránskou společností od kočovníků v pouštích na východě přes horaly ve vesničkách ve vysokém Zagrosu po obyvatele velkých historických měst, je prostředí jejich vzniku zásadní pro určování typologie. V praxi tak velmi snadno podle vzoru, barev, materiálu i způsobu tkaní poznáte, kdo koberec vyrobil. Respektive dokážete identifikovat město, etnikum a oblast. Ostatně, přesně na tomto funguje základní, zjednodušená typologie koberců.

V této zjednodušené typologii máme dva typy: koberce městské a kočovnické, eventuálně vesnické. Zatímco městské jsou věcí luxusu a pohody, kočovnické a vesnické koberce jsou považovány za primárně užitkovou, ne až tak estetickou záležitost. Alespoň tedy se to tak říká, protože estetika je individuální – já jsem velký fanda právě kočovnických typů.

Za nejcennější jsou považovány koberce městské, a to z hlavních center íránského kobercového průmyslu v Esfahánu, Qomu, Kazvínu, Kášánu a dalších. Městské koberce jsou většinou vázané (ručně a dnes i strojově), a jsou tedy vysoké, někdy přímo měkké. Pro laiky je dobré dodat, že vázané koberce mají chlup – tyto chlupy jsou navázané na podklad a do kvality se počítá i hustota tohoto chlupu a tím pádem i počet uzlíků na centimetru čtverečním. V množství uzlíků na centimetr hraje svou roli také jemnost vlákna. Nejcennějším materiálem je bez většího překvapení hedvábí, které má krásný lesk a doslova vybízí k pohlazení. Pro svou krásu a fak-

tickou cenu (jednou jsem měla v Íránu možnost si osahat koberec za šest tisíc dolarů – a měl asi jen metr na metr) si v mnoha případech na zem nelehnou. Visí na stěnách jako obrazy. Oblíbená je také například bavlna, která se často míchá s hedvábím, či tenčí příze vlny. Městské koberce jsou většinou vizuálně jemné, mají něžné květinové nebo geometrické vzory, které mohou připomínat výzdobu vnitřku kupulí v mešitách. Klasické koberce mají okraje a centrální část, dominující barvy se mění podle regionu. Často je to modrá, žlutá, bílá a červená v mnoha kombinacích a podobách.

Koberce kočovníků

Oproti nim jsou koberce kočovnické často tkané, a tudíž ploché. Pro laiky – vlákna jsou prokládána na tkalcovském stavu, a koberce tedy nemají chlup. Jejich výroba je proto výrazně rychlejší. Těmto se říká kilim. Používá se často vlna (ovčí, ale také velbloudí), což vede k tomu, že oproti městským jsou tvrdší a někdy trochu nepříjemné na kůži. Tento hrubý materiál ale více vydrží, což bylo cílem a záměrem – tvrdý kočovnický život nebyl nikdy prostředím luxusu. Kočovnické koberce nebyly vždy využívány pro okrasu (ať už naležato, nebo někde zavěšené), ale dělaly se z nich tvrdé opěrky, polstrování, ale také například pytle či tašky na osly či velbloudy. Zkrátka se hodily na všechno. Tyto koberce jsou na výrobu mnohem snazší, a to jak kvůli samotnému procesu tkaní, tuhosti a velikosti vláken, tak také kvůli vzorům, které nejsou často tak něžné a drobné.

Samozřejmě existují i nomádské vázané koberce a na ty je opravdová radost pohledět. Jsou totiž kombinací jemného materiálu a kočovnické dynamiky, která často postrádá pevnější strukturu. Obecně platí, že oproti městským kobercům jsou nomádské motivy silně ornamentální a přírodní, zahrnují symbolické (silně symbolické) vyobrazení zvířat, krajiny i rostlin, velmi často také hor a na-

Nejdražší perský koberec pochází ze 17. století a byl v roce 2013 vydražen za 33,8 milionu dolarů.

pajedel, ale také geometrické tvary. Objevuje se zde zkrátka všechno, co kočovnické rodiny obklopovalo. Každý prvek koberce má nějaký příběh či kontext. Vizuálně se dá říct, že jsou hrubější – ale ne ve zlém či negativním! Velmi častou barvou je červená, černá a hnědá a jejich odstíny, ale objevují se i jiné barvy. Jejich škála je takřka nekonečná, stejně jako množství kočovných etnik a prostředí, v jakých se pohybují. Vyhlášené jsou kurdské (hlavně z oblast Sanandadže), áfšárské či qaškájské. Vrcholem (bohužel i cenovým) jsou hedvábné kočovnické koberce v černo-červené kombinaci, příslušející k etniku Balúčů, které patří k těm nejkrásnějším, jaké jsem kdy viděla.

Koberce jako artikl

Nákup koberce je v Íránu rituálem, na který je nutné si vyhradit dostatek času. Tento rituál může být proveden na stovkách míst v celé zemi, a pokud by měla být investice větší, je dobré se nad ní zamyslet předem. Alespoň si vyhlédnout typ. Velké obchody s koberci v centrech největších měst, zejména Esfahánu, mají takřka nekonečnou nabídku tvarů, barev a materiálů, ale přímo v místech výroby se vždy nakupuje lépe. Nebo alespoň s lepším pocitem z toho, že peníze jdou přímo výrobci, a ne celému řetězci přeprodejců. Dobré je také si uvědomit to, že na Blízkém východě se smlouvá. Cena koberce jde ve velkých obchodech v centrech srazit o třetinu až polovinu. U tkajících staříků v maloměstech jde smlouvání výrazně hůře. Ale ceny jsou u nich beztak nastavené na velmi nízké. Írán je levná země díky divoké inflaci a Íránci velmi rychle chudnou. Výrobci jsou tedy ochotni prodávat za někdy neuvěřitelné ceny. Proto s výrobci smlouvám jen výjimečně. K tomu se váže i to, že místo rijálů lépe nakoupíte za dolary nebo eura, občas se dá sehnat i terminál napojený na Dubaj. Tvrdá měna je ale pro Íránce vždy lepší. Zejména dolary vytisknuté po roce 2017 si oblíbili.

Pokud za kobercem nechcete cestovat do Orientu, i u nás je řada obchodů, jež koberce nabízí. Tam už se smlouvá výrazně hůře. A necvičené oko Středoevropana zde také velmi snadno neodhadne pravost koberce. Mnoho kusů prodávaných u nás jako zaručené peršany jsou sériově vyráběné kusy určené pro náš trh. Než tedy za něj utratíte majlant, prověřujte. A pokud na svém novém dokonalém koberci najdete drobou chybku – květina není zcela symetrická něco někam nezapadá, nedivte se. Opravdový perský umělec tam chybu udělal záměrně. Tvořit dokonalé, bezchybné a perfektní může jen Bůh, nikdy ne člověk. Ačkoliv je tedy umělec mistrem, chybu vždy neomylně do koberce vetká.

„Až si budete v Íránu vybírat koberec, neohlížejte se na čas... Nákup koberce se musí stát opravdovým rituálem, který zahrnuje i to, že vám jeden ze zaměstnanců obchodu bude neustále donášet černý čaj. Ten patří k dobrému společenskému chování i k íránské každodennosti. Hlavně se u něj ale nezapomeňte! Po čtyřech šálcích vypitých nad nádhernými koberci totiž ten večer už asi neusnete.“

Lenka Hrabalová
autorka je arabistka, íránistka a specialistka na Blízký východ

Alchymie vůně

Čich je po hmatu prvním smyslem, který se vyvíjí ještě dříve, než přijdeme na svět. Podle vůně pozná dítě svoji maminku, zdroj lásky a potravy. Vůně je tady s námi od počátku, dokáže vyvolat vzpomínku, kterou jsme měli za dávnou ztracenou. A vůně jsou také miliardovým byznysem.

„Do postele si oblékám jen pár kapek Chanelu N°5.“
Marilyn Monroe

PŘIPRAVILA / BARBORA SLAVÍKOVÁ LITEROVÁ
FOTO / GETTY IMAGES

V dubnovém vydání amerického magazínu Life z roku 1952 vyšel rozhovor s blonďatou ikonou své doby, Marilyn Monroe. Na otázku, v čem chodí spát, odpověděla památnou větou, jež má hodnotu milionů dolarů: „Do postele si oblékám jen pár kapek Chanelu N°5." Je nejprodávanějším parfémem všech dob – každých třicet sekund se na světě prodá jeden flakon. Vůni tvořenou více než osmdesáti složkami otevírají jemné tóny citrusu a ylang-ylangu s nádechem bergamotu. Poté přichází slavnostní chvíle pro májovou růži, jednu z nejvzácnějších ingrediencí v parfumářství vůbec, další tóny patří jasmínu a konvalince. Chanel N°5 stvořený na přání Coco Chanel jako vůně pro ženu současnosti neztratil své kouzlo ani po více než sto letech od chvíle, kdy ho pro madame Chanel namíchal Ernest Beaux, potomek alchymistů carského dvora.

Fascinující dar čichu

Vůně ale není vynálezem minulého století, je stará jako sama chvíle, kdy byl člověku dán dar čichu. Z pěti smyslů, jimiž jsme vybaveni, náleží patrně k nejstarším a také nejméně prozkoumaným. Je propojen s vývojově nejstaršími částmi mozku, kde sídlí řídicí centra ovládající naše emoce, náladu a paměť. Čich sám o sobě je velkým tajemstvím. Pronikli do něj američtí vědci Richard Alex a Linda B. Buck, kteří v roce 2004 získali Nobelovu cenu za objev čichových receptorů a uspořádání čichového systému. Svým výzkumem změnili dlouho zažité pravdy, jako že je člověk schopen vnímat na deset tisíc vůní. Dnes víme, že jsme schopni odlišit na jeden bilion vůní ve smyslu, zda se jedná o stejnou vůni, nebo odlišnou.

„Existují lidé, kteří vůbec nevnímají, že se v jejich okolí objevují nějaké pachy, a pak existují lidé, kteří okamžitě vědí, že má někdo určitý parfém nebo kouří. Ukazuje se, že ženy mají lepší schopnosti v čichové všímavosti, a to i napříč kulturami. Takové studie jsme prováděli v Africe, v Namibii a na Papui Nové Guineji," říká etolog doc. Mgr. Jan Havlíček, Ph.D., z Katedry zoologie Přírodovědecké fakulty UK.

Per fumum – zázrak skrze kouř

Starořecká básnířka Sapfó, označovaná jako desátá Múza, napsala: „...jací jsou jenom bohové. Proto je všichni chválili ve svých písních... číše a velké kádě... Divoké vůně kadidla, myrhy a skořice splynuly v jednu." Kořeny parfémů můžeme hledat

Město Grasse je obklopeno levandulovými poli.

v obětinách bohům. Slovo parfém vychází z latinského per fumum neboli skrze kouř. Tímto způsobem lidé obětovali bohům to nejlepší, kdy spolu s dýmem odcházela nahoru i libá vůně. Kadidlo, myrha či vonné oleje měly symbolizovat vyjádření úcty člověka ke Stvořiteli. O jejich vzácnosti svědčí i to, že myrha a kadidlo patřily k darům, které tři králové přinesli Ježíškovi do Betléma. Kadidlo neboli ztuhlou pryskyřici kadidlovníku, jež při zapálení vydává silný vonný a modravý dým, bychom mohli označit za prapředka dnešního parfému.

Benátčan Marco Polo ve svém cestopisném díle Milion ze 13. století popsal, jak se na území dnešního Ománu pěstoval kadidlovník: „Pěstují množství bílých kadidlovníků a povím vám jak. Když stromy pořádně povyrostou, podobají se drob-

ným smrkům, kmeny jsou pak naříznuty a z těchto otvorů se dobývá kadidlo. Šťáva někdy vytéká z kmene po kapkách i bez naříznutí jako pryskyřice, to kvůli tamnímu horkému podnebí. Poté, co ztvrdne, je z ní kadidlo." K rostlinám, které v dávnověku sehrály důležitou roli při posvátných rituálech, patřil také jalovec, cypřiš nebo cedr, pro něž je typická balzámová vůně. Významný je zvláště libanonský cedr, z něhož biblický král Šalamoun vystavěl chrám. V antickém Řecku symbolizoval cypřiš mládence jménem Kyparissus, jenž omylem zabil svého oblíbeného jelena a žalem se proměnil ve strom. Při rituálních slavnostech v antickém Řecku, kdy Afrodita oplakává Adonise, drželi účastníci v ruce cedrovou snítku. K jalovci, cypřiši a cedru se váže symbol smrti a jejího překonání, vůně měly v dávných pohřebních rituálech nezastupitelnou úlohu.

Z pěti smyslů, jimiž jsme vybaveni, náleží čich patrně k nejstarším a také nejméně prozkoumaným.

Vůni Mitsouko stvořil v roce 1919 Jacques Guerlain.

Posmrtná odysea

Psal se 26. listopad roku 1922, když si britský archeolog Howard Carter posvítil svíčkou v hrobce faraona Tutanchamona. Byl první, kdo do ní po třech tisících let nahlédl. Svět nad tímto největším archeologickým objevem v dějinách lidstva oněměl úžasem. V neporušené hrobce našel kromě proslulé zlaté pohřební masky tisíce předmětů, které měly faraonovi sloužit v posmrtném životě. Mezi nimi se nacházely také hliněné nádoby na vonné látky, v nichž byla ještě zakonzervována vůně jemného oleje. Mrtví byli ukládáni k věčnému odpočinku spolu s nádobami naplněnými vonnými oleji, aby jejich posmrtná odysea byla co nejpříjemnější. V neochvějné víře starých Egypťanů v posmrtný život nebylo nic ponecháno náhodě a možná překvapivě, právě díky kultu mrtvých, máme dnes dobré znalosti o starověkých parfémech.

Grasse a současní parfumáři

Pokud bychom měli označit na mapě hlavní město parfémů, výběr je jasný. Již stovky let je centrem světového parfumářství jihofrancouzské městečko Grasse, vzdálené pouhých dvacet kilometrů od Cannes. Říká se, že nikde jinde nevoní ulice tak jako v Grasse. Asi není náhoda, že Christian Dior vlastnil dům jen kousek odsud. Městečko obklopují proslulé lány levandule a vonných bylin, v bohatém výčtu nechybí rozmarýn, jasmín, myrha či růže. Na počátku zdejšího parfumářského příběhu byly navoněné rukavičky, které v 16. století vyrobil Jean de Galimard francouzské královně Kateřině Medicejské. Ta si je zamilovala a rukavice si nechala šít jen u něj, čímž napomohla rozvoji parfumářského řemesla v Grasse. Jean de Galimard v něm vycítil velkou příležitost a ve Francii založil parfumářský cech. V roce 1747 vznikla rodinná parfumerie Galimard, která žije

tímto řemeslem dodnes, stejně jako mnoho jiných výrobců a pěstitelů. Díky nim bylo v roce 2018 parfumářství v Grasse zapsáno na seznam nehmotného dědictví UNESCO. Do jeho historie a vonných zajímavostí můžete proniknout při návštěvě Mezinárodního muzea parfémů.

Vzduch v Grasse je prosycen mnoha vůněmi a jaro patří jeho královně, bez níž by patrně Chanel N°5 nebyl takovou vůní, jak ji známe dnes. Růže stolistá neboli májová byla vyšlechtěna ve Francii, ale charakteristickou vůni dává Chanelu jen ta rostoucí na polích v Grasse. Kvete pouze tři až čtyři týdny v květnu, na sklizeň tedy není mnoho času. Poté se okvětní lístky lisují a získá se z nich cenná esence. Exkluzivním dodavatelem chanelovských květin je rodina Mul, která růže pro módního giganta pěstuje. Přestože hlavní kouzlo ikonického parfému spočívá v jeho tajné formuli, základem jsou ingredience v nezměněné kvalitě. Tajemství leží ve zdejší písčito-hlinité půdě v kombinaci s příznivým klimatem. Výsledkem je specifický květinový buket, který ucítíte jen v Grasse.

Parfém z obchůdku v Grasse.

Již stovky let je centrem světového parfumářství jihofrancouzské městečko Grasse.

Francis Kurkdjian je autorem již několika legendárních vůní.

Královská disciplína niche

Není parfém jako parfém, královskou disciplínu představují takzvané niche vůně. Ve francouzštině označuje slovo niche výklenek či kout. Niche je originální vůně stvořená pro ty, kdo se nebojí vystoupit z mainstreamové řady. A čím je výjimečná? Její obsah tvoří vzácné ingredience z nejrůznějších koutů světa, příkladem je pravá ambra, damašská růže či kosatec z Grasse. K světoznámým tvůrcům niche vůní se řadí Francis Kurkdjian, Francouz s arménskými kořeny, který u příležitosti 250. výročí od založení značky výrobce luxusního křišťálu stvořil vůni Baccarat Rouge 540, jen těžko popsatelnou slovy. Je považován za jeden z nejlepších parfémů, jaký kdy byl vyroben. Kurkdjian, vyznamenaný francouzským Řádem umění a literatury, se nechal inspirovat krásou křišťálu a poetikou procesu, během něhož vzniká. Základem tohoto parfému, o němž se hovoří jako o vůni komplimentů, neboť vám je všichni budou skládat, je šedá ambra, srdce bije v tónu cedrového dřeva a hlava voní po jasmínu a šafránu. Možná ji nedokážete popsat slovy, ale určitě na ni nezapomenete.

Victor Vaissier byl oficiálním dodavatelem vůní na královské dvory. Tento ručně foukaný flakon pochází z roku 1900.

Samotné namíchání parfému z jednotlivých komponentů bychom mohli připodobnit k hudební symfonii. Přestože mnoho lidí zná noty, jen málokdo je Mozartem, a platí to i mezi parfumáři. Zatímco my slyšíme jednotlivé hudební nástroje, jim hraje v hlavě celý orchestr. Tito profesionální ‚nosové' mají dokonalou čichovou představivost, na rozdíl od běžné populace si dovedou představit, jak budou jednotlivé složky fungovat dohromady. Kromě perfektní znalosti jednotlivých komponentů je zde ještě něco navíc, umělecká genialita vedená neviditelnou múzou, která nakonec rozhodne o vzniku parfému, jenž se zařadí mezi nestárnoucí vonné ikony, po bok nesmrtelné pětky od Chanelu.

Samotné namíchání parfému z jednotlivých komponentů bychom mohli připodobnit k hudební symfonii. Přestože mnoho lidí zná noty, jen málokdo je Mozartem.

Nejdražším a nejexkluzivnějším parfémem světa s několika zápisy v Guinnessově knize rekordů je unisexová vůně Shumukh z řady The Spirit of Dubai. Vytvořila ji společnost Nabeel ze Spojených arabských emirátů a svůj výtvor, jenž je poctou tomu nejlepšímu z oblasti umění, parfumářství a klenotnictví, ocenila na 1,295 milionu dolarů! Shumukh zdobí 3571 diamantů, zlato, stříbro, perly a topaz. V samotné vůni se mísí kadidlo, turecká růže, santalové a arganové dřevo, pižmo či jantar.

Doušek s chutí času aneb Kouzlo starých vín

Jsou zahalená tajemstvím, vzbuzují zvědavost a očekávání, jednotlivé lahve mohou stát i statisíce. Ikonická vína, která nerušeně odpočívají v archivních sklepích a pracují v čase k dokonalosti. Zrozená na těch nejlepších vinicích, v těch nejlepších ročnících, vycházející ze sklepů věhlasných značek. Čím je jich méně, tím jsou vzácnější. Ale co vlastně s vínem dělá čas? A co stojí za jeho schopností stárnout a rozvíjet se do krásy?

PŘIPRAVILA / RADANA VÍTKOVÁ
FOTO / PAVEL VÍTEK, AUTORKA, ARCHIV AUTORKY

Říká se: Zraje jako víno. Víno je živý organismus a stárnutím může získávat na hloubce, složitosti, eleganci... Nabývat nových rozměrů. Je to s ním skutečně tak trochu jako s lidmi. Tedy pokud mluvíme o vzácných vínech a mimořádných lidech. Tvrdit, že všechna vína pracují v čase k lepší kvalitě, by totiž byla lež. Pravda je, že všechna vína se v průběhu času mění, a je úžasné, že ta poctivě a kvalitně vyrobená vydrží v lahvi ve slušné kondici i dlouhá léta. Bohužel, ta špatná naopak, ale to můžete poznat okamžitě – když chybí tělo, struktura, harmonie, tříslo či kyseliny, prostě to, na čem by mohlo víno stavět a zrát. Jednoduše kde nic není, ani smrt nebere. A tak jsme zase u lidí.

Podobně jako my i vína přicházejí na svět s určitými dispozicemi a ambicemi. Narodí se, jsou vychována vinařem, dospějí a dojdou svého naplnění – nabídnou ten správný požitek, aby byla zkonzumována radostně a s pocitem, že ze sebe vydala přesně to, co měla. Některá dříve, jiná později se však jednoho dne zlomí a zemřou. A pak je tu část těch výjimečných, která se dál zlepšují a živá vydrží i po staletí. Dokážou času odolávat tak dlouho a dozrát do takových kvalit, že se z nich stanou legendy. I ona mají svůj čas rozpadu, přesto, kde se to v nich bere?

Nemudrovat, pít!

Co si budeme namlouvat, většina vín se dostává k zákazníkům jako nekomplikované pití. Jsou určena k tomu, aby byla rychle zkonzumována, potěšila a zmizela v zapomnění. Svěžest, čerstvé ovoce, květy, byliny. Pitelnost je to, oč tu běží. Valná část vinné produkce je proto vypita vzápětí po jejím uvedení na trh. Vinaři vína uvolňují ze sklepů tak, aby byla připravena v ideální kondici ke konzumaci. A to v souladu se zákony apelačních systémů a podle pravidel pro jednotlivé kategorie a styly od základních stolních vín až po prestižní klenoty z tradičních oblastí. Některá vína se tak ke konzumentům dostávají ještě v roce sklizně, většina v roce následujícím. A další s větším či menším odstupem. Těm složitějším vínům s dalším potenciálem, jejichž výroba vyžaduje často dlouhé zrání na sudu či na lahvi, trvá i několik let, než se vůbec dostanou k zákazníkům, ale o těch později. Teď je řeč o vínech na žízeň.

Jako vůbec první ohlašují nový ročník úplná vinná mláďata, vlastně se ještě ani nedá mluvit o vínu. Popularitu hroznové šťávy v průběhu fermentace jednoznačně dokazuje úspěch nejrůznějších burčákových slavností. Víno má totiž i ve svém bouřlivém předpubertálním věku co nabídnout. Sezonu burčáku střídá mladé víno. Od francouzského Beaujolais Nouveau přes italské Vino Novello po naše svatomartinské jsou podzimní oslavy nového ročníku první skutečnou ochutnávkou naznačující kvalitu aktuální sklizně. To i přesto, že tihle jen lehce vybouření teenageři mají stále svůj specifický charakter a styl. Proto otevírat chtějí co nejdříve, svou službu skvěle odvedou s podzimními pokrmy a vypiti by měli být nejpozději do března. A to už nastupují první regulérní vína aktuálního ročníku.

Ovšem ani tady ještě nehledejte žádný velký potenciál stárnutí, když odložit, tak nejdéle na pár měsíců. Zejména jde o světlejší tenčí bílá vína, většinu rosé, lehčí, ovocná a méně taninová červená. Vzpomeňte na květinky a ovoce v proseccu, ostrost a travnatost Sauvignonu Blanc, ale i na citrusy v Rieslingu, švestky v Merlotu. Ovoce a rostlinné tóny typické pro dané odrůdy. Tahle vína potěší právě svou ovocností, občerství, mohou i zazářit a udělat spoustu radosti, ale v delším čase většinou neobstojí. A není na tom vůbec nic špatného, naopak, protože jejich podstata tkví v mladistvosti.

Nejlépe stárnou v čase vína z modrých odrůd Nebbiolo, Aglianico, Cabernet Sauvignon, Tempranillo, Merlot, Sangiovese, ale i burgundského Pinotu Noir.

Ať už v historických, či moderních sklepích mohou vína dobře stárnout v čase pouze při stálé a správné teplotě i vlhkosti.

Podzemí Cricova původně z 15. století, to je 120 km chodeb a sálů a v nich miliony lahví vzácných vín. Nejstarší z roku 1902.

Čas na hru a další patra

Ta složitější pak můžete nechat ležet nějaký ten rok s předpokladem, že se vína zajímavě rozvinou. Zvlášť u těch správných odrůd z kvalitních hroznů a z vinařství, kde vinař pracoval s ohledem na určitý potenciál zrání od práce s hroznem po dřevo. Taková vína pak vycházejí ze sklepa nejen s primárními tóny ovoce, ale i s těmi sekundárními, navázanými na způsob výroby, jako jsou tóny dřeva (vanilka, kokos), máslové podtóny, chlebovinka, kořenitost, které se původně v hroznech nevyskytují a jsou způsobeny reakcemi při kvašení a školení vína. Samozřejmě lépe vyzrávají taninová červená vína z hroznů s vysokým obsahem polyfenolů a sytou barvou. Ale i bílá vína, která mají strukturu, kyselinu, tělo, mají na čem stavět. Na třísle pak přidává nejen červeným, ale také bílým odrůdám například delší macerace na slupkách, kvašení s třapinami, další taniny předávají vínu dřevěné sudy.

Něco tedy vložila příroda, pokud například není dobrý průběh vinařského roku, hrozny nedojdou do správné fenolické zralosti, nelze vytvořit velké víno. Bez správně vyzrálých taninů to nejde, stejně jako bez náležitého obsahu cukru a kyselin. Rozdíly mezi dnem a nocí pak mají například vliv na aromatický profil vín, takže nejen voda a slunce ve správnou dobu, je toho víc.

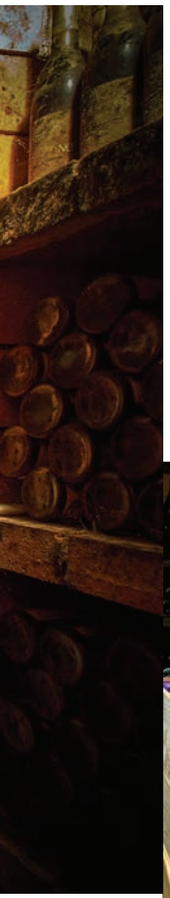

Tvrdit, že všechna vína pracují v čase k lepší kvalitě, by byla lež. Pravda je, že všechna vína se v průběhu času mění.

Od ročníku po stáří vinice, vše se počítá. A pak už je to na vinaři, na jeho výchově. Od práce na vinohradu, správný moment sklizně, filozofii, dovednosti a řemeslné zručnosti ve sklepě, aby ideálně zafungovalo partnerství mezi vínem, sudem, časem. Od takových vín, která mají potřebnou strukturu, intenzitu, rovnováhu, už je namístě očekávat zajímavý vývoj. Primární a sekundární aromatika ustupuje terciálním vůním a chutím, které se vyvíjejí v čase. Tlumí se ostrost, vína se zakulacují, jsou hebčí, přidávají se bylinky, med, čerstvé ovoce přebíjejí marmeládové tóny a sušené plody, nastupuje med, seno, lesní podrost, houby a další valéry chutí. Tady už se projevuje kouzlo stárnutí a ideální je mít takových vín víc, odpíjet postupně a užívat si, jak se přidávají další chutě a nuance, než víno dojde vrcholu a než začne padat a ztrácet. Jen pozor, na skladování musíte mít také ty správné podmínky: nízké teploty bez výkyvů, správnou vlhkost, světlo, což už je jiná kapitola.

Nicméně zhruba 95 % na světě vyrobených vín není určených k tomu, aby dál ležela a rostla v kvalitě desítky let. Takže vypití v nepříliš dlouhém časovém horizontu je téměř vždy dobrá cesta, pokud jste ovšem nezískali (a nezaplatili) drahokam.

Cesta časem. Kouzlo chemie i ročníků

Protože pak je tu ještě těch 5 %, na která se vyplatí počkat, respektive byla by hloupost nevyčekat si ten správný okamžik. Jde o vína zrozená na mimořádném místě ve šťastném ročníku. Vína z těch nejlepších poloh a keřů, nejzajímavějších hroznů. S tím nejlepším rodokmenem a vyladěná rukou mistrů, provázená péčí i nejvyšším očekáváním vinaře, určená k dlouhověkosti, která si dokážou na svém vrcholu podmanit doslova celý svět. Proniknout do nejlepší společnosti, do filmů, na královské stoly

Potenciál zrání na další desítky let mohou mít i některá bílá vína. Příkladem je toto špičkové Sauternes kategorie Premier Grand Cru z Chateau Guiraud, lahodná směs odrůd Sauvignon a Semillon.

I po letech dovedou velká vína podat zprávu o místě svého vzniku, o povaze ročníku, vyprávět své příběhy.

a do ceremoniálů při nejvýznamnějších příležitostech. Stávají se hvězdami, ikonami. Protože tato vína jsou nejenom dlouhověká, ale patří k těm, která mají schopnost velkých proměn a nečekaného vývoje. Velká vína z Bordeaux, Burgundska, ale i nejlepší ročníková šampaňská. Italská Brunella, Barola, Barbaresca. Severní Rhôna, Grand Reservy ze španělské oblasti Rioja, kalifornský Cabernet Sauvignon, německý Riesling, francouzské Sauternes, maďarský Tokaj… Rychlé vypití by sice potěšilo komplexem primárního ovoce, ale zážitek by měl daleko do finální harmonie, elegance, hloubky. Všechno to, co jste zaplatili navíc, by bez trpělivosti bylo zbytečně promrháno.

Na vinicích Bordeaux se rodí věkovitá červená vína, která časem vyzrávají do extrémní jemnosti a elegance.

Takže co se vlastně děje v lahvi, do které nevidíme? Vynechme složité popisy chemických reakcí a změn, podstatou je oxidace. Kyslík procházející uzávěrem mění chemickou strukturu vína v závislosti na vzájemném působení tříslovin, kyselin, alkoholu, ale i minerality a způsobuje jeho vývoj, ať už jde o barvy, vůně, chutě. V ideálním případě ani plně vyzrálá vína neztrácejí živost včetně jisté dávky svěžesti, přesto mladistvá energie ubývá a nastupuje pikantnost, komplexnost, delikátnost, vznešenost. Některá vína mají jednoduše talent zrát a bez potřebného času nikdy nedospějí do té jedinečné fáze elegance.
Přibývají tak další a další patra zážitku, protože i po letech dovedou velká vína podat zprávu o místě svého vzniku, o povaze ročníku, vyprávět své příběhy. Nejsou to jen lahve, je to průřez časem a plejádou skvělých ročníků, mapou těch nejlepších vinařských regionů, vinařským uměním. A pro milovníky a znalce vín jde o fascinující dobrodružství, zvlášť pokud je možnost testovat, srovnávat, zkoušet (i tady platí, že je dobré mít stejných vín nejméně bedýnku), protože nejvzácnější vína mají jedinečný, nenapodobitelný charakter.

Pro sběratele je vzácné víno navíc považováno za symbol luxusu a postavení. Na tom zase staví trh investičních vín těžících z plynoucího času, skutečnosti, že i vzácná vína se postupně odpíjejí a čím méně jich zůstává, tím cena roste – někdy až do oblak.

Nepij a drž!

Ke sběratelské vášni, romantice pojící se s kouzlem velkých vín, nastupuje také ego, společenská prestiž a většinou i velké peníze. Protože kdo se jednou naučil pít to nejlepší, cestu zpět hledá těžko. A když není důvod nechat se brzdit financemi, pak není co řešit. Počet velkých vín není nekonečný, a čím je produkce menší, tím jsou vzácnější. Ta nejslavnější vína jsou dokonce stále častěji vyprodaná už před lahvováním, což se pochopitelně promítá i do ceny. A pro sběratele je to ještě složitější, protože vinaři neplní víno do lahví proto, aby zmizelo v soukromých sklepích, aby se s ním spekulovalo, ale aby se pilo. Proto je raději prodají do restaurací, protože tam je vidět, to je jejich výkladní skříň. Například v Burgundsku některé slavné značky dodávají podnikům vína oproti prázdným lahvím. Předcházejí tak přeprodejům i fejkům.

A právě silná omezenost nabídky je to, co šponuje ceny. Nejlepší investicí jsou tak vína dlouhověká se schopností stárnout třicet i více let, která jsou stále ve skvělé kondici a ještě dlouho mohou být, ale už jsou téměř vypitá. A lidé je chtějí. Kdo má nějaké takové dobře uskladněné ve sklepě a vydržel nepít a nevypít, má šanci výrazně si přilepšit.

Investice do vína patří mezi nejbezpečnější aktiva. Vzácné kousky časem mizí z trhu a úměrně pak roste i žízeň sběratelů a s ní cena.

Nadčasový design vinařství Chateau les Carmes Haut Brion naznačuje, že jeho krásná cuvée klasických bordeauxských odrůd si s tokem času umí dobře poradit.

Protože ochutnat vína, která mají za sebou desítky let, je velmi obohacující zážitek a ti, kdo jej umí ocenit, si neváhají opravdu dobře zaplatit. Ale i o tom je hra s vínem a časem. Vítězí ten, komu vzácné víno přinese ten největší požitek. Ať už je to sběratel držící v ruce lahev, kterou právě za nestydatou sumu vydražil, ale je otázka, zda obsah vůbec někdy ochutná. Nebo ten, kdo si vzácné víno koupí, sleduje je v čase a těší se, až je otevře a vychutná na jeho vrcholu.

A pak se to jednoho dne podaří a on se dočká. Nebo ne. Někdy majitel přežije své víno, jindy zase víno svého majitele. Ale i v tom je nevyzpytatelné kouzlo vína, času i osudu.

Tekuté hvězdy

Iks tisíc dolarů poprvé, podruhé, potřetí – Prodáno! Podobně, jako je to s obrazy, starožitnostmi, starými auty, musí být i vína zcela jedinečná, aby mohla být vydražena za nejvyšší ceny. A většinou je to kombinace ikonické značky, skvělého ročníku, který už má něco za sebou, a tedy i omezeného množství, jež je schopna vystřelit potřebnou částku ke koupi do oblak. A cena dál roste bez ohledu na to, co se asi děje v lahvi. Co kdyby byla poslední.

Domaine de la Romanée-Conti 1945
558 000 $
Zatím světový rekord, tato lahev stojí s cenou přes půl milionu dolarů na pomyslném vinařském olympu, prodala se v aukční síni Sotheby's v roce 2018. Slavné burgundské vinařství upevňuje stále svou pozici na čele žebříčku nejvzácnějších lahví, ať už jde o červená Grand Cru, či bílý Montrachet Grand Cru. Pokud jde o ročník 1945, slavné vinice byly tehdy zničeny phylloxerou, a tak bylo vyrobeno pouhých 600 lahví. Ale pozor, o to víc víno přitahuje padělatele.

Château Mouton-Rothschild 1945
310 000 $
Ročník 1945 byl i v Bordeaux výjimečný. Na vinicích jednoho z nejprestižnějších vinařských domů v Pauillacu bylo tehdy vyrobené víno dodnes považováno za jedno z vůbec nejlepších za posledních 100 let. O schopnosti zrát dlouhá léta tak není pochyb. Motiv speciální etikety (každý ročník má jinou etiketu, navrženou pokaždé jiným slavným umělcem) oslavuje rok vítězství, což je další punc mimořádnosti. Za tuto cenu byla prodána lahev velikosti Jeroboam (4,5l) v roce 2017 do soukromé sbírky.

Château Cheval Blanc 1947
304 374 $
Opět Bordeaux, ale tentokrát Saint-Émilion a jedno z vůbec nejlepších červených vín, které bylo vyrobeno v rámci 21. století. I v historii tohoto vinařského domu je ročník 1947 výjimečný svou kvalitou. Lahev formátu Imperial byla vydražena v roce 2010 za 304 375 dolarů. Což byla neuvěřitelná částka i s ohledem na fakt, že Imperial pojme celkem 6 litrů vína. To navíc i ve svých více než 60 letech bylo údajně stále ve vynikající kondici.

Prestižní cuvée slavných šampaňských domů jsou na vinných aukcích vděčným artiklem. Louis XV je vlajkovou lodí značky De Venoge a i ikonická lahev jen podtrhuje jeho jedinečnost.

Champagne Heidsieck, Diamant Bleu cuvée 1907
275 000 $
Nejdražší bublinky jednoho z nejstarších šampaňských domů stárly pod hladinou moře téměř 80 let. Ale zatímco dnes se některá vína ukládají ke svému zrání na mořské dno záměrně, tato se sem dostala po ztroskotání lodi Jönköping vezoucí víno pro dvůr cara Mikuláše II. ve Finském zálivu, kde ji za 1. světové války potopila německá ponorka. Vinný poklad v podobě 2000 lahví včetně Champagne Heidsieck 1907 objevili potápěči v roce 1997 a degustátory překvapila mimořádně komplexní a bohatá chuť vytvořená dlouhým procesem zrání. Láhev s číslem 1392 skončila ve sklepě novozélandského sběratele.

Château Lafite-Rotschild 1869
233 000 $
Archivní vína přímo ze sklepů zámku v Médocu, takže vyrobená z vůbec nejlepších vinic Bordeaux (pouze pět panství bylo původně zařazeno mezi nejlepší vinařství Pemier cru v rámci klasifikace Bordeaux 1955), putovala v roce 2010 na aukci Sotheby's do Hongkongu a očekávání byla veliká. Ovšem realita je i u takto exkluzivní značky a starých ročníků předčila: nejúspěšnější byly tři lahve ročníku 1869, které byly nakonec všechny prodány jednomu zájemci za 233 tisíc dolarů za kus, což tehdy vytvořilo nový aukční rekord. Lafite-Rotschild tu nabízel i další archivní vína, například ročníky 1870 a 1899, a celkem získal za své vzácné kousky téměř osm a půl milionu dolarů.

Dobré věci potřebují uzrát.
Ať jsou to myšlenky, archivní vína, nejlepší šunka z iberských prasat, či lahodný parmezán, který se už 800 let vyrábí stejným způsobem.
Kvalitu nelze uspěchat.

Španělský jamón zraje až pět let

Tvar kytary nebo pušky, tak můžeme na první pohled rozlišit Jamón Ibérico od Jamónu Serrano. Rozdílů je ale mnohem víc, zato pro oba platí, že ke své nejlepší kondici potřebují čas.

PŘIPRAVILA / BARBORA VOJTOVÁ
FOTO / GETTY IMAGES

Než se dostaneme k odlišnostem mezi dvěma základními druhy jamónu, popišme si, co vůbec takový jamón je. Jde o specifický druh solené a vzduchem sušené šunky vyráběné ve Španělsku. Patří k celosvětově nejvyhledávanějším potravinám španělské gastronomie. Nikoho tedy asi nepřekvapí, že je jamón samozřejmou součástí tapas – typického španělského stylu stravování založeného na malých jednohubkách složených z rozmanitých delikates.

Není jamón jako jamón

Pokud si chcete koupit jamón nebo si jej objednat v restauraci, pak byste měli vědět, že existují dva základní druhy jamónu – Ibérico a Serrano – které se po několikaměsíčním sušení liší v textuře, barvě, chuti a také v ceně. Může za to původ masa. Jde totiž o dvě druhově různá prasata. Jamón Serrano je sušená šunka z bílého prasete a tím pádem se řadí do stejné kategorie, jako je např. italské Prosciutto Crudo. Jamón Serrano je tedy španělskou verzí sušené vepřové šunky. Na rozdíl od toho se Jamón Ibérico vyrábí ze speciálního druhu černých prasat a díky tomu patří mezi nejexkluzivnější a nejvyhledávanější uzeniny na světě.

Vliv bellotas

Pro výrobu jamónu se využívá maso výhradně ze zadní kýty černých iberských prasat chovaných ve volném výběhu. Ta jsou značnou část svého patnáctiměsíčního života krmena žaludy. Navíc to mohou být prasata pocházející pouze z jedné ze čtyř oblastí Španělska. Mezi tyto čtyři zákonem uznané oblasti patří Dehesas de Extremadura, Guijuelo, Huelva a Los Pedroches. Kvalita jamónu se pak odráží od toho, jak dlouho a kolik sní prasata žaludů, tzv. bellotas. Ale také od procentuálního podílu plemene Cerdo Ibérico a Pata Negra – černostrakatého iberského prasete. Může za to tuk ze žaludů plných kyseliny olejové, který maso mramoruje a dodává mu výjimečnou sladce oříškovou chuť a konzistenci. Ta evokuje pocit, že se šunka doslova rozplývá v ústech. Pokud nakrájíte Jamón Ibérica na jemné plátky, které vyskládáte na talíř a ten otočíte vzhůru nohama, plátky by se díky tuku neměly vůbec odlepit z talíře. Žádný strach, jde o zdravý tuk, který má na svědomí kyselina olejová ze žaludů, takže obecně platí, že čím více žaludů prase sní, tím lépe pro nás.

Regulace váhy

V březnu jsou dvouapůlměsíční prasata s hmotností kolem třiceti kilo naočkována, okroužkována na čumáku, označena čipy s historií chovu a také cejchem, aby se neztratila mezi sousedními stády. Poté jsou prasata vypuštěna do dehesy (španělské pastviny, kde rostou zejména duby), kde se ihned pustí do chroupání zbývajících žaludů spadaných v sezoně. Po zimních deštích jsou dehesy plné trávy a listí, které prasatům poskytují dostatek potravy až do začátku června. V červnu končí přirozená pastva a začne se hlídat pohyb prasat, aby příliš nezhubla. Poté jsou prasata krmena obvykle směsí ovsa, pšenice, ječmene a sóji spojenou vepřovým sádlem – mantekou. V polovině září se prasata vracejí zpět do dehesy a od října do února začíná opět etapa žaludů.

Jak plyne čas

Kýta z prasete se deset až patnáct dní prosoluje při řízené teplotě a obrací tak, že kýty, které byly v prosolené vrstvě dole, se opět dostanou nahoru. Poté se maso umyje a zavěsí do sušárny s kontrolovanou teplotou. Tam visí zhruba buď sto dní (v případě umělého sušení), nebo osm měsíců (v případě přirozeného sušení). Během sušení se na mase začne projevovat specifický druh plísně. Otevírání a zavírání oken větraného sklepa, kde šunky visí, reguluje množství této žádané plísně. Ručně se kýty otáčejí, aby byly všechny vystaveny stejnému přístupu vzduchu. Poté se plíseň z masa pomocí slunečnicového oleje vyčistí a jamón putuje do hlavního sklepa. Právě tam v pokoře a tichosti visí tato lahůdka po dobu čtyř až pěti let. Při stálé teplotě ve sklepě se jednou ročně opět očistí slunečnicovým olejem a otáčí shora dolů. Kvalita a zralost jamónu se kontroluje tenkou telecí kostí, přičemž vůně rozhodne o tom, zda už je jamón připraven ke konzumaci, či si žádá ještě nějaký čas.

Aby mohlo jít prase na trh, musí vážit minimálně 150 kg, konzumací žaludů přibírá 20 kg měsíčně.

Po žaludech mají prasata žízeň, takže farmář nastaví koryta s vodou výš, nebo níž, aby zvířata musela používat nohy, čímž se tuk přesune mezi svaly. V únoru, ve stáří 14 až 15 měsíců a s hmotností 150 kg, se prasata posílají na jatka.

Parmezán si žádá minimálně rok, pak se uvidí

K výrobě jednoho bochníku pravého italského parmezánu je potřeba asi 535 litrů mléka. A jaký je ten pravý? Pouze Parmigiano-Reggiano, a to minimálně rok starý.

PŘIPRAVILA / BARBORA VOJTOVÁ
FOTO / GETTY IMAGES

Asi každý, kdo cestuje do Itálie, si s sebou domů doveze lahev vína, italskou šunku a parmezán – sýr se zrnitou strukturou a hladkou žlutohnědou kůrkou. Ale není parmezán jako parmezán. Ten pravý pochází z italské provincie Parma a Reggio Emilia. Přesný název je pak logicky Parmigiano-Reggiano. Ten je v Evropské unii od 12. června 1996 chráněnou značkou původu a ke svému zrání potřebuje minimálně jeden rok, ale třeba také šest. Čas určí jeho výslednou podobu, a hlavně chuť.

Průběžná kontrola

Bochníky sýra se nechávají až dvacet dnů máčet v solném roztoku předtím, než začnou zrát na dřevěných několikapatrových policích. Doba zrání pak rozhodne o senzorických vlastnostech, názvu a samozřejmě i ceně. Po dvanácti měsících zrání provedou odborníci konsorcia na všech bochnících sýra test – kontrolu kvality, kdy na každé sýrové kolo poklepou kladívkem a jejich profesionálně vycvičené ucho prý rozpozná případné vady uvnitř, které by mohly ohrozit kvalitu sýra. Bochníky, které prošly, jsou označeny značkou žhavého želízka, čímž se stávají sýrem Parmigiano-Reggiano. Z bochníků, které neodpovídají evropským požadavkům CHOP (chráněné označení původu), se odstraní všechny identifikační značky a názvy. Parmezán, který je zkontrolován a vytáhne se z dřevěných polic již po roce, nese název nuovo. Sýr, který zrál dva roky, se nazývá vecchio, tři roky stravecchio, čtyři stravecchione a po dvaasedmdesáti měsících je sýr označen jako Parmigiano-Reggiano extra stravecchione. Tak starý sýr je ale velmi vzácný. Většina producentů jej prodá dříve. Možností, jak tento lahodný slaný sýr s jakýmisi krystalky uvnitř jíst, je nesčetné množství. Tvoří nedílnou součást italské gastronomie, a tedy také receptů s italskými kořeny. Ale fantastický je i samotný. Ideálně v doprovodu vína.

Sýr od mnichů

Historie této celosvětově známé delikatesy je skutečně výjimečná. Datuje se tisíce let zpátky a pokračuje v těchto dnech se stejnými ingrediencemi a nadšením dál. Původ parmezánu sahá až do středověku. Jak tomu bývá i u jiných produktů, prvními výrobci byli benediktinští a cisterciáčtí mniši. Chtěli vytvořit sýr, který by se rychle nekazil, ale naopak vydržel velmi dlouho. Tak za použití soli ze solných dolů v Salsomaggiore a mléka krav chovaných na farmách, které náležely klášterům – tzv. granges, začali mniši vyrábět zrající sýr ve velkých kolech, který se stal ideálním k dlouhodobému skladování.

Bylo to v období renesance, kdy se feudálové a opatství zasadila za zvýšení produkce parmezánu v regionu Emilia. S tím se také zvětšovala velikost sýrových kol, která tehdy dosahovala hmotnosti až 18 kg. V 16. století pak došlo k rozvoji takzvaných vaccherie, kravínů přímo spojených s mlékárnou a zároveň výrobnou mléčný produktů, tedy i sýrů. Výroba sýrů parmezánového typu se začala rozvíjet také v provincii Modena. Tamní kuchaři tehdy uváděli parmigiano v několika receptech na těstoviny, ale také na sladkosti. A to tehdy parmezánu značně zvedlo reputaci.

Jasně daná pravidla

V 17. století byl parmezán už tak oblíbený, že se napodoboval v různých koutech Itálie. To vedlo parmského vévodu Ranuccia I. Farnese k vydání listiny ze dne 7. srpna 1612, kde definuje první oficiální označení původu – tedy lokace, odkud může sýr s označením parmezán výhradně pocházet.

I přesto, že výrobu sýru Parmigiano-Reggiano ztížily války, ale také podvodníčci, kteří svůj sýr za tento vydávali, v průběhu staletí se způsob jeho výroby nezměnil. Dnes se stejně tak jako ve středověku vyrábí přírodním způsobem bez přídavných látek. Jen na počátku roku 1900 byly zavedeny některé důležité inovace, které jsou aktuální dodnes – například používání fermentované syrovátky nebo ohřev párou. A i když byl věhlasný sýr Parmigiano-Reggiano v roce 1996 uznán jako evropské CHOP, nic nezabránilo tomu, že jde o nejvíce padělaný a napodobovaný sýr na světě.

Parmezán se vyrábí z kombinace čerstvého a částečně odtučněného kravského mléka a přibližná hmotnost jednoho bochníku je necelých 40 kilogramů. Jeho průměr se pohybuje mezi 40 a 45 centimetry a tloušťka je 18 až 24 centimetrů. Jeden kilogram sýra vyžaduje 13,5 litru mléka, celý bochník je tedy výsledkem 520 až 550 litrů mléka.

„Friedrich Wilhelm Raifffeisen – původní značka privátního bankovnictví se mění na Raiffeisen Private Banking.“

Michaela Kuželová / Head of Marketing Communication a Filip Šanda / Head of Brand Strategy & Communication

PŘIPRAVILA / RAIFFEISENBANK
FOTO / ARCHIV RAIFFEISEN

Jaké byly strategické úvahy, které vedly k rozhodnutí o změně značky?
Filip: Myslím, že je důležité začít původní značkou Friedrich Wilhelm Raiffeisen – Banking since 1886. Pod touto značkou v České republice nabízíme od roku 2011 služby privátního bankovnictví. Privátní bankovnictví je službou, v rámci které poskytujeme špičkovou profesionalitu, exkluzivní služby a produkty šité na míru. Využíváme dlouhodobě budované know-how globálních finančních trhů a individuální investiční poradenství zkušených privátních bankéřů, portfolio manažerů a analytického týmu.

V roce 2023 jsme připravili refresh značky Raiffeisenbank. Upravili, omladili a zjednodušili jsme vizuální identitu a propozici značky Raiffeisen jsme posunuli směrem k digitálnímu světu, ve kterém dnes žijeme a kde od nás klienti očekávají nejvyšší úroveň zabezpečení, zjednodušení jejich života a maximální pohodlí při využívání bankovních služeb. Klienty dnes intenzivně zapojujeme do tvorby i testování našich digitálních služeb a více než kdy dříve zjišťujeme jejich preference a potřeby, podle kterých následně upravujeme propozice všech produktů.

S touto změnou na úrovni značky Raiffeisenbank jsme současně připravili i nový vizuální koncept pro všechny dceřiné společnosti v rámci skupiny včetně Raiffeisen Leasing nebo Raiffeisen stavební spořitelny. Dalším logickým krokem je tedy i úprava vizuální identity privátní banky.

Jak rebranding zapadá do souladu s dlouhodobou vizí a příslibem značky?
Michaela: Jak říká Filip, změna loga byla jasným výstupem celé strategie rebrandingu. Rozhodli jsme se opustit multibrand strategii s FWR jako samostatnou značkou pro privátní bankovnictví a sjednotili jsme vizuální identitu celé skupiny včetně segmentu těch nejnáročnějších klientů. Využijeme tak lépe synergie plynoucí ze stability a vysokého povědomí o značce Raiffeisenbank a současně budeme v komunikaci privátního bankovnictví držet exkluzivitu a vysokou individualizaci produktů a služeb.

Pro všechny segmenty banky jsme sjednotili příslib značky, který je zaměřený na usnadňování života našim klientům. Jednotný příslib značky podporujeme právě sjednocující vizuální identitou všech značek skupiny Raiffeisen v Česku. Mohou se drobně lišit, ale loga, barevnost a společné grafické prvky budou výrazně více konzistentní než v rámci multibrand strategie.

Můžete nám popsat celé logo, co znamená a jaká je jeho historie?
Michaela: Historie Raiffeisenbank sahá až do 19. století. Emblémem a tradiční ochrannou známkou skupiny Raiffeisen je specifický prvek, který řada klientů najde nejen v rakouské architektuře: dvě zkřížené koňské hlavy. Tento znak již po staletí zdobí štíty mnoha budov v Evropě a je symbolem stability, tradice a ochrany rodin shromážděných pod společnou střechou. Přesně to také dnes představuje Raiffeisenbank. Silnou a stabilní finanční skupinu, která dává svým klientům záruku bezpečí a stability při poskytování vysoce kvalitních a moderních služeb.

Původní logo

FRIEDRICH WILHELM RAIFFEISEN
Banking Since 1886

Nové logo

Raiffeisen
Private Banking

Fillip: U vzniku skupiny Raiffeisen stál Friedrich Wilhelm Raiffeisen, který v roce 1862 založil v Anhausenu první družstevní bankovní záložnu. V polovině 90. let 19. století pracovalo v Rakousku již více než 600 ústavů pod značkou Raiffeisen.

Stejně rychle roste i česká Raiffeisenbank, která se během třiceti let přeměnila z malé banky s jednou pobočkou v jednu z pěti systémově významných bank v České republice se dvěma miliony spokojených klientů ze všech segmentů.

Se značkou se pojí i vizuální styl neboli komunikační koncept. Ten máte pro privátní bankovnictví trochu jiný než pro zbytek banky. Proč?
Michaela: Komunikační koncept privátní banky se jmenuje Tvůrci. Inspirací nám byla řemesla, architekti, zlatníci, truhláři nebo výrobci hudebních nástrojů. Oni vkládají do svých děl kousek sebe a tvoří nejen produkty, ale především trvalé a udržitelné hodnoty přinášející radost lidem. I proto jsme ke spolupráci oslovili Zdeňka Fránka a Danielu Komatovič.

Filip: Tento koncept zrcadlí smysl privátního bankovnictví. V roli tvůrců ve světě financí jsou právě privátní bankéři. Ti tvoří bankovní služby a produkty, které vychází z potřeb a přání těch nejnáročnějších klientů. Udržují a rozvíjejí hodnotu jejich majetku. Usnadňují jejich život a svou expertizou i profesionalitou umožňují klientům získat více času na to, co jim v životě dělá radost.

Jak se banka plánuje vyrovnat s případnými otázkami či obavami ze strany klientů v souvislosti s rebrandingem?
Filip: Není čeho se obávat. Maximální exkluzivita i zcela individuální přístup jsou a vždy budou základem našeho privátního bankovnictví. Změna brandingu sama o sobě ale klientům usnadní život především v oblasti rychlejšího vývoje ve sféře digitálního bankovnictví, kde bude více prostoru pro tvorbu hodnoty a kvality samotné služby místo dosavadního času potřebného na vývoj odlišné vizuální identity. Přestože základem privátního bankovnictví je osobní vztah a důvěra s privátním bankéřem, samotný servis základních požadavků probíhá čím dál více v online bankovnictví.

Jak budete změnu značky klientům komunikovat?
Michaela: Klienty i bankéře jsme na změnu postupně připravovali a ptali jsme se na jejich názor. Zmapovali jsme všechna objektivní rizika i subjektivní obavy související se změnou a sjednocení vizuální identity vyšlo z tohoto mapování jako většinově podporovaný a logický krok. Současně z rozhovorů jednoznačně vychází maximální důležitost exkluzivity, unikátnosti a prémiovosti samotných služeb a obsahu naší komunikace v segmentu privátní banky. I proto jsme zůstali u konceptu Tvůrců, obsah i forma komunikace zůstanou nadále vysoce prémiové a změna nastane prakticky výhradně u loga a barevné kombinace naší vizuální identity.

Budete logo měnit na všech místech v jeden den? A kdy to bude? Kolik banku stál rebranding?
Michaela: Změnu loga budeme nasazovat postupně. Řídíme výrobu našich materiálů pro klienty efektivně, takže nemáme plné sklady brožur, které bychom nyní draze skartovali. Při plánovaném dotisku vyrobíme materiály nové, s novým logem. Budeme postupovat po jednotlivých krocích a rozprostřeme je minimálně do celého prvního pololetí.

Znak dvou zkřížených koňských hlav zdobí po staletí štíty mnoha budov v Evropě a je symbolem stability, tradice a ochrany rodin shromážděných pod společnou střechou. Přesně to také dnes představuje Raiffeisenbank.

ARCHITEKTURA S VIZÍ A DUŠÍ

Pro architekty z ateliéru KAREŠ ARCH představuje architektura více než jen pouhou konstrukci hmoty, je to umění formovat naše prostředí tak, aby vyprávělo příběhy spojené s lidmi, místem a dobou. Architekti ve své tvorbě navazují na nadčasové principy funkcionalismu – sněhobílé fasády, geometrické tvarosloví, horizontální prosklení, které umožňuje maximální propojení interiéru s okolní krajinou.... „V době plné spěchu a nepřeberného množství informací může racionální funkcionalistická architektura navozovat klid, pocit bezpečí a zpřehlednit prostor pro vlastní bydlení," říká zakladatel ateliéru Martin Kareš.

Tato vizionářská perspektiva proniká nejen do architektonického zpracování staveb ale i do jejich interiérů, které pod jednou střechou s architektonickým ateliérem vytváří interiérové studio KAREŠ ARCH *interiors*.

Ateliér ve své tvorbě reflektuje soudobé požadavky a hodnoty společnosti s důrazem na udržitelnost a současně přináší do prostoru také krásu a inspiraci.

V srdci brněnského ateliéru KAREŠ ARCH pulsují tyto hodnoty, odrážející se v jedinečném propojení interiérů staveb s okolní přírodou a v maximální funkčnosti, kterou funkcionalismus nabízí.

Osobní rukopis

Důraz na individuální přístup ke klientovi a jeho potřebám je pro ateliér klíčový. „Chceme poznat naše klienty zblízka, je to pro nás základní kámen každé spolupráce. Vytváříme s našimi klienty partnerství, na němž stavíme každý projekt," říká Martin Kareš.

Každý domov je příběhem samotného majitele, a proto není možné se omezovat na opakování již vytvořených návrhů. „Klienti nám důvěřují, mají vlastní, unikátní pozemek a unikátní zadání. My sami sebe nekopírujeme, to by nikoho ani nebavilo, nedávalo by to smysl. Proto vytváříme každý návrh znovu a jenom pro ně," vysvětluje Martin Kareš.

Zatímco pozemek nabízí svou konkrétní orientaci a polohu, klienti často nemají jasné představy o podobě budoucího domu. „Vidíme za hranu možností našich klientů. Na úvod spolupráce připravíme tři varianty, tři koncepty a v nich klademe důraz na komunikační trasy, jež navazují na tvarosloví domu, které pak reaguje na osazení na pozemku a orientaci vzhledem ke světovým stranám. Dům utváříme zevnitř s respektem k celkovému kontextu místa."

Ateliér KAREŠ ARCH tak vytváří nejen domovy, ale skutečné životní prostory, které odrážejí individualitu a jedinečnost každého klienta.

Závazek udržitelnosti

Domy z ateliéru KAREŠ ARCH jsou nejen vizuálně atraktivní, ale jsou také koncipovány s respektem k životnímu prostředí. Trend nízkoenergetických staveb na principu domů ostrovního typu je v projektech ateliéru již standardem. „Využíváme moderní technologie, jako jsou geotermální vrty a s nimi logicky spojené stropní chlazení abychom dosáhli optimálního komfortu při minimální spotřebě energie. Fotovoltaiku umisťujeme nejen na střechu domu, ale využíváme také fotovoltaické instalace integrované přímo do oken či fasádních obkladů, díky čemuž zůstává architektura „čistá". S oblibou také využíváme zelené střechy, fasády či stěny v interiéru, které představují nejen atraktivní estetický prvek, ale mimo jiné také zlepšují mikroklima v objektu či pohlcují hluk z okolí. Samozřejmostí je pak inteligentní domácnost a "neviditelné" technologie skryté v podlaze, obkladech a stropních podhledech, které se starají o bezproblémový chod celé domácnosti. Naše projekty tak rezonují s potřebami a hodnotami současné doby."

▲ *Vila s unikátním výhledem na věže hradu Špilberk či katedrály svatého Petra a Pavla je navržena s odkazem na nejlepší tradice funkcionalistické architektury - jednoduché geometrické tvarosloví, hladká sněhobílá fasáda, přesahy střech, horizontální prosklení a ušlechtilé materiály, jako jsou travertin, makassar či onyx.*

▼ *Jedinečný transparentní dům s dominantními plně prosklenými fasádami do zahrady poskytuje svým majitelům maximální propojení s okolní přírodou. Díky otevřenému vnitřnímu obytnému prostoru, kdy veškeré nutné stěny i zábradlí jsou realizovány většinou z čirého skla, zůstává rodina stále v kontaktu.*

▲ *Dvě horizontální desky, které nad sebou na pohled volně levitují a jsou propojeny pouze skleněnými plochami nabízí otevřené funkční dispozice s minimem vnitřních podpor. Zdánlivá lehkost stavby je vykoupena technicky náročným statickým řešením. Samozřejmostí jsou nejnovější technologie ať už co se týká vytápění, chlazení či systém inteligentního řízení, který se stará o bezproblémový chod celého domu.*

▼ *Atypický zkosený tvar, panoramatické prosklení a přesahující hmoty vytvářejí architektonickou kompozici, která se otevírá od úzkého vstupu na pozemek směrem k širokému obzoru. Povrch teras tvoří velkoformátová dlažba a plocha z terasových prken, v níž je zapuštěn bazén, který je opatřen speciálním na míru navrženým posuvným krytem ze stejného materiálu, který zajíždí pod dlažbu. Originální řešení dalo exteriéru harmonický vzhled na zcela jiné estetické úrovni než při použití standardního bazénového zastřešení.*

Synergie skla a betonu

„Sklo, beton a železo nevnímáme pouze jako stavební materiály, ale spíše paletu, na níž vzniká moderní estetika spojená s harmonií okolní krajiny. **Železobetonové monolitické konstrukce nám svoji vysokou pevností a tvarovou flexibilitou umožňují vytvářet odvážné a atraktivní trvalé stavby. Propojení interiéru s okolím prostřednictvím velkoformátových prosklených ploch pak pro nás není jen architektonickým prvkem, ale spíše filozofií, která nám umožňuje vytvářet domovy, které esteticky oslovují a současně jsou také praktickými odezvami na každodenní život.** Naše interiéry jsou plné slunce po celý den, opticky i provozně napojeny na terasu, zahradu s bazénem či jinými doplňkovými stavbami. Majitelé domu jsou tak v neustálém propojení interiéru stavby s exteriérem zahrady a mají, tak své blízké na dosah ruky," uvádí Martin Kareš.

Od vizí k realitě

„Architektonický návrh pro nás neznamená konec projektu, ale teprve začátek cesty k dokonalému domovu. Jsme hrdí na to, že naše myšlenky nekončí na papíře, ale přecházejí do reálné podoby, do prostoru, kde se odehrává skutečný život klienta."

„Principy zdánlivé jednoduchosti a maximální funkčnosti se propisují nejen do architektury našich staveb, ale také do dispozičního a estetického řešení interiérů, které jsou nedílnou součástí naší tvorby," říká Martin Kareš.

„Kvalitní materiály jsou pro nás podstatné jak v hrubé stavařině, tak samozřejmě i při návrzích interiérů. Naše domy působí čistě, mají jasně dané linie a jsou oproštěné od nadbytečných prvků. A to samé platí pro interiér, který je v našem pojetí přehledný a funkční. Ušlechtilé materiály jako jsou travertin, makassar či onyx tak svojí kresbou zdobí interiér samy o sobě. Jako „šperk" pak pomáháme investorovi vybrat jeden či dva výrazné solitéry – obraz, sochu či osvětlení," doplňuje architekt Kareš.

Ateliér spolupracuje jak ve fázi realizace samotné stavby, tak i při tvorbě interiérů se špičkami v oboru jako jsou čeští skláři či výrobci mobiliáře. Tato dlouhodobá a efektivní partnerství, zakotvená ve sdílených hodnotách, tak výrazně zkracují cestu od prvotních vizí ke zhmotnění konkrétní reality samotného architekta a klienta.

Díla ateliéru KAREŠ ARCH nejsou pouze stavbami, jsou to umělecká díla, která žijí a dýchají s každodenním životem.

Obrazy za miliony

Umění je nedílnou součástí života každé společnosti. A může se stát i dobře vydělávajícím doplňkem investičního portfolia, také v tomto případě platí, že trpělivost výnos přináší. Nemusí přitom jít vždy jen o díla špičkových autorů za desítky milionů.

PŘIPRAVIL / JAN STUCHLÍK
FOTO / ARCHIVY GALERIÍ

Leonardo da Vinci: Salvator Mundi,
kolem 1500, olej na desce, 65,7 x 45,7 cm,
Christie's, 15. 11. 2017,
Dosažená cena: 450 312 500 USD

Skoro sto let se neobjevil na veřejnosti. Až loni na podzim ho mohli milovníci umění obdivovat na předaukční výstavě v Galerii Kodl. Toyen namalovala obraz Monte Carlo v roce 1926, tedy v době, kdy s Jindřichem Štyrským ovlivněni pařížskou surrealistickou vlnou vytvořili vlastní styl – artificialismus. Jedinou výstavou, kde se Monte Carlo představilo, byla první oficiální veřejná výstava artificialismu v pařížské Galerie d'art contemporain. Visel tam od konce listopadu do poloviny prosince 1926 po boku dalších jednatřiceti malířčiných prací a obrazů Štyrského. Po výstavě získal obraz přímo od malířky český architekt Jan Zázvorka. „Jedná se o atraktivní dílo z vrcholného období Toyen a díky své provenienci, kdy bylo v jedné sbírce přes padesát let, představuje vůbec to nejlepší, čeho se můžeme od Toyen na trhu dočkat," říká Martin Kodl, majitel Galerie Kodl.

Do listopadové aukce na pražském Žofíně Monte Carlo vstoupilo s vyvolávací cenou 21,6 milionu korun včetně aukční provize. O pár minut později se po úderu kladívka cena zastavila třikrát výše, tedy na 64,8 milionu korun. S touto cenovkou se Monte Carlo stalo nejdražším uměleckým dílem vydraženým v Česku v roce 2023. Zároveň je to třetí nejdražší obraz Toyen, který se dražil na tuzemských aukcích. Celá první trojka přitom spadá právě do sběrateli vyhledávaného a ceněného artificialistického období.

Toyen: Monte Carlo, 1926, olej na plátně, 90 x 60 cm,
Galerie Kodl, 26. 11. 2023, Dosažená cena: 64 800 000 Kč

Kolik stojí umění

Příběh Monte Carla dobře ilustruje, proč některá umělecká díla dosahují na aukcích až astronomických cen. Prvním kritériem je samotné jméno umělce. U českých autorů platí, že nejvyšších cen dosahují ti, kteří měli úspěch na mezinárodní scéně a hráli v dějinách umění významnou roli. Tak jako Toyen nebo třeba František Kupka, otec abstraktní malby. Zrovna tito dva autoři dokážou bodovat i na prestižních zahraničních aukcích. Vlastní cena díla se odvíjí od několika objektivních faktorů. „Tím prvním je samozřejmě médium. Všeobecně platí, že olejomalba na plátně bude vždy dražší než kresba na papíře. Dalším je kontext autorovy tvorby, kde rozlišujeme díla raná, ikonická a pozdní s tím, že ikonická díla bývají dražší než ta pozdní. U raných děl se někdy může jednat o sběratelské rarity, které mohou být i hodnotnější než ikonická díla," vysvětluje Martin Kodl.

Klíčová je také takzvaná provenience díla. Sběratelé jsou ochotní připlatit za obraz či sochu, které jsou veřejně známé díky účasti na prestižních výstavách nebo jejich zveřejnění ve významných publikacích. Roli hrají také předchozí majitelé. Více je ceněno dílo, které prošlo sbírkami známých či prestižních sběratelů. Mezi ty domácí patří ikony sběratelství jako průmyslník Jindřich Waldes, teoretik umění Vincenc Kramář nebo právník Jaroslav Borovička. Svět se o efektu sběratele mohl přesvědčit v roce 2022, kdy se rozprodávala sbírka zesnulého zakladatele Microsoftu Paula Allena. Jeho jméno ve spojení se špičkovými díly světového umění přiměly kupující na několika aukcích vytáhnout dohromady z peněženek 1,5 miliardy dolarů. Nikdy dříve se jedna sbírka neprodala za tak vysokou sumu.

Svět se o efektu sběratele mohl přesvědčit v roce 2022, kdy se rozprodávala sbírka zesnulého zakladatele Microsoftu Paula Allena.

Toyen a Jindřich Štyrský na společné výstavě v Alšově síni Umělecké besedy v Praze, listopad 1931.
Zdroj: Wikipedia Commons / Public Domain

Drahé objevy

I na trhu s uměním platí jednoduchá ekonomická poučka, že čím vzácnější dílo je, tím větší zájem sběratelů vzbudí a tím vyšší ceny může dosáhnout. Když se proto objeví dlouho zapomenutý nebo nevystavovaný obraz, jako třeba Monte Carlo, jde o poměrně velkou událost. „V Česku k podobným objevům dochází stále poměrně často a do určité míry to je i dědictví komunistického režimu, kdy řada významných děl byla schována nebo vyvezena do zahraničí a na dlouhá desetiletí byla v podstatě zapomenuta. Pro nás je to samozřejmě vzrušující bonus k naší práci, ale zároveň to naši činnost komplikuje a prodlužuje, protože ověřování pravosti takového díla je náročné," dodává Kodl.

Asi největším objevem na světové scéně se stal obraz Salvator Mundi připisovaný Leonardu da Vincimu. I když se mezi experty stále vedou debaty, zda slavný Leonardo opravdu podobiznu žehnajícího Ježíše Krista namaloval. Na začátku 20. století ho ve velmi špatném stavu jako dílo neznámého Leonardova pokračovatele koupila Cookova sbírka. V roce 1958 se obraz objevil na aukci, kde za něj nový majitel zaplatit 45 liber, aby na dalších padesát let opět zmizel. Když ho v roce 2005 koupilo americké sběratelské konsorcium, muselo vyplatit 10 tisíc dolarů. Obraz se dostal do rukou restaurátorky Dianne Dwyer Modestini, která poprvé přišla s tezí, že by mohlo jít o Leonardův originál. V roce 2011 jí dal za pravdu kurátor britské Národní galerie s tím, že obraz původně patřil manželce anglického krále Karla I. O dva roky později ho už jako Leonardův obraz koupil švýcarský podnikatel Yves Bouvier za 80 milionů dolarů. Ještě ve stejném roce putoval za necelých 128 milionů dolarů do sbírky ruského podnikatele Dmitrije Rybolovleva, který ho za další čtyři roky prodal za astronomických 450 milionů dolarů. Žádný jiný obraz se od té doby za tak vysokou cenu neprodal. Jeho aktuálním vlastníkem je saúdskoarabský vládce Mohammad bin Salman, který údajně ve svém království buduje galerii, kde tzv. pánskou verzi Mony Lisy hodlá vystavit.

Umění jako investice

Nejen podobné příběhy raketového zhodnocení uměleckých děl přitahují na trh s uměním investory. Kvalitní umění je totiž specifickým druhem aktiv, jehož hodnota se příliš neodvíjí od výkonnosti finančních trhů nebo hospodářských cyklů. Je proto vhodné jako doplněk investičního portfolia. I sběratelé, kteří v umění hledají především intelektuální a estetické zážitky, vnímají, že hodnota jejich děl může v čase růst.

Důkazem jsou některé opakované prodeje na českém trhu. Loni v listopadu se po dvaceti letech opět objevil na trhu obraz českého předválečného surrealisty Aloise Wachsmana s názvem Ludvík XVI. Zatímco v roce 2003 za něj vítěz aukce zaplatil 1,58 milionu korun, loni musel kupec vytáhnout 12,4 milionu. Při zohlednění aukčních provizí vydělával jeho původní majitel zhruba 10 procent ročně. Takové zhodnocení není u kvalitních děl renomovaných autorů výjimečné. Umění dokáže v dostatečně dlouhém horizontu porážet i inflaci. Nejoblíbenějším médiem mezi sběrateli zůstávají dlouhodobě malby. V aukcích vykazují jejich ceny stabilní růst, jak ukazují data z odborného serveru Artplus. Zatímco v roce 2013 sběratelé za jednu vydraženou malbu v průměru zaplatili 283 tisíc korun, v roce 2023 to bylo už přes 560 tisíc korun, tedy o 98 procent více. Po očištění o inflaci průměrná cena maleb za deset let reálně poskočila o 63 procent.

Wachsman Alois: Ludvík XVI., 1932, olej na plátně, 105,5 x 74 cm,
Adolf Loos Apartment and Gallery, 12. 11. 2023, Dosažená cena: 12 402 500 Kč

Znalosti a čas

Samotné investování do umění je náročnou disciplínou. Vyžaduje nejen vztah k umění, ale také odborné znalosti a dlouhodobé zkušenosti pro správný výběr uměleckých děl do investičního portfolia. „Časově méně náročné je svěřit se do rukou profesionálních správců aktiv, tedy investičních fondů do umění, které disponují expertním aparátem," říká Alexandra Bízková, předsedkyně představenstva investičního fondu Pro arte, který se investováním do umění zabývá. Fond od založení v polovině roku 2013 do konce roku 2022 investorům vydělal v průměru necelých pět procent ročně. To odpovídá i datům z českého aukčního trhu serveru Artplus. Investiční potenciál má zhruba pětina nejdražších položek, které se prodávají na aukcích a jejichž cena začíná nad 100 tisíci korunami. Jejich průměrná cena v uplynulých deseti letech rostla v průměru o přibližně 7 procent ročně.

Při výběru děl do portfolia je třeba zohledňovat klasická investiční kritéria, tedy riziko, potenciální výnos a likviditu neboli jak rychle je možné umělecké dílo zpeněžit. Trvá zpravidla několik let až desetiletí, než lze obraz znovu s výrazným ziskem prodat. „I my se pohybujeme v tomto klasickém investičním trojúhelníku. Proto jednoznačně dává smysl si portfolio rozložit do různých autorů a segmentů. Necelá polovina našeho fondového kapitálu připadá autorům klasické moderny, jako je František Kupka nebo Toyen. U vhodně zvolených kvalitních děl zde dochází k největší cenové akceleraci s nižší mírou rizika," vysvětluje Bízková. Další velkou část portfolia fondu tvoří poválečné umění, menší pak díla 19. století.

Poupě Jan: Lom II, 2023,olej na plátně, 110 x 170 cm,
Galerie Kodl, 26. 11. 2023, Dosažená cena: 780 000 Kč

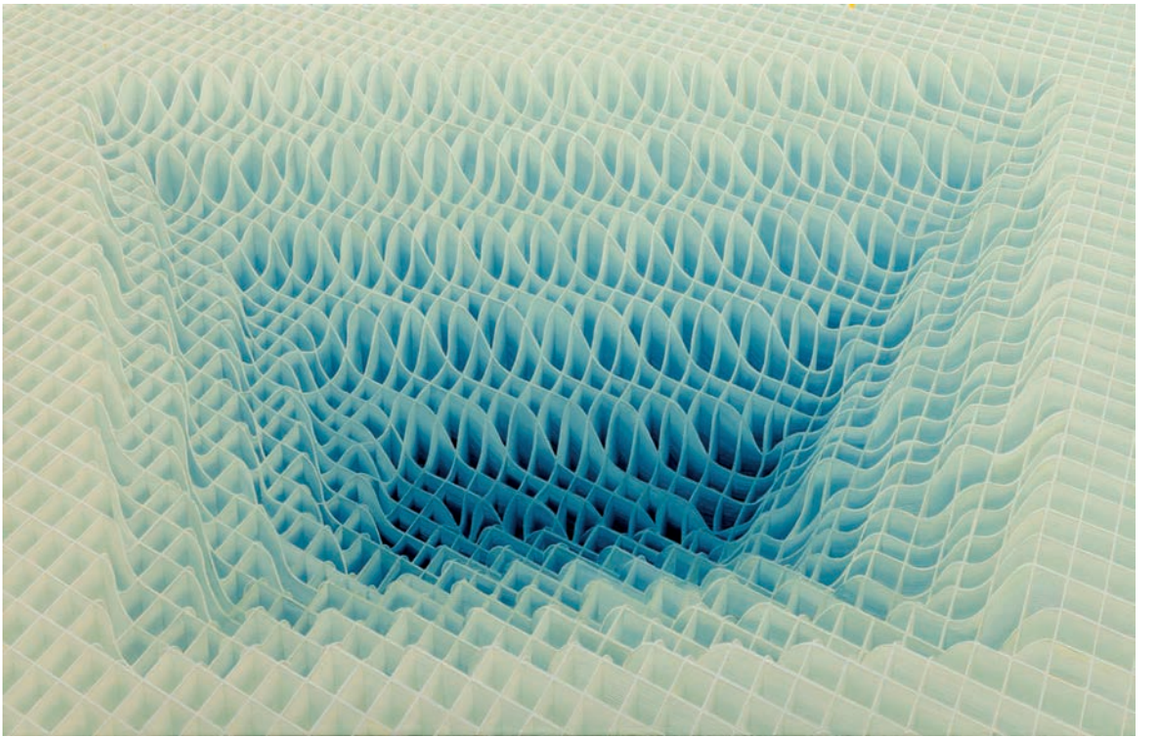

Každý rok se experti fondu musí probrat několika tisíci nabídek na nákup děl. Z nich vybírají k podrobné analýze několik stovek položek. Fond pak nakoupí jen jednotky nebo nižší desítky děl, která slibují nejvyšší zhodnocení. To by mělo dosahovat 12 procent, měřeno ukazatelem vnitřního výnosového procenta.

Cesta k mladým autorům

Samostatnou kapitolou jsou díla současných umělců. Jejich výhodou je, že ještě nedosahují milionových částek jako díla špičkových nežijících autorů. Ke sběratelům navíc promlouvají aktuálním jazykem, protože reflektují témata, s nimiž se současná společnost potýká. Z pohledu investice jsou zejména mladí umělci nejrizikovější. Nelze dopředu předpovědět, jak se jejich kariéra bude vyvíjet, jestli nepřestanou tvořit, či zda se prosadí i na mezinárodní scéně. Pokud se jim to ale povede, může být potenciální zhodnocení vysoké. I při výběru současného umění je důležité vypěstovat si k umění určitý vztah, chodit do galerií a na výstavy a vzdělávat se. „Rozhodně bych radila koupi neuspěchat a nedat na první názor, který uslyšíte, ale udělat si vlastní. Je to hezká cesta, během které si můžete tříbit vlastní vkus. Koneckonců umělecké dílo vás má primárně těšit, a pakliže současně uchovává hodnotu, či dokonce na hodnotě roste, je to bonus," radí Barbora Půlpánová, zakladatelka vzdělávacího programu pro začínající sběratele EduArt Experience.

Trvá zpravidla několik let až desetiletí, než lze obraz znovu s výrazným ziskem prodat.

Mezi českými sběrateli patří současné umění k nejoblíbenějším. Nakupují ho skoro dvě třetiny z nich, ukázaly dva ročníky průzkumu J&T Banky a serveru Artplus, jehož výsledky shrnuje J&T Banka Art Report. Informace o umělcích a jejich dílech je možné získat z řady zdrojů. „Doporučuji diskutovat s umělci, jak o své tvorbě přemýšlejí, ptát se na tipy kurátorů, zajímat se o to, jakou kariéru danému umělci plánují galeristé. Pak je také dobré určit si rozpočet a podle toho se dívat na méně či více etablované umělce," dodává Půlpánová. Cenově se obrazy současných umělců pohybují od několika desítek až po stovky tisíc korun, u mimořádných děl se cena šplhá i přes milion. Určitým vodítkem mohou být i aukce, kde však díla současných autorů tvoří na rozdíl od světové scény jen minimální podíl. I z aukčních dat ale vyplývá, že v čase ceny současného umění rostou.

Private equity

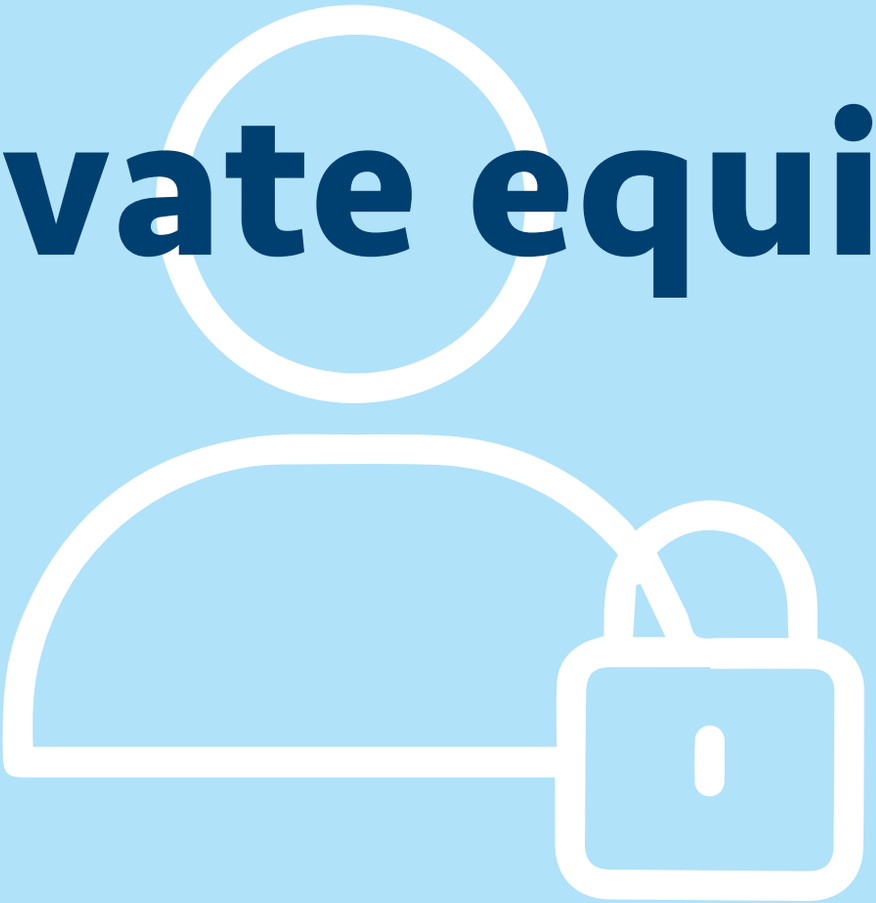

PŘIPRAVILA / RAIFFEISEN INVESTIČNÍ SPOLEČNOST, A.S.

V posledních dvou letech hrály u investorů prim dluhopisy a dluhopisové strategie. Vysoké úrokové sazby a očekávání jejich poklesu přináší vždy šanci realizovat poměrně rychle zajímavý výnos, za který by se v žádném případě nestyděly ani trhy akciové.

České státní dluhopisy se splatností více než 1 rok v loňském roce zaznamenaly agregovaný výnos 12,3 %. Ty se splatností 10 let a více zaznamenaly dokonce roční výnos přesahující 18 %. Lze tak konstatovat, že potenciál zajímavého výnosu na dluhopisech je již minulostí. Chytrý investor nejenom využívá příležitosti, které mu trh nabízí, ale zároveň udržuje své portfolio dobře diverzifikované a hledá nové třídy aktiv, které by mohl pro zvýšení výnosu a snížení volatility svého portfolia využít. Jednou z takových tříd aktiv je právě Private equity neboli hezky česky soukromý kapitál (viz obr. 1).

Hledání strategického investora

Co to vlastně je Private equity a jakým způsobem funguje? Private equity je obecně oblast investování do společností, které nejsou veřejně obchodované na akciových trzích. Jedná se o zavedené společnosti, které jsou na trhu často již desítky let a mají za sebou úspěšnou historii. Tyto firmy disponují stabilním cash-flow, jsou ziskové a mají potenciál dále růst. Hledají strategického investora, který jim pomůže s dalším rozvojem firmy, ať už kapitálem, znalostmi, pomocí vstoupit na zahraniční trhy, nebo akvizicí dalších společností, které významně zvýší jejich hodnotu. Rolí strategického investora není společnost převzít a personálně obměnit, ale spolupracovat se stávajícím vedením firmy směrem k budoucímu prodeji.

Generační obměna

V horizontu několika let tak z úspěšné firmy společně vytvoří firmu ještě větší a zajímavější, která bude připravená k prodeji například velkému regionálnímu strategickému hráči v daném sektoru nebo ke vstupu na veřejně obchodovaný trh (burzu). Často se setkáváme u investorů s domněnkou, že oblast Private equity je velmi riziková, a jedná se především o startupy, tedy začínající firmy. Tak to opravdu není. V posledních letech u nás dochází ke generační obměně ve vedení mnoha firem, které byly založeny v 90. letech, jsou úspěšné a obstály ve zkoušce času. Tato mezigenerační obměna poskytuje investorům velké množství příležitostí.

Nejobtížnější část

Jak se ovšem dostat k takovému typu investice, abych ho mohl zařadit do svého portfolia? Zde jsme asi u nejtěžší části celého investování do Private equity. Minimální investice jsou totiž velmi vysoké, pohybují se v řádech milionů eur, a firem, které se zaměřují na oblast Private equity, také není mnoho. Pokud vážu svoje peníze na mnoho let dopředu, musím si vše dobře rozmyslet. Především kolik peněz ze svého finančního portfolia budu investovat a komu dané prostředky svěřím. Odměnou mi potom může být zhodnocení, které může na roční bázi přesáhnout i hranici 10 %.

Z pohledu klasického investičního trojúhelníku výnos, riziko a likvidita se u těchto investic pohybujeme na rozhraní vyšší výnos, vyšší riziko a nízká likvidita. Z toho také plyne velikost objemu, který by investor měl ze svého portfolia do této třídy aktiv alokovat. V optimálním případě by se tento objem měl pohybovat na úrovni do 10 % z celkové hodnoty portfolia. Z každoročně připravované studie společnosti Knight Frank vidíme, že průměrný objem na

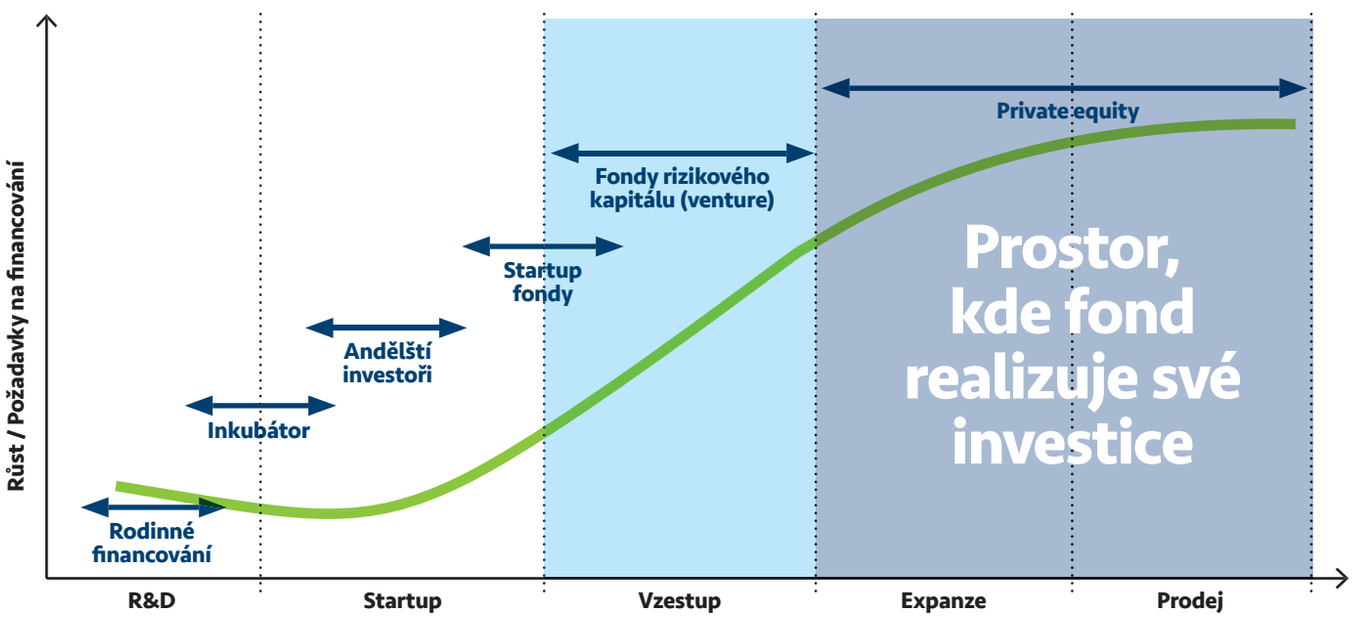

Zdroj: Raiffeisen investiční společnost, a. s.

Průměrné rozdělení majetku velmi bohatých osob
(ultra-hight net worth individuals)

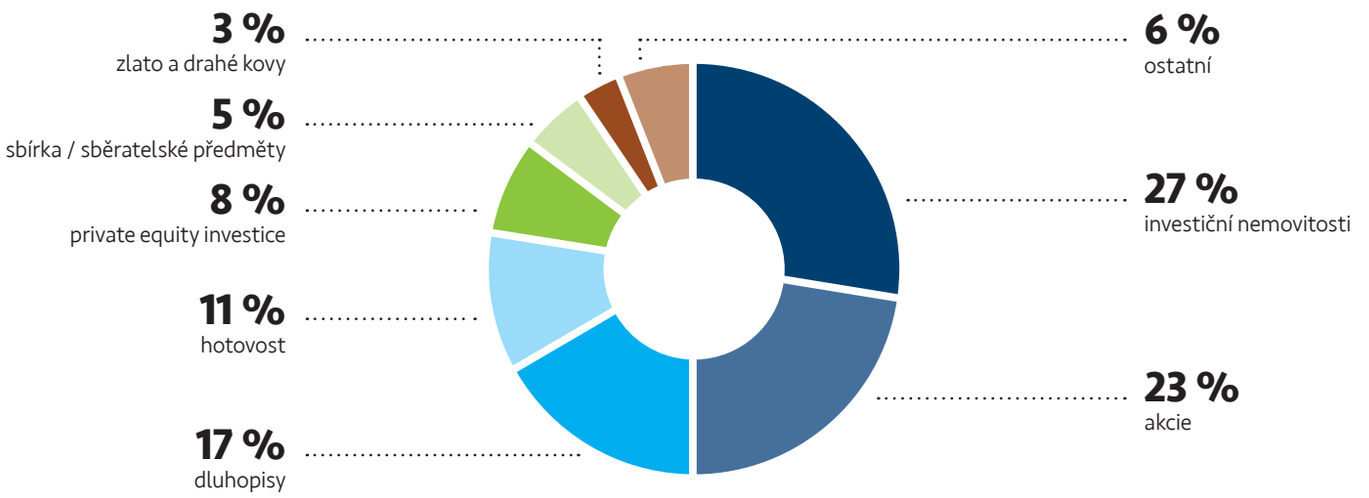

Zdroj: Knight Frank, The Attitude Survey (2020)

portfoliích bohatých klientů je na úrovni 8 % (obr. 2). Největšími investory z pohledu poměru majetku investovaného do Private equity jsou nadační fondy soukromých amerických univerzit, jako je Harvard, Yale nebo Stanford, kdy se jejich alokace portfolia do Private equity pohybuje na úrovni 20 % celkového majetku.

Rostoucí popularita

Naším záměrem v Raiffeisenbank ve spolupráci s Raiffeisen investiční společností bylo a bude zprostředkovat tuto třídu aktiv našim klientům. Jsme již mnoho let přesvědčeni, že se jedná o třídu aktiv, jejichž popularita a zastoupení v portfoliích bude v budoucnu růst, a především má obrovský smysl jak pro investory, tak pro podporu našich českých a regionálních firem. Po důkladném zkoumání trhu jsme si vybrali dva strategické partnery pro tuto oblast. Společnost Genesis Capital a společnost ARX Equity Partners. Proč právě tyto dvě společnosti? Obě byly původně založeny velkými hráči z této oblasti: Genesis Capital společností Advent International v roce 1999 a ARX Equity Partners společností Deutsche Bank v roce 1996. Obě společnosti od svého vzniku úspěšně realizovaly postupně několik svých fondů a investovaly do desítek společností. Zároveň mají obě dlouhodobě stabilní manažerský tým.

V roce 2021 jsme vytvořili pro naše klienty první FWR Private equity fund I, který je jedním z největších investorů do čtvrtého fondu společnosti Genesis Capital. V současné době, po třech letech existence, má fond zainvestováno 68 % svého kapitálu do 8 společností, mezi kterými jsou například společnosti Hecht, Borcad, TES Vsetín nebo AV Media. Na konci minulého roku jsme připravili a upsali další fond, FWR Private equity fund II, který je opět jedním z největších investorů do pátého fondu společnosti ARX Equity Partners. Věříme, že pro naše klienty a stávající investory do Private equity to bude nejenom zajímavá investice, ale i skvělá zkušenost s něčím novým a zajímavým. Pro nás jsou tyto dva fondy pouze začátkem zajímavé a vzrušující cesty k něčemu, co se stane na trhu během několika let standardem. Naši klienti tak mohou očekávat, že v dohledné době pro ně připravíme další možnosti v oblasti Private equity.

Naším cílem je přinášet a zprostředkovávat vám v budoucnu nové investiční příležitosti, a to nejenom v oblasti Private equity, ale i dalších oblastech tak, jak je bude dynamický vývoj naší doby a našeho času přinášet.

DŮLEŽITÉ UPOZORNĚNÍ
Investice do Private Equity jsou vysoce rizikové a nejsou vhodné pro krátkodobou spekulaci. Investoři nemohou ze své investice očekávat získání krátkodobých zisků. Konkrétní rizika mohou spočívat např. v realizaci pouze omezeného počtu investic (nízká diverzifikace), nízké likviditě, vysokých počátečních nákladech, chyb v due diligence či omezené možnosti kontrolovat vývoj a řízení portfolia. Hodnota účasti ve struktuře Private equity a kurzy cenných papírů na kapitálových trzích mohou klesat i stoupat a jejich vývoj nelze předvídat. Výnosy dosažené v minulosti nejsou zárukou pro dosažení stejných výnosů v budoucnosti. Úspěch investice ani návratnost investované částky tak nejsou zaručeny. Investor může ztratit celou hodnotu své investice. Investiční produkty typu Private equity nejsou bankovním vkladem a nejsou pojištěny v rámci fondu pojištění vkladů.

Tento článek je vytvořen Raiffeisen investiční společností, a. s., IČO: 9146739, se sídlem Hvězdova 1716/2b, 140 00 Praha 4, zapsanou v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl B, vložka 18837, která je dceřinou společností Raiffeisenbank, a. s., a je tvůrcem Private equity investičních fondů.

Raiffeisenbank, a. s., IČO: 49240901, se sídlem Hvězdova 1716/2b, 140 00 Praha 4, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl B, vložka 2051 je distributorem investičních fondů spravovaných Raiffeisen investiční společností, a. s.

Foto: archiv značky ROBOT

Tikající časoprostor

Od chvíle, kdy jsme si poprvé všimli pravidelného pohybu Slunce a hvězd, nás zajímá, jak plyne čas. Pravěcí lidé poprvé zaznamenali fáze Měsíce již asi před 30 000 lety. Lidstvo od nepaměti fascinovalo plynutí času. Jeho zaznamenávání pak posunulo naši civilizaci mílovými kroky kupředu.

PŘIPRAVIL / JIŘÍ MAREK
FOTO / ARCHIV ZNAČEK

Moderní časomíra má své kořeny ve slunečních a vodních hodinách, které vyvinuli staří Egypťané a převzali je Babyloňané, Řekové a Číňané. Tato relativně primitivní zařízení nakonec dala vzniknout vynálezu, jakým jsou přesýpací hodiny, a mechanické hodiny bychom směle mohli označit za úsvit moderní sofistikované technologie. Psalo se 15. století, když první krokové kolo rozeběhlo původní tikající mechanismus takový, jaký jej známe dnes.

Do kapsy

První kapesní hodinky se objevily kolem roku 1510 v německém Norimberku. Ve skutečnosti se jednalo o miniaturní hodinky, které byly spíše šperkem a dámy jej nosily na krku. Samozřejmě, že v té době si je mohli dovolit jen ti nejbohatší, takže běžní občané se stále spoléhali na centrální městské hodiny (pokud byly k dispozici). Přibližně sto let trvalo, než se přenosné hodiny vyvinuly v něco, co se podobalo známým kapesním hodinkám. Stalo se tak, když Karel II. v Anglii zpopularizoval vestu, která umožňovala větší ochranu přenosných hodinek. Původně číselník nechránilo žádné sklo. Až do počátku 17. století, kdy se sklo stalo běžným, byla k ochraně ruček a číselníku určena odklápěcí pouzdra se složitou skeletonizací. Během tohoto vývoje nebyly hodinky, jak je známe dnes, populární ani pravidelně nošené.

Na ruku

První náramkové hodinky mají své kořeny na konci 19. století. V roce 1868 je vyrobila jedna z nejstarších švýcarských manufaktur, legenda horologie Patek Philippe, pro uherskou hraběnku Koscowiczovou. První pánské náramkové hodinky však není tak snadné určit. Výrobce hodinek Girard-Perregaux pravděpodobně dodal první exempláře německému císařskému námořnictvu, a to již v roce 1880 poté, co si jeden z důstojníků údajně stěžoval, že ovládání kapesních hodinek je při měření času bombardování obtížné. Svým nadřízeným prý ukázal řešení: kapesní hodinky připevněné na zápěstí.

Na bojiště

První světová válka byla klíčovým okamžikem, kdy se náramkové hodinky staly strategickým vojenským nástrojem a zároveň mužským módním doplňkem. Vojáci zjistili, že náramkové hodinky jsou na bojišti praktičtější a pohodlnější než kapesní hodinky, a proto se stávaly stále oblíbenějšími. První světová válka náramkové hodinky jednoznačně zpopularizovala. Stále však nemůže být řeč o klasických náramkových hodinkách, jak je známe dnes. Protože by kapesní hodinky vojákovi neumožnily nosit vybavení a zároveň sledovat čas, bylo potřeba tento problém vyřešit. Vznikly tedy tzv. zákopové hodinky, což byly hodinky jednoduše vyrobené ze strojku kapesních hodinek. Na stávající pouzdra kapesních hodinek se připájely kovové drátky, aby se daly připevnit k řemínkům. Rázem se tak z hodinek stal užitečný a praktický vojenský doplněk, který si veteráni první světové války přenesli s sebou také do civilního života. Velké množství kapesních hodinek dalo vzniknout také první generaci hodinek náramkových. Ty posléze ustoupily hodinkám skutečně určeným ke každodennímu nošení.

Hodinářský mikrosvět plný pastorků, setrvaček a krokových kol v zásadě promlouvá do všech aspektů našeho života, stačí se zastavit a pozorněji se rozhlédnout kolem sebe.

Manufaktura JCBiver

Asijský drak

Dvě světové války a velká hospodářská krize byly ničivé, ale vojenské kontrakty se ukázaly jako životně důležité zejména pro značky Bulova a Hamilton. Jejich hodinky byly vysoce kvalitní, odolné a spolehlivé a byly vyrobeny v obrovském množství. V polovině 20. století asijské hodinářství zcela pohltilo americké protějšky, a to i přes vysoce kvalitní a cenově dostupné železniční a vojenské modely. Většina amerických hodinářů zmizela, ačkoli Hamilton přežil, když se později etabloval jako švýcarská značka.

Quartzová krize

Na začátku 20. století a dlouho po druhé světové válce pocházelo 95 % všech mechanických hodinek prodaných na celém světě ze Švýcarska. Neexistovala prakticky žádná konkurence. Po technické stránce a v řemeslném zpracování měli Švýcaři obrovský náskok. Výroba probíhala ve státem kontrolovaných malých podnicích, většina práce se prováděla

Breitling Premier Chronograph,
490 000 Kč

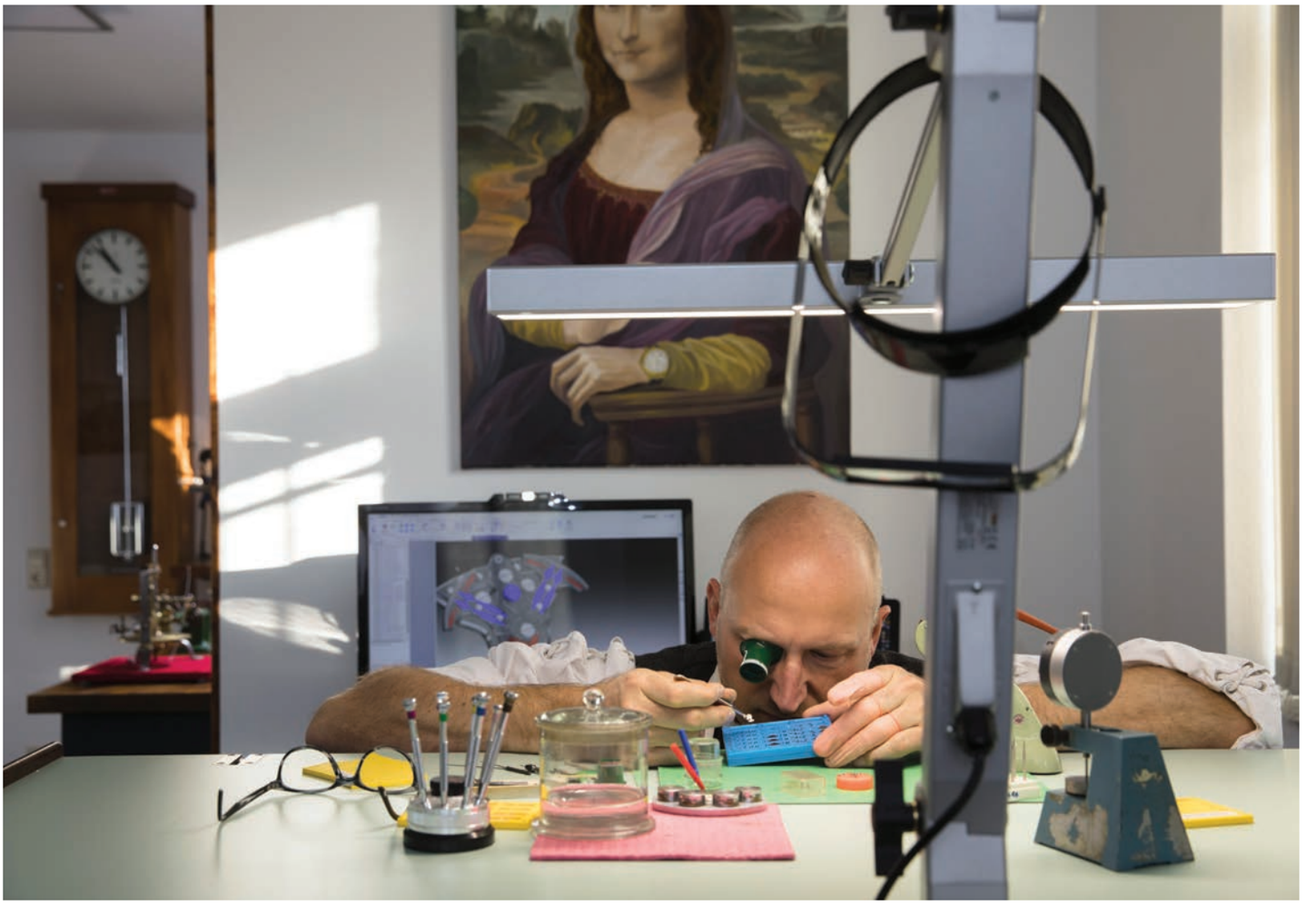

Marco Lang, AHCI

ručně a na jednoduchých, ale osvědčených strojích. Již tehdy byly švýcarské hodinky synonymem dokonalosti. Pro hodinářský průmysl pracovalo přímo či nepřímo 90 000 lidí. Až do počátku 70. let byla situace stabilní, ale odsouzená k tragické změně.

Quartz Precise

V roce 1969 uvedl japonský výrobce hodinek Seiko na trh své první komerčně prodávané quartzové náramkové hodinky s názvem Astron. Současně společnost vymyslela zcela novou marketingovou strategii pro své průmyslově vyráběné produkty, která se zaměřovala na aspekt přesnosti namísto řemeslného zpracování. Quartz Precise, vlastnost, kterou levné hodinky z Dálného východu zvládly na výbornou. Japonci prezentovali své hodinky mladým, svěžím a drzým způsobem. Díky ultramoderní výrobě také byli schopni chrlit hodinky v obrovském množství. Označení Swiss Made bylo najednou bezcenné. Seiko zcela ovládlo trh, zatímco mechanické hodinky švýcarské výroby byly považovány za nepřesné a předražené.

Swatch jako geniální tah

Na počátku 80. let 20. století pověřily švýcarské banky poradce v oblasti řízení Nicolase George Hayeka, aby analyzoval zdánlivě bezvýchodnou situaci. Hayek našel dvě cesty, jak z krize ven. Jeho nápadem bylo sjednotit značky dvou největších hodinářských skupin (ASUAG a SSIH) pod jednu silnou zastřešující značku ETA SA a vyvinout novou kolekci hodinek nabízející švýcarskou kvalitu za dostupnou cenu. A tak vznikla značka hodinek Swatch na základě bankovní dohody, v jejímž čele stál právě Nicolas G. Hayek.

Omega Speedmaster Moonshine Gold, 30 000 EUR

Longines Pilot Majetek, 92 300 Kč

Zatáhnout za záchrannou brzdu

Již po krátkém období výzkumu a vývoje nechal Hayek zabudovat quartzové a automatické strojky do plastových pouzder a uvedl na mezinárodní trhy obrovské množství hodinek Swatch. Prosazoval pro-

Úspěch hodinek Swatch vytvořil finanční základ pro oživení kdysi velkých tradičních značek.

Swatch - Monnswatch, 270 USD

vokativní marketingovou strategii, která byla pro švýcarský hodinářský průmysl velmi neobvyklá. Hodinky Swatch byly ploché, lehké, barevné a křiklavé. Hayek sám rozhodoval o tom, které návrhy půjdou do výroby. Swatchky byly od prvopočátku zamýšleny jako vaše druhé hodinky, díky tomu přímo konkurovaly hodinkám z Japonska, což bylo stěžejní pro opětovné nastartování celého švýcarského průmyslu. Hodinky Swatch se rázem staly módním doplňkem a symbolem popkultury po celém světě. Švýcarská hodinařina byla opět v kurzu. Z dnešního pohledu se jednalo o naprosto geniální tah a zatažení záchranné brzdy doslova v poslední vteřině.

Parmigiani, Tonda PF Minute Rattrapante, 28 000 CHF

Hublot, Spirit of Big Bang Ceramic, od 27 400 EUR

Úspěch hodinek Swatch vytvořil finanční základ pro oživení kdysi velkých tradičních značek. Dnes již zesnulý Nicolase George Hayek, přezdívaný také jako Mr. Swatch, položil základy pyramidě, jejíž střed a vrchol tvoří čtyři značky, jež jsou ekvivalentem pro luxus: Breguet, Blancpain, Glashütte Original a Omega. Dnes už do skupiny Swatch Group patří také značky Longines, Tissot, Certina, Hamilton, samozřejmě Swatch a další.

Bulgari Octo Finissimo CarbonGold, 26 800 USD

Současné výzvy

Historie hodinářství je dlouhá a fascinující a zahrnuje celou řadu inovací, které tento obor v průběhu staletí formovaly. Společnost Rolex se zrodila na počátku 20. století a ve 20. letech 20. století vyvinula první vodotěsné hodinky. Oproti tomu Breitling se může pochlubit, že v roce 1915 vynalezl jedny z prvních náramkových chronografů a později zpopularizoval takzvané letecké hodinky, když na trh uvedl svůj ikonický model Navitimer. V roce 1931 vyvinula společnost LeCoultre & Cie, dnes známá jako Jaeger-LeCoultre, ikonické hodinky Reverso, které umožňovaly hráčům koňského póla posunutí pouzdra do strany a jeho překlopení, čímž chránily sklíčko hodinek před jeho nechtěným rozbitím.

Tradice se cení

Dnes značky pokračují v experimentech s novými materiály, aby vytvořily tenčí, lehčí či odolnější hodinky jak v oboru tradičních mechanických hodinek, tak i ve světě hodinek chytrých. Jak nahlíží na budoucnost hodinářství Stefan Kudoke, německý nezávislý hodinář a člen AHCI? „Každá mince má dvě strany, klady i zápory. Technologie se bude i nadále vyvíjet obrovským tempem a bude docházet k větší automatizaci. To je logický důsledek vědecko-technického rozvoje na jedné straně a rostoucího nedostatku kvalifikovaných hodinářů na straně druhé. Pokud chcete vyrobit miliony hodinek, potřebujete hodně lidí nebo technologie, stroje a roboty. Na straně druhé vždy budou existovat exkluzivní značky, nejen nezávislí hodináři, kteří se specializují na tradiční hodinářství a zachovávají klasické postupy s pojené s velkým množstvím ruční práce, ve kterých uplatní mnohaleté znalosti. Ty se předávají z generace na generaci. Takové kousky ve velmi omezeném počtu budou ve sběratelských kruzích vždy velmi oblíbené a žádané," tvrdí Kudoke, mistr svého oboru.

A co ho jako celosvětově respektovaného hodináře pohání kupředu? „Existuje tolik dobrých hodinek a hodinářů, tato otázka se přirozeně nabízí. Já si ji osobně kladu ne-

Tag Heuer Carrera Chronosprint x Porsche, 609 000 Kč

Stefan Kudoke

Kudoke 3, od 9350 EUR

ustále. Jaký to má vlastně všechno smysl? Čím víc o tom přemýšlím, v jádru je to také seberealizace, která mě pohání. Výzva být každý den o něco lepší, prohlubovat své znalosti, rozšiřovat své dovednosti a učit se a nepřešlapovat na místě. Je to jako moje mládí v soutěžním sportu, snaha jít dopředu a hlad po úspěchu. Výsledek by se pak měl odrážet v designu a řemeslném zpracování hodinek. S každým novým modelem hodinek se snažím zlepšovat a vyvíjet něco výjimečného. To je podstata mého snažení," říká Stefan Kudoke.

Přes všechny technologické pokroky a novinky se mechanické hodinky skutečně těší stále rostoucí oblibě. Čím to je? Těžko budeme hledat jednoduchou odpověď. Možná v nich můžeme spatřovat kus umění či vyjádření jisté formy našeho statusu, třeba nás baví příběh a emoce s ním spojené nebo jsme zkrátka fascinováni světem do sebe dokonale zapadajících koleček. Ať už tak, či onak, hodinářský mikrosvět plný pastorků, setrvaček a krokových kol v zásadě promlouvá do všech aspektů našeho života, stačí se zastavit a pozorněji se rozhlédnout kolem sebe. Takže ať vám to tiká.

Grand Seiko Tentagraph, 13 700 USD

Tudor Black Bay, 4620 EUR

SVATÁ TROJICE

Audemars Piguet (1875) Patek Philippe (1839) a Vacheron Constantin
Nejstarší manufaktura na světě, jejíž počátky sahají až do roku 1755. Všechny tyto tři prestižní značky se mohou pochlubit velmi dlouhou a bohatou historií. Jejich cílem je zachovat a přistupovat k hodinářství v jeho nejryzejší podobě tak, jak bylo původně zamýšleno.

Académie Horlogère des Créateurs Indépendants – AHCI
Velmi prestižní organizace sdružující nezávislé hodináře, kteří vyrobí jen několik málo kusů hodinek ročně, zpravidla vznikají ručně a jejich ceny dosahují závratných výšin. Do tohoto klubu elitních hodinářů patří také jediný Čech, Luděk Seryn.

Grand Prix d'Horlogerie de Genève – GPHG
Nejprestižnější soutěž v oboru hodinařiny (tzv. hodinářský Oscar). Slavnostní předávání cen GPHG probíhá každý rok v listopadu. Na jejím udílení je největší koncentrace mezinárodních hodinářů a novinářů, kteří přicházejí oslavit vitalitu hodinářského umění.

Jak Američané a švýcarská Omega dobyli Měsíc

PŘIPRAVIL / JIŘÍ MAREK
FOTO / ARCHIV KLENOTNICTVÍ DUŠÁK

Dvacátého července uplyne již pětapadesát let, kdy Apollo 11 úspěšně dosedlo na Měsíc, astronaut Neil Armstrong přitom pronesl jednu z nejslavnějších vět: „Orel přistál." Příběh o dobytí Měsíce i po více než pěti desítkách let nepřestává fascinovat. Svou stopu ve vesmíru však nezanechali jen Američané, ale také Omega se svým ikonickým chronografem Speedmaster.

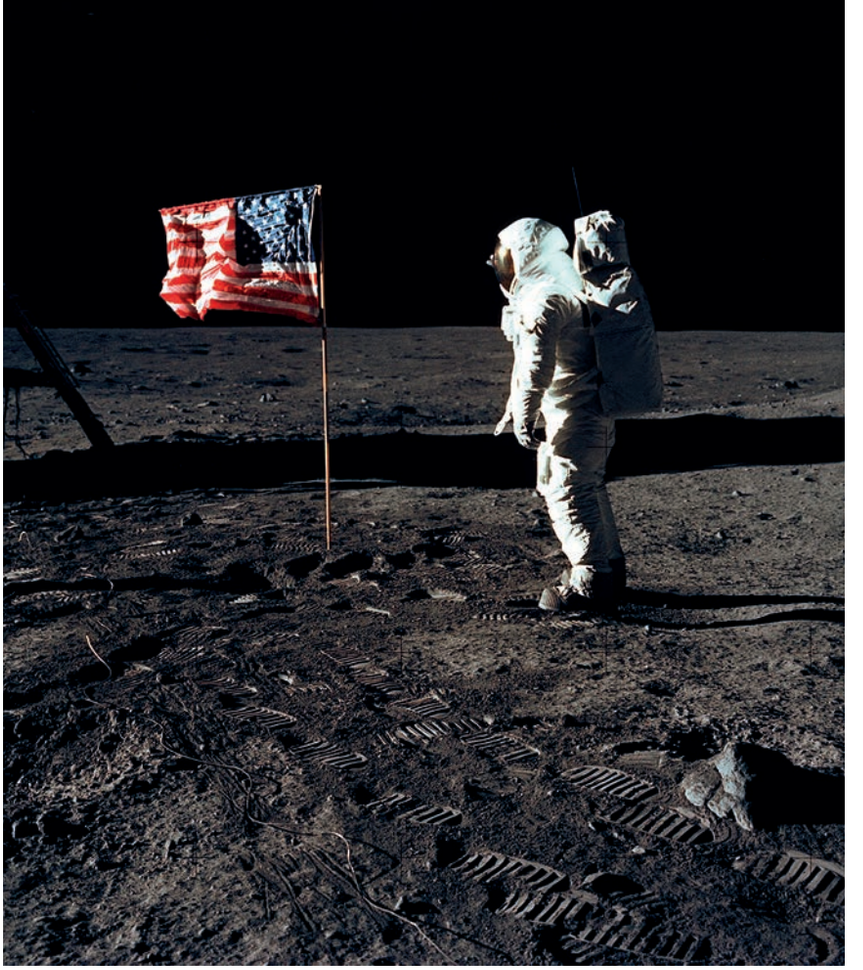

V 50. letech minulého století hodinářská společnost Omega poprvé představila svůj chronograf Speedmaster. Ovšem k tomu, aby se z něj staly takzvané Moon Watch, vedla ještě dlouhá cesta. Koncem 50. let se těšily obrovské popularitě automobilové závody a o těch vesmírných jsme si mohli ještě nějaký čas nechat zdát. První model hodinek Speedmaster byl proto určen zejména motoristům a definoval styl řidičských hodinek, který později zpopularizoval Rolex se svými hodinkami Cosmograph Daytona.

Cíl: dobytí Měsíce

Na počátku 60. let americký vesmírný program v podstatě neexistoval. Oproti tomu Sovětský svaz už vyslal své první družice na oběžnou dráhu a také prvního člověka do vesmíru. Mezi oběma velmocemi zuřila studená válka. Rok 1961 je tak rokem, kdy si celý svět bude už navždy pamatovat projev amerického prezidenta Johna F. Kennedyho, kterým se začaly psát dějiny. „Věřím, že tento národ by se měl zavázat k tomu, že do konce tohoto desetiletí dosáhne cíle přistání člověka na Měsíci a jeho bezpečného návratu na Zemi," John F. Kennedy, 25. května 1961.

Sněhově bílý lakovaný číselník odkazuje na skafandry astronautů.

NASA hledá pro svou misi hodinky

V rámci příprav na mise Gemini a Apollo hledala NASA hodinky, které by byly nejpřesnější a zároveň odolaly extrémním podmínkám vesmíru. Dvacátého prvního září roku 1964 vydal ředitel provozu letových posádek interní oběžník, v němž astronauté vznesli požadavek na vysoce odolný a přesný chronograf, jejž by mohli používat během výcviku a letu. Poptávku rozeslali deseti různým výrobcům hodinek včetně společností Omega, Rolex, Longines a Lucien Piccard. Následovala série zátěžových testů, které dané hodinky podrobily všem myslitelným i nemyslitelným výzvám. Například se testovalo, jak budou odolné vůči korozi v atmosféře kyslíku při teplotě 70 °C po dobu 48 hodin, nebo zda vydrží až šest nárazů o síle 40 G v šesti různých směrech. Nechyběl ani test při teplotě -18 °C po dobu 4 čtyř hodin a podobně.
O rok později, konkrétně 3. července 1965, se uskutečnila mise Gemini 4, která se proslavila prvním americkým výstupem do vesmíru. Astronaut Ed White se odvážil vystoupit z modulu a volně se vznášet v atmosféře vesmíru a na levé paži měl ve vzduchoprázdnu připevněn z dnešního pohledu nesmrtelný model Speedmaster. Švýcarská Omega tak v hodinkové tortuře obstála nejlépe. Aby ještě více podtrhla výjimečnost svých hodinek, od roku 1966 je opatřila přívlastkem Professional.

Odvrácená strana Měsíce

Apollo 8 bylo první misí, jejíž posádka na vlastní oči spatřila odvrácenou stranu Měsíce. Stalo se tak 21. 12. 1968. I když astronauti nakonec nepřistáli na povrchu Měsíce, let byl důležitou předehrou k lunárnímu přistání. Mise přinesla cenné poznatky o trajektorii letu a operaci jako takové. Omega si úspěch Apolla 8 připomíná modelem hodinek Dark Side of the Moon. Ten letošní pak nabídne pouzdro z černé keramiky, uhrančivý číselník s reliéfem Měsíce a nápaditý detail v podobě patentované vteřinové ručky, která znázorňuje raketu Saturn V.

Orel přistál

Mise Apollo 11 byla a je bezesporu jedním z největších dosavadních milníků pro lidstvo. Dne 16. července 1969 odstartovala z Kennedyho vesmírného střediska raketa Saturn V, jejímž cílem bylo přistání prvních lidí na Měsíci. Posádku tehdy tvořili Neil Armstrong, Edwin Buzz Aldrin a Michael Collins. Všichni tři měli samozřejmě na svých skafandrech připevněny hodinky Omega Speedmaster. „Orel přistál," řekl tehdy Armstrong řídicímu středisku, aby pak o celých šest hodin později pronesl ještě známější a slavnější větu: „Je to malý krok po člověka, obrovský skok pro lidstvo," Neil Armstrong, 20. července 1969. Paradoxní však je, že Armstrong své omegy při procházce po Měsíci vůbec neměl. Své speedy si totiž zapomněl v lunárním modulu Eagle. Proto hodinky, které se prošly spolu s astronautem po měsíční krajině, byly ty Buzze Aldrina.

Astronaut Ed White se odvážil vystoupit z modulu a volně se vznášet v atmosféře vesmíru a na levé paži měl ve vzduchoprázdnu připevněn z dnešního pohledu nesmrtelný model Speedmaster.

Nejen tento model značky Omega si budete mít možnost zakoupit v pražském Klenotnictví Dušák, Na Příkopě 17 nebo v butiku OMEGA na Staroměstském náměstí v druhé polovině letošního roku.

NA POMOC DĚTEM Z KLOKÁNKU

Někdo byl až na Měsíci a některé děti by byly rády prostě jen doma... Vznikla proto již pátá edice charitativních triček a mikin KlokArt na pomoc Fondu ohrožených dětí. Ilustrátor Richard Svitalský se tentokrát vydal po vesmírných stopách až k vůbec prvním hodinkám, které kdy stanuly na povrchu Měsíce. Inspirací se mu stal slavný chronograf Omega Speedmaster Professional. Zajímavostí je, že ručky indikují čas (2:56:15), kdy historicky první člověk stanul na povrchu Měsíce.

Moonwatch

Dnes jsou hodinky zvané Moonwatch díky tomuto milníku a svým nositelům legendou a pojmem v hodinářském světě. Od té doby tak můžete na dýnku spatřit nápis First Watch Worn On The Moon, tedy První hodinky nošené na Měsíci. Ovšem legendární Moony, jak se jim mezi sběrateli familiárně přezdívá, nejsou spjaté jen s misí Apollo 11.

Houstone, máme problém

Již o rok později se Američané pokusili svůj grandiózní úspěch zopakovat. Pokusit se o to měla tříčlenná posádka, a to 11. dubna 1970. Na palubě samozřejmě ani tehdy nechyběly kultovní hodinky Omega. Jenže, jak dnes všichni dobře víme, pro misi Apollo třináct to rozhodně nebyl šťastný den. Kapsle se stala nefunkční poté, co praskla kyslíková nádrž. Jeden ze členů posádky, Jim Lovell, tehdy pronesl taktéž památnou větu: „Houstone, máme problém." Následně astronaut Jack Swigert použil svůj chronograf k načasování zážehu sestupného pohonného systému, který umožnil posádce bezpečný návrat na Zemi. Bez nadsázky můžeme říct, že hodinky Speedmaster Professional sehrály klíčovou roli v záchraně posádky Apollo 13. Společnost Omega díky tomu převzala od NASA cenu Snoopy Award, kterou NASA uděluje za mimořádné úspěchy v souvislosti s bezpečností lidského letu. Tento milník si Omega připomíná speciální limitovanou edicí Speedmasterů známou jako Snoopy, která je mezi sběrateli vysoce ceněným artiklem.

V hlavní roli Daniel Craig

Známý herec je velkým fanouškem značky Omega a zároveň jejím ambasadorem. Minulý rok pořádně nahlodal fanoušky, když na newyorské akci Planet Omega všem dychtivým fotografům vystavil na odiv své zápěstí. Nic zvláštního, kdyby na něm ovšem nebyly spatřeny Speedmastery s bílým číselníkem. Tehdy se všichni přeli, zda se náhodou nejedná o model Alaska Project

či jsou hodinky oděny do slitiny 18karátového zlata Canopus Gold. Dnes už víme, že se zatím poslednímu Bondovi povedl dost možná záměrný teaser na zbrusu nové Moony. Jejich sněhově bílý lakovaný číselník odkazuje na skafandry astronautů. Hodinky disponují safírovým sklem i na dýnku. Díky tomu se nám naskýtá pohled na manuální kalibr 3861 s 50hodinovou rezervou chodu, křemíkovým vláskem setrvačky odolným vůči magnetismu a certifikací Master Chronometer, která ručí za přesnost hodinového strojku odchylkou 0/+5 sekund denně. Horká novinka je příjemným oživením celé ikonické kolekce Speedmaster. Lidstvo má stále neutuchající touhu stanout také na jiných površích, než je ten měsíční. Zda Omega sehraje svou roli i při dobývání jiných planet, to ukáže až čas. Už teď je ale jisté, že model Speedmaster Professional Moonwatch pomohl psát historii, a to nejen tu hodinářskou.

MUZEUM OMEGA

Omega má své vlastní muzeum ve švýcarském Bielu. Všem návštěvníkům zde odvypráví poutavý příběh švýcarské značky prostřednictvím mnoha historických modelů a zábavných filmů. Muzeum je opravdovým srdcem Omegy. Speciální interaktivní expozice vás doslova obklopí bohatou historií společnosti. Návštěvníci se na chvíli ocitnou v kůži agenta 007 a stejně tak okusí fascinující cestu vesmírem. A díky kouzelné animaci odhalí, jak funguje slavný patentovaný systém kroku, který pro své hodinové strojky Omega pojmenovala Co-Axial, a mnoho dalšího.

VICTORIA
PALACE
REPREZENTATIVNÍ BYDLENÍ V PRESTIŽNÍ LOKALITĚ
Luxusní lokalita Vítězného náměstí v Praze 6, ve spojení s výjimečným stylem moderní architektury z ateliéru Jakub Cigler Architekti,
to je projekt Victoria Palace, který vzniká ve spolupráci společností Penta Real Estate a Kaprain Real Estate. Devítipodlažní budova nabízí celkem 93 bytových jednotek
v dispozicích 1+kk až 4+kk. Penthousy 5+kk ve dvou nejvyšších podlažích poskytnou velkolepý výhled na Prahu a Pražský hrad. Otevřená prosklená fasáda
dovoluje bohaté prostoupení světla do vnitřního prostoru všech bytů a náročné představy klientů naplňují vysoké standardy vybavení Platinum.
Skvělé umístění umožňuje výbornou dopravní dostupnost a nadstandardní občanskou vybavenost.
Byty v projektu budou připravené k nastěhování od léta 2024.
PENTA
REAL ESTATE
KAPRAIN
REAL ESTATE

Časostroj ve fotografii

Minulost máme tendenci vnímat černobíle. Ona ovšem nebyla vybledlá a poškrábaná jako některé staré fotografie, které máme doma v krabicích. Naši předkové hleděli na svou přítomnost stejně jako my. Viděli ostrý obraz plný barev, přestože zažívali mnohé okamžiky, které radostné nebyly. Podívejte se, co se stane, když necháte snímky z dávných archivů ožít.

REPRO Z KNIHY HISTORIE V BARVĚ (THE PAPER TIME MACHINE), WOLFGANG WILD A JORDAN LLOYD

1885: Sedící býk a Buffalo Bill, Montreal, Quebec, Kanada

Tato fotografie vznikla ve studiu Williama Notmana v Montrealu během turné Buffalo Bill's Wild West Show v roce 1885 a nesla název Nepřátelé z šestasedmdesátého – přátelé v pětaosmdesátém. Sedícímu býkovi bylo padesát čtyři let, když souhlasil s účinkováním v show Buffalo Billa, vlastním jménem Williama Codyho, roce 1885. Dostával zaplaceno 50 dolarů týdně a 125 jako bonus za zpěv. V podstatě vystupoval v americké obdobě cirkusu a jeho úkolem bylo jednou za představení objet na koni jeviště jako součást úvodního procesí. Sedící býk byl hlavní atrakcí, ale po čtyřech měsících se rozhodl, že už má vystupování dost, a vrátil se do rezervace Standing Rock. Jak moc se doba změnila od roku 1876! Tehdy Sedící býk, duchovní vůdce Siouxů Lakotů, vedl svůj kmen k vítězství nad Custerovou sedmou kavalerií v bitvě u Little Bighornu. Po tomto střetu byl ovšem americkou armádou vytlačen do vyhnanství v Kanadě, kde jej nakonec hladovění donutilo složit zbraně a vzdát se americké vládě. Sedícího býka umístili do rezervace Standing Rock, kde byl roku 1890 zastřelen při zatýkání příslušníkem indiánské policie.

„Mám mnoho potěšení a mnoho únavy. Velký rozdíl mezi cestou prérií na koni, nebo pěšky, či vozech tažených koněm z páry. Major Burke je velmi laskavý, všechen lid je velmi laskavý. Myslím, že všechny bledé tváře cítí laskavost k siouxskému válečníku. Věřím, že ony vědí, proč on raději dohnal všechny své statečné a všechen svůj lid k hladovění, než by se podvolil tomu, co je špatné. Věřím, že bledé tváře mají uznání pro jeho tvrdé boje a nepřejí mu nic zlého jen proto, že musel v boji bledé tváře zabíjet. Nepřeje si teď bojovat. Vždy bledým tvářím říkal pravdu, vždy byl oklamán."

Sedící býk reportérovi Buffalo Courier, 1885

1885

1888

Červenec 1888: Výstavba Eiffelovy věže, Champs de Mars, Paříž, Francie

Eiffelova věž vyrostla v Paříži roku 1889 při příležitosti Světové výstavy a se svými 300 metry se okamžitě stala nejvyšší budovou tehdejšího světa. Celá konstrukce sestávala z více než 18 000 kovových částí, které na místo dopravily koňské povozy a které nahoru vynesly jeřáby – obojího si lze všimnout na této fotografii. Ještě než se jednotlivé kovové součásti podařilo sestavit a spojit, dostaly v dílně ochranný nátěr v barvě benátská červeň. Věž byla od té doby natřena nespočetněkrát, ve spektru odstínů od rudohnědé po bronzovou.

„Stane se observatoří a laboratoří, jakou dosud nikdy věda neměla k dispozici, a už od počátku se mi od našich učených mužů dostává jen té nejvřelejší podpory."

Konstruktér Gustave Eiffel, 1889

28. června 1914: Arcivévoda František a jeho žena Žofie Chotková opouštějí sarajevskou radnici několik minut před dokonaným atentátem, Appelovo nábřeží, Sarajevo, Bosna a Hercegovina

Na této fotografii dělí následníka rakousko-uherského trůnu a jeho ženu od fatálního útoku asi pět minut. Jejich smrt se stala roznětkou Velké války, prvního ze dvou světových konfliktů 20. století. Manželský pár vyrazil na návštěvu Sarajeva, hlavního města Bosny a Hercegoviny, na závěr velkých vojenských manévrů, které rakouská armáda v zemi pořádala. Bosna byla v roce 1908 připojena k monarchii, což se ovšem setkalo s odporem části populace. Zvětšování vlivu Rakousko-Uherska přímo podkopávalo snahy sousedního Srbska, protože v Bosně žila velká srbská populace a srbská vláda usilovala o její připojení. Do výbušného mixu se navíc přidaly mocenské hry Německa a Ruska. Na arcivévodu a jeho doprovod zaútočila skupina šesti srbských nacionalistů bombou na Appelově nábřeží u řeky Miljacky v 10:10, ale František vyvázl bez zranění. V pořádku tak dorazil na radnici, kde si vyslechl starostovu řeč. V domnění, že jeden – nevydařený – atentát pro jeden den stačí, pak delegace v 10:45 opět nasedla do aut a vydala se napříč městem. Za volantem otevřené limuzíny Gräf & Stift Double Phaeton seděl český řidič Leopold Lojka. Ve zmatcích provázejících cestu kolony městem zaútočil poslední čekající atentátník. Gavrilo Princip několika střelami zasáhl Františka i těhotnou Žofii.

„Žofinko, Žofinko, neumírej! Zůstaň na živu pro naše děti!"

Arcivévoda František Ferdinand d'Este ke své ženě Žofii Chotkové

1914

28. března 1925: Kvetoucí sakury v Potomac parku ve Washingtonu, D. C.

Fakt, že ve washingtonském Potomac parku dnes můžete vidět sakury, je výsledkem nadšení spisovatelky a cestovatelky Elizy Ruhamah Scidmoreové, první ženy mezi členy National Geographic Society. Scidmoreová, častá cestovatelka do Japonska, navrhla správci parku zasazení sakur poprvé v roce 1885, jenže ten její nápad zamítl. Ve svém neutuchajícím odhodlání se o správnosti svého nápadu pokoušela přesvědčit každého dalšího správce, který se v příštích čtyřiadvaceti letech zvelebování parku ujal, nicméně neuspěla ani jednou. Nakonec roku 1909 slíbila sama sehnat finanční prostředky na nákup sakur, aby je mohla věnovat městu. Napsala nové první dámě, manželce prezidenta Tafta Heleně Herron Taftové, která dříve žila v Japonsku. Paní Taftová se záležitosti ujala a navrhla i formu stromořadí. Takřka vzápětí daroval významný japonský chemik (a objevitel adrenalinu) dr. Jokiči Takamine jménem města Tokia dalších 2000 sakur. Když však ony dva tisíce stromů dorazily 6. ledna 1910 do Washingtonu, zjistilo se, že jsou nevyléčitelně nemocné, a musely být spáleny. Doktor Takamine se nenechal odradit a zvýšil počet darovaných stromů na více než 3000. První dva z nich zasadila paní Taftová a manželka japonského velvyslance, baronka Čindová, v březnu 1912, zbývající stromy se dočkaly umístění mezi lety 1913 až 1920. Původní dva stále stojí. Na snímku jsou Sumu a Sadi Tamurovy, dcery pana Tejdžira Tamury, někdejšího třetího tajemníka japonského velvyslanectví v USA.

„Bílý dům, Washington 7. dubna 1909, Velice Vám děkuji za Váš nápad s třešněmi. Záležitosti jsem se ujala a stromy mi byly slíbeny, myslím však, že by asi bylo nejlepší vytvořit z nich stromořadí sahající až k silnici. Samozřejmě by se pak nemohly odrážet ve vodě, ale efekt dlouhé aleje by byl velice půvabný. Dejte mi vědět, co si o tom myslíte. Srdečně Vaše Helen H. Taftová."

Dopis Elize Scidmoreové od paní Taftové, 1909

1925

28. prosince 1928: Kameraman a zvukař natáčejí řev lva Lea pro slavnou filmovou znělku studií MGM Hollywood, Kalifornie, USA

Filmové studio Metro-Goldwyn-Mayer využívalo záběry lva pojmenovaného Leo coby svou znělku od roku 1924 – jenže je nutno podotknout, že přesně v tradici filmového klamu žádný Leo nikdy neexistoval. Jeho postavu od roku 1916 zosobnilo hned sedm různých zvířat. Na tomto snímku, pořízeném 28. prosince 1928, je vidět lev Jackie. Kvůli nahrávce bylo okolo Jackieho klece speciálně postaveno zvukové studio. Jackie byl druhým představitelem Lea, ovšem v historii prvním, kterého bylo ze záznamu slyšet řvát. Sépiově hnědý Jackie se objevuje i na začátku filmu Čaroděj ze země Oz z roku 1939. MGM zašlo tak daleko, že dokonce vyrobilo speciální letoun s bočním otvíráním, který pojal lví klec a dopravoval Jackieho na různá místa, aby podpořil publicitu studia. V září 1927 se při letu ze San Diega do New Yorku letadlo zřítilo v arizonské poušti, ale Jackiemu ani pilotovi se nic nestalo. O čtyři roky později Jackie ‚odešel do důchodu' v zoo ve Philadelphii.

„Byla to nejšerednější kočka, jakou jste kdy viděli. Při pohledu na ni by si člověk myslel, že nemůže mít ani gram mozku. Byl to nicméně ten nejchytřejší lev, se kterým jsem kdy pracoval."

Melvin Koontz pro magazín News Chronicle VISTA, 1969

1928

31. května 1932: Sochař Gutzon Borglum a jeho kolega visí z čela George Washingtona na Mount Rushmore, Jižní Dakota, USA

Stavbu sousoší navrhl oficiální státní historik Jižní Dakoty Doane Robinson již roku 1923. Mělo jít o památník velkých hrdinů Západu. Autorem byl sochař Gutzon Borglum, jenž na místě i řídil kamenosochařské práce. Právě on přesvědčil Robinsona, aby opustili tematiku Západu – svůj reliéf měl mít např. i náčelník Siouxů Červený oblak – a místo toho vytvořili pomník amerických prezidentů. Práce začaly roku 1927 a dílo bylo prohlášeno za hotové v říjnu 1941. V tu dobu však byl již Borglum půl roku po smrti.

„Jednou sochař domluvil návštěvu senátorů. Chtěl vytesat do hory historii Spojených států amerických v několika jazycích: angličtině, latině, řečtině a sanskrtu. Senátor Tom Conally z Texasu se divil: Proč, probůh, chcete tesat v sanskrtu? Nikdo to nepřečte. Borglum se na senátora opovržlivě podíval: Pane, Mount Rushmore je věčný. Bude zde stát do konce věků. Náš věk pomine a všechny záznamy o něm budou zničeny, za deset tisíc let naše civilizace zmizí beze stopy. Nové plémě lidí přijde, aby osídlilo Zemi. Dorazí do Mount Rushmore a přečtou záznamy, které jsme vytvořili. Pokud náš záznam zapíšeme na věčnou horu ve čtyřech jazycích, ti lidé nebudou mít takovou práci přečíst naše poselství, jako jsme my měli při luštění egyptských hieroglyfů."

William J. Bulllow v článku Mé dny s Gutzonem Borglumem, 1947

HISTORIE V BARVĚ
Ikonické momenty z dějin lidstva v živých barvách, jak je viděli tenkrát. Přes 120 černobílých fotografií bylo realisticky a se smyslem pro historický detail kolorováno a uvedeno v nový život. Cestujte časem a prožijte příběhy od vynálezu fotografie přes postavení Eiffelovky, potopení Titaniku, významné objevy až k událostem obou světových válek. Díky výjimečné spolupráci výtvarníka Jordana Lloyda a kurátora Wolfganga Wilda ožije před vašima očima doba téměř dvou století. Jedinečnou publikaci vydalo nakladatelství Extra Publishing.

1932

Město hodin

Takovou přezdívku má moravské město Šternberk, aby také ne, když zde sídlil jeden z nejvýznamnějších hodinářských závodů Evropy a budíky ze Šternberka byly celosvětově proslulé. Tuhle slávu už odnesl čas, ale stále můžete navštívit unikátní Expozici času a cestu do Šternberka spojit třeba s podívanou na kultovní automobilový závod Ecce Homo, kde se hraje o čas.

PŘIPRAVIL / TOPI PIGULA
FOTO / TOPI PIGULA, STŘEDNÍ MORAVA – SDRUŽENÍ CESTOVNÍHO RUCHU

„Čas nemá mez, to všechno je dnes, v téhle chvíli. A snad i hodináři se mýlí, když dělí náš den na své díly," zpíval Václav Neckář ve své Baladě o čase. Nezpochybnitelnou skutečností je, že čas, byť se ve vesmíru jeho rychlost mění, je jedinou spravedlivou entitou. Všem nám měří stejně. Nenechá se uplatit ani ovlivnit.

Expozice času

Napsat, že se ve Šternberku zastavil čas, by bylo klišé, byť pravdivé. Ve zdejší Expozici času, jediné svého druhu v Česku, sice hodiny jdou, ale historická kyvadla stojí. Hodiny u vstupu ukazují časy v různých časových pásmech, takže si hned lze zkontrolovat, kolik je hodin v New Yorku, Caracasu, Anchorage či Praze. Základem měření času je Slunce, respektive jeho pohyb, který prodlužoval stín těch nejprimitivnějších hodin na světě, hole zapíchnuté v písku. Sice ke slunečním hodinám má princip blízko, ale z hlediska jejich vynálezu bylo třeba počkat ještě několik staletí. Sluneční paprsek letí od Slunce, což je k Zemi nejbližší hvězda, do sítnice lidského oka zhruba osm minut. Světlu od druhé nejbližší hvězdy, Proximy Centauri, to trvá 4,22 roku. Není proto divu, že je to právě Slunce, které vévodí první místnosti Expozice času. Slunce žlutě žhne, zatímco ve zbytku je takřka až kosmické přítmí. Slunce strhává pozornost světlem, zatímco maketa britského Stonehenge zase svou tajemností. Přece jen se jedná o dodnes přesně nevysvětlenou stavbu, která mohla sloužit nejen jako svatyně, ale i jako observatoř. „Jsme si téměř jisti, že ony tajemné kamenné kruhy sloužily jako svatyně, pradávný kalendář, možná i jako dávná astronomická observatoř," uvádí pardubická hvězdárna barona Artura Krause. A kalendář má s časem společnou cestu.

Kostel Zvěstování panny Marie navazuje na augustiánský klášter.

Replika přenosných slunečních hodin inspirovaná designem výrobce přístrojů Petra Dollanda (Anglie 18. století).

Od vesmírného času k atomovým hodinám

„Naši předkové viděli Slunce, Měsíc a ostatní nebeská tělesa unášena od východu k západu podél kruhů, které byly jeden s druhým souběžné. Viděli, jak začala stoupat zpod země, dosáhla postupně výšky, pokračovala kolem, podobně klesala k zemi a úplně zmizela. Poté, co zůstala určitou dobu neviditelná, opět stoupala a zapadala. Viděli, že údobí těchto pohybů, tak jako místa vzestupu a klesání, jsou stejná," uvedl Klaudios Ptolemaios, antický matematik, astronom, astrolog a geograf, který žil a pracoval v egyptské Alexandrii. Z hlediska měření času tu najdeme celou řadu zajímavostí. Cejchovaná svíčka (kolik odhořelo, tolik času uběhlo) vypadá na rozdíl od přenosných kapesních slunečních hodin logicky. Mimochodem, rok 2024 je rokem přestupným. Onen den navíc, 29. únor, letos vycházel na čtvrtek. Expozice času vás provede fascinujícím příběhem, jenž začal před čtrnácti miliardami let velkým třeskem a dovedl lidstvo až k atomovým hodinám. Unikátní exponáty, které tu máte možnost zhlédnout, pocházejí nejen z českých, ale také světových muzeí. Nahlédnout můžete i do hodinářské dílny.

Pouze ve Šternberském klášteře můžete rozjímat při hudbě linoucí se z varhan s více než třemi tisíci píšťalami pod největší barokní freskou na našem území.

Hodiny v tabákové továrně

Šternberku se přezdívá město hodin, neboť zde sídlila Chronotechna, která ve své zlatém věku patřila k nejvýznamnějším hodinářským podnikům Evropy. Za dobu své existence vyrobila neuvěřitelných šedesát milionů budíků a hodin, které vyvážela do osmdesáti zemí světa. „Dělal jsem tady přes třicet let. Když jsem končil, byl jsem na pozici technického projektanta," vypráví mi s nostalgií svůj příběh pětasedmdesátiletý důchodce. Neskončil jen on. Jak šel čas, skončila i Chronotechna. Stojíme mezi ředitelstvím Chronotechny a výrobní halou. Obě budovy mají nový kabát. Zatímco červeně oděná budova vedení vypadá jako rekonstruovaná podnikatelská prvorepubliková vila, v tovární hale by výrobnu hodin hledal málokdo.

Chronos je bůh času

Řečtí a římští bohové vládli nad všemi aspekty lidského konání. Bylo by s podivem, kdyby i čas neměl svého božského vládce. V řecké mytologii jím byl právě Chronos a továrna Chronotechna na něj ve svém jméně odkazuje. K jejímu založení došlo v květnu 1946 s cílem umístit zde výrobu populárních budíků typu B 60 ze závodu Messap v Meziměstí u Broumova. Dovolte historickou poznámku na okraj: Messap sice vyráběl hodinky a budíky, ale hlavní náplní byly zapalovače do dělostřeleckých granátů. Rok po založení firmy odstartovala rekonstrukce tabákové továrny a její přeměna v mechanické dílny. Budíky se staly hlavním produktem a chloubou šternberských technologů a každý, kdo navštíví Expozici času, si najde některý z modelů, který zná. Třeba od rodičů nebo babiček. Ani výroba hodin netrvá věčně, poslední chvíle práce na hodinách a později na pokladnách odbily v roce 2000. Navíc Chronotechna, byť by se tak z názvu dalo usuzovat, se neangažovala jen ve výrobě hodin. Hodinářskou přesnost vyžadoval i otvírač padáků, na rozdíl od selhání budíku, kdy hrozí jen pozdní příchod na schůzku, byly v případě chyby ohroženy životy parašutistů. Šlo o kombinaci hodinového a tlakoměrného mechanismu. Pokud by vás bývalá továrna, v níž stále jsou dílny, zajímala, doptáte se snadno. Tradice sice byla přerušena, ale z myslí místních se ještě nestihla vytratit.

Zážitková zastavení

Pokud se do Šternberka vydáte, není Expozice času jediným lákadlem. Zdejší hrad, založený v první polovině 13. století, je od roku 1967 chráněn jako kulturní památka a v roce 2001 se dostal na seznam národních kulturních památek. Sice to trvalo (opět ten čas), ale povedlo se. Možná na poslední chvíli, protože zub času a socialistická nepéče se na něm začínaly podepisovat. Ve své době jej obsadili husité, kteří odtud podnikali výpady až k Olomouci. „Z nejstarší fáze se dochovala velká okrouhlá věž, zdi paláce a zbytky opevnění," udává Petr David a Vladimír Soukup v knize 1000 hradů, zámků a tvrzí. V sezoně je hrad přístupný veřejnosti, takže se vyplatí naplánovat si návštěvu města tak, aby se dala spojit s návštěvou hradu a kláštera. Vzhledem k tomu, že na hradě, jenž stojí v bezprostřední blízkosti, v minulosti pobývali husité, nemohl jejich pobyt klášter přestát bez následků. Husité usilovali o reformu církve, k čemuž mimo jiné používali devastaci klášterů. Opět ale zaúřadoval čas.

Budíky se staly hlavním produktem a chloubou šternberských technologů.

Detail starých, ručně sestavovaných hodinek ve zdejší muzejní expozici. Klasická kvalitní ruční práce.

Historie závodů Ecco Homo (Ejhle člověk) vychází z biblického výroku Piláta u ukřižovaného Krista.

Zatímco husité zmizeli v propadlišti dějin, monumentalitu kláštera a jeho sbírek mohou návštěvníci Šternberka obdivovat dodnes. Pouze ve Šternberském klášteře můžete rozjímat při hudbě linoucí se z varhan s více než třemi tisíci píšťalami pod největší barokní freskou na našem území anebo v rámci některé ze zážitkových tras objevit chladná klášterní sklepení či se seznámit s osudy dřívějších německých obyvatel. Svůj domov tu mají staré kulisy a loutky, jež tvoří součást stále expozice věnované historii loutkářství.

Jak to bylo

Zatímco podle sčítání provedeného v roce 1910 žilo ve Šternberku 14 600 lidí, v roce 2023 to bylo 13 239. Za více než jedno století jde o nepatrný pokles. Zvláště, když vezmeme v úvahu, že po skončení války v roce 1945 žilo ve Šternberku zhruba 90 % německy mluvících občanů, z nichž většina měla tu smůlu, že byla v průběhu následujících dvou let odsunuta do Německa. Opět malá, ale ne nepodstatná historická odbočka vztahující se k majoritnímu německy mluvícímu obyvatelstvu. Na přelomu 19. a 20. století neměl Šternberk českou školu, ani v něm nevycházely české noviny. V prosinci roku 1909 dokonce městská rada výslovně stanovila, že každý nový šternberský měšťan musí složit přísahu, podle níž se zavazoval „vždy chránit německý charakter města Šternberka". Aktuální stav je ale vlastně dobrou zprávou. Šternberk žije. Hezky česky.

ECCE HOMO

Šternberk není jen městem hodin, ale také automobilismu. Každoročně se zde na přelomu května a června koná závod automobilů do vrchu nazvaný Ecce Homo. Jedna z nejlépe hodnocených tratí v celém seriálu mistrovství Evropy má délku 7800 metrů, což z ní dělá nejdelší vrchařskou trať v České republice, na níž se konají amatérské, národní i mezinárodní závody do vrchu. Trať s dlouholetou tradicí je jednou z nejhezčích i nejbezpečnějších v rámci Česka i Evropy. Každoročně probíhá také akce Ecce Homo Historic, kdy se do města sjedou historické automobily a motocykly. Tato sportovní a zároveň společenská akce rozhodně stojí za návštěvu. Letos se uskuteční v termínu od 6. do 8. září 2024.

ZAŽIJTE
SPOLEČNĚ VÍC

RODINNÉ VÍŘIVKY A SWIM SPA

K 15letému výročí na českém trhu
Vám přinášíme ***slevu 33 %** na vybrané modely
vířivých van a SWIM SPA bazénů s protiproudem.

*Sleva platí při návštěvě kterékoliv naší české pobočky a při sdělení slevového kódu **15LETSPOLU.** Sleva se odečte od celkové výše zaslané cenové nabídky a je platná do 31. 12. 2024

Spa-Studio®
RODINNÉ VÍŘIVKY A SWIM SPA

ROBOT: Z vášně pro české umění a řemesla

Emerson Fittipaldi, světová osobnost motosportu.

Máme rádi příběhy, a obzvlášť ty, které nesou českou stopu. Slovo robot je vynálezem české jazykovědy, konkrétně renesančního nadání bratří Čapků. A toto slovo, které zná celý svět, jen bohužel netuší, že stopy vedou do naší kotliny, použil Josef Zajíček k pojmenování své hodinářské manufaktury. ROBOT.

PŘIPRAVILA / STELLA STEINEROVÁ
FOTO / ARCHIV ZNAČKY

IDA, naše první dámské hodinky s okouzlujícím designem, jejichž autorkou je designérka Lucie Koldová a hrdou ambasadorkou Tereza Maxová.

Lidé dnes musejí efektivně využívat čas. Vzácnost a jeho hodnota se projevuje také v ušlechtilých materiálech.

Neztrácet čas

„Čapkova vize, jak by nám roboti mohli usnadnit život a my neztratili čas na krásné věci, je symbolická i pro naši hodinářskou značku." říká Josef Zajíček. „Lidé dnes musejí efektivně využívat čas. Vzácnost a jeho hodnota se projevuje také v ušlechtilých materiálech, které se odedávna v hodinářství používají, a v mechanismech, které jsou vyrobeny tak, aby vydržely po staletí. Slavný staroměstský orloj v Praze je toho nejlepším příkladem."

Z vášně pro techniku, ruční práci a řemeslnou zručnost, tak každý den ožívá výroba v české manufaktuře v Novém Městě nad Metují. V malých sériích zde vznikají atraktivní mechanické hodinky ROBOT s vysokým podílem ruční práce a s kvalitními švýcarskými strojky, upravovanými a zdobenými podle našich požadavků. Hodinky osobité designem, precizní v jemné hodinářské mechanice. Hodinky, díky nimž si lépe užijete svůj čas.

Tak to ale nezačalo. Nejprve se zabýval výrobou autodílů v Mladé Boleslavi. Čas, jenž věnoval byznysu v autoprůmyslu, se naplnil po dvaceti dvou letech, kdy se během pandemie rozhodl svou firmu prodat. Vášeň pro auta tím ale neodešla, stále je vlastníkem Autodromu Most, závodního okruhu známého z mistrovství světa superbiků a evropských automobilových závodů. V roce 2019 si otevřel dveře k dalšímu podnikání, které se také týká jednotlivých komponentů, času a přesnosti. V libeňském studiu Olgoj Chorchoj se setkal s designéry Michalem Froňkem a Janem Němečkem. Ze společné vášně pro techniku, řemeslnou zručnost a staré závodní automobily se zrodil nápad na projekt, který by české hodinářské umění vrátil tam, kam historicky patří. Ve městě s dlouhou hodinářskou tradicí, v Novém Městě nad Metují, začal vyrábět hodinky nejprve pod značkou Bohematic. Po vstupu na zahraniční trhy, kdy Montblanc prezentoval kolekci pod podobným názvem, se rozhodl ji přejmenovat. A tak vznikl ROBOT, koncept hodinek vystavěný na precizní manufakturní výrobě a nadčasových tvarech.

Hodinky ROBOT Minor Emerson Fittipaldi vznikly ve spolupráci české manufaktury s legendou motoristického sportu a dvojnásobným vítězem seriálu formule 1. Závodní chronograf Minor bude vyroben v limitované edici sta kusů, z nichž každý na číselníku nese Fittipaldiho vlastnoruční podpis.

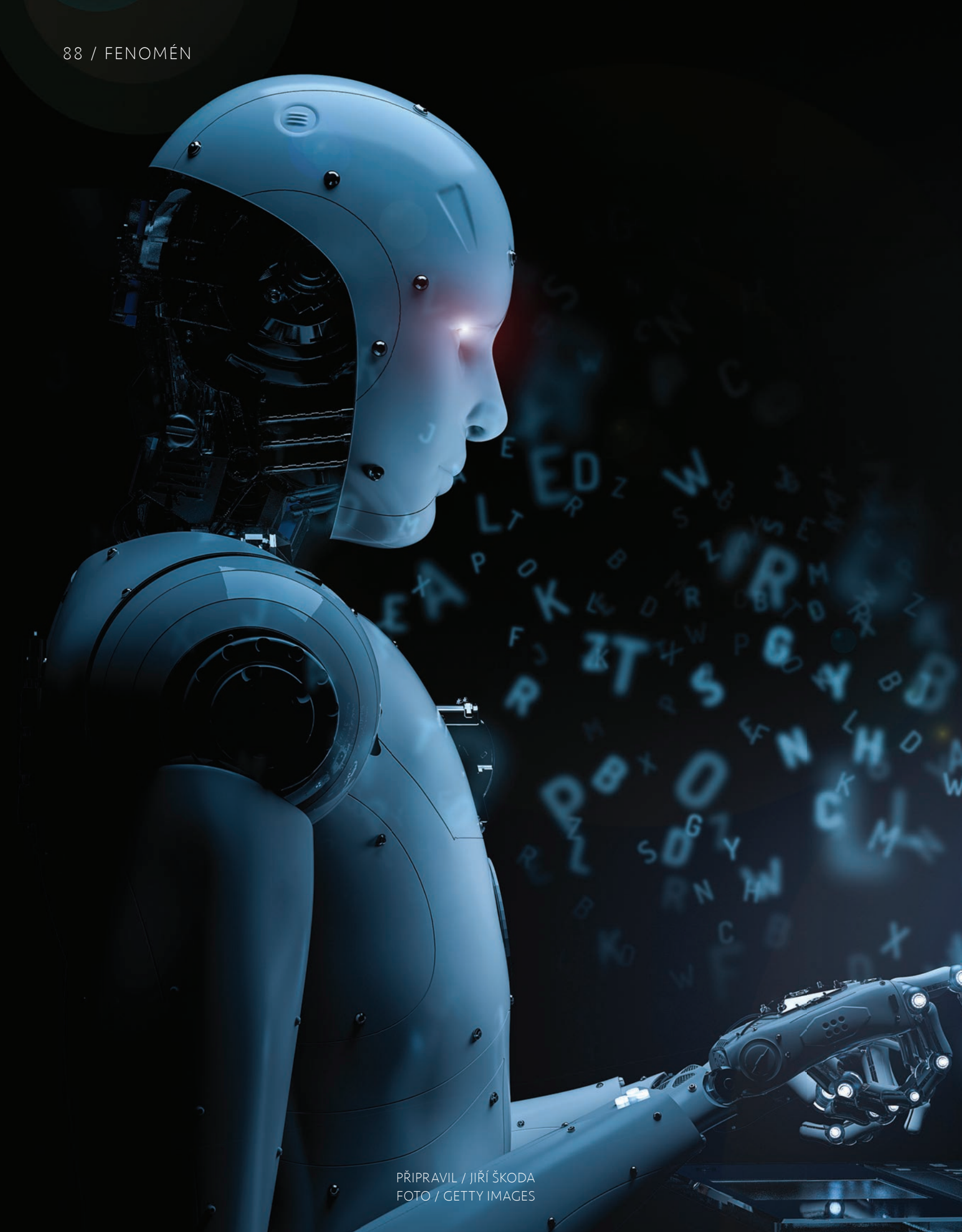

PŘIPRAVIL / JIŘÍ ŠKODA
FOTO / GETTY IMAGES

AI revoluce: Jak dlouho vydrží být tento článek aktuální?

Psát o umělé inteligenci tak, jak ji dnes lidé chápou a používají, není nic lehkého. Co totiž platí jeden den, může být ten další zcela jinak. Stačí se přihlásit do nějakého denního přehledu novinek z tohoto oboru a nebudete se stačit divit. „Tímhle tempem tu budeme mít do roka kráčející roboty, co dělají všechno za nás!“ Nebo ne? Ony totiž vize a plány předhánějí reálné nasazení.

Nejprve je třeba si ujasnit jednu věc, umělá inteligence (AI) zatím není inteligentní. Proč tedy ten název? Lépe se to prodává. Ale také nám inteligentní připadá, když vidíme, jaké výstupy jsou schopny jednotlivé programy dát dohromady. Současný raketový vzestup popularity odstartovalo zveřejnění nových generativních modelů koncem roku 2022. Najednou je možné nechat si navrhnout texty dopisů, osnovy prezentací nebo grafické návrhy letáků. Strojové učení tu existuje už mnoho let a leckdo k němu přispěl vlastní rukou (pamatujete na označování semaforů nebo motorek na obrázcích při ověření, že nejste robot? Přesně tak jste Google naučili rozpoznávat obrázky). Generativní nástroje postavené na podobných principech však zcela změnily pravidla hry.

Kreativci v ohrožení

Šok první přišel s tím, jak moc jsou výstupy dobré. S každou novější verzí jsou navíc čím dál lepší. AI s vámi vydrží déle komunikovat, pamatuje si obsah předchozích konverzací a má načteno tolik textu a nastudováno tolik obrazů, že se dokáže vyjadřovat mnoha styly. Šok druhý přišel s tím, jaké práce najednou zvládne nahradit. Dlouho lidé předpokládali, že automatizace nahradí ty nejnudnější práce a nejmíň kvalifikované pracovnice. Nastal ale pravý opak, první v ohrožení jsou ti z kreativních oblastí. AI si dobře poradí i s kódem, časem by mohla nahradit alespoň zčásti programátory. Mohla by tak s nadsázkou pozřít vlastní rodiče.

Pokud s AI pracujete, nejpravděpodobněji používáním různých chatbotů ve webovém prohlížeči, brzy narazíte na různé překážky. Kdo zkusí nějaký program poprvé, je obvykle nadšen. Kdo to zkusí po tisící, mlátí vzteky klávesnicí o stůl. Na rozdíl od webových vyhledávačů nemá AI žádný index, tedy soubor, ve kterém má uloženy odpovědi, a tam si pro ně jen sahá. Pokaždé tvoří odpověď od nuly. Výstupy se přitom mohou značně lišit. Postavíte-li si menšího AI asistenta, od kterého potřebujete, aby vám na zadanou úlohu vrátil vždy stejně formátovanou odpověď, naštve vás, že to po měsíci začne dělat jinak. Že není tak docela skutečně inteligentní, dokazuje navíc tím, že na upřesňující instrukce nereaguje, nebo ne zcela dle vašich představ. I proto se rozvíjí obor prompt engineeringu, tedy správného zadávání instrukcí AI, aby byl výstup přesně takový, jaký chcete. Druhý problém je, že AI není často schopná doručit přesně takový výsledek, jaký chcete. Je dobrý, použitelný, ale něco tomu chybí. U textu je to jednodušší, co vám vadí, to si opravíte. Ale u obrázků? „Milá AI, vše je krásné, ale šel by ten dům udělat modernější?“ Bum, dílo se sesype jako domeček z karet, po dalších dvaceti pokusech to vzdáte a smíříte se s kompromisem, který vám počítač nabídl. Konzistence a přesnost – nejdůležitější cíle v oboru AI pro tento rok. Pokud by na ně šlo vsadit, udělejte to.

AI neumí počítat

Tyto problémy vycházejí z toho, jak generativní AI modely fungují. Pracují se statistikou. Strojovým učením nastudovaly tolik textů a obrázků, že se naučily, jak jdou – v případě textů – jednotlivá slova za sebou. Nerozumí jejich obsahu, ale vědí, že tak nějak to má vypadat, aby byl text považován za srozumitelný. Proto AI nerozumí matematice, neumí počítat. U některých úloh vám správně odpoví, ale jen proto, že si načetla, jaký má výsledek být. Obrazové generátory se tak pletou v počtu končetin nebo prstů na rukou či nezachytí správně poměry velikostí. Není třeba propadat panice, jak jsem se zmínil v úvodu, stačí pár dní či týdnů počkat a nová verze rázem vše zpřístupní. I kvůli tomu však společnosti čelí obviněním z plagiátorství. Dal jim někdo souhlas ke čtení textů a studování obrázků a uměleckých děl?

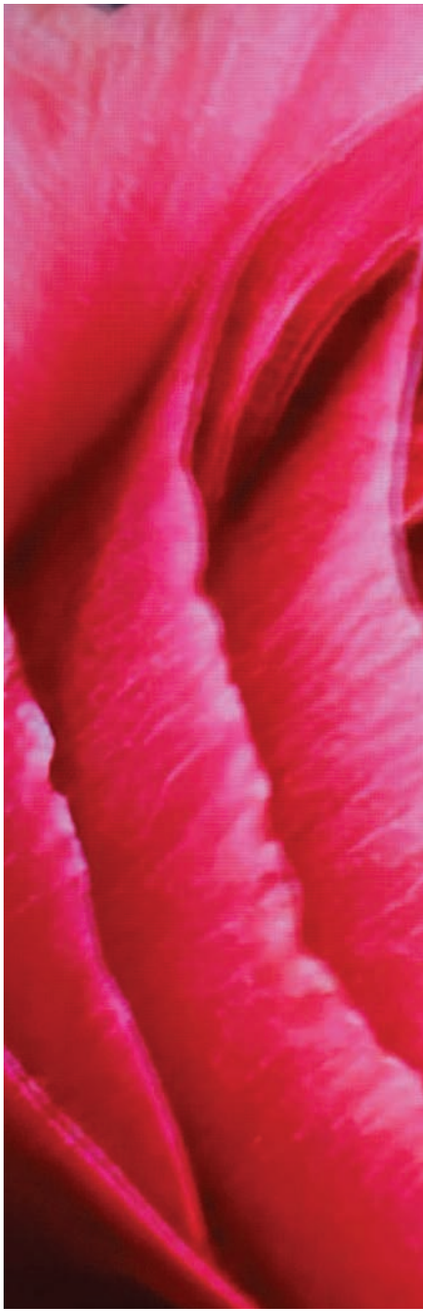

Dlouho lidé předpokládali, že automatizace nahradí ty nejnudnější a nejmíň kvalifikované práce. Nastal ale pravý opak.

Humanoidní robot již není hudbou budoucnosti. ‚Polidštění‘ roboti poslouží nejen jako pomocníci v domácnosti, ale i coby společníci člověka, kterého zabaví například hrou na klavír.

Velkým tématem je, jak moc bude rozvoj AI ještě ekonomicky udržitelný. Není náhodou, že se do něj pouštějí hlavně velcí technologičtí hráči. Organizace OpenAI, která odstartovala svými produkty ChatGPT a DALL·E současnou revoluci, je sice nezisková, ale dostává obří finanční injekce například od Microsoftu, který vidí v rozvoji AI další zásadní technologický milník. Svými produkty přispívá i společnost Meta (Facebook, Instagram, WhatsApp a další), nejnověji se hlasitě přihlásil o slovo Google, který byl dlouho pozadu, ale jeho

Refik Anadol je novomediální umělec, designér a průkopník v oblasti umělé inteligence a estetizace datových souborů. Zaměřuje se na projekty, které propojují lidské a strojové vnímání. Jeho díla kombinují možnosti datové vizualizace, jež se prolínají s neuronovými sítěmi. Refik Anadol zkoumá hranice záznamu vzpomínek nebo představivosti, která se skrývá ve složitých generativních algoritmech. Jeho praxe sahá od vytváření živých audiovizuálních projekcí na budovy přes galerijní vystavování po celém světě až po imerzivní instalace. Využívá při tom znalosti z oblasti machine learningu, architektury, 3D modelování i sochařství. Refik Anadol se narodil v Istanbulu, žije a pracuje v Los Angeles. Prezentoval se i v Praze.

Velkým tématem je, jak moc bude rozvoj AI ještě ekonomicky udržitelný. Není náhodou, že se do něj pouštějí hlavně velcí technologičtí hráči.

Centrála společnosti Apple sídlí v Apple Parku ležícím v Cupertinu v Kalifornii. Mimořádná budova patří k nejdražším na světě.

nejnovější model nazvaný Gemini dohnal konkurenci a jeho propojení s vyhledávačem funguje výborně.

Výhodu má nejen ten, kdo má hodně peněz, ale i pokud má hodně dat pro učení. Právě z toho Google velmi těží. Provoz celé infrastruktury je nicméně hodně náročný, a to i energeticky, proto si za lepší modely nechávají zmíněné společnosti platit. Pravděpodobně méně, než je potřeba k udržení celého soukolí v chodu. Může se opakovat scénář z doby před pár lety, kdy svět poblázníly kryptoměny. Na trhu chyběly počítačové komponenty, které byly vykoupeny pro provoz obřích těžebních farem pro získávání dalších kousků digitálních měn. Nejnovější výzkumy čím dál více pracují s menšími produkty, menšími modely, hledají se cesty, jak provoz zlevnit, aby si nové modely znovu nemusely načítat celé vědění lidstva, ale přitom byly stejně chytré. Teď se čím dál častěji mluví o nových typech čipů, které budou potřeba jak do serverů zajišťujících chod AI produktů, tak do koncových zařízení. O nových továrnách na polovodiče se přitom stále mluví, ale moc se jich nestaví. Do hry navíc může vstoupit hrozící konflikt mezi kontinentální Čínou a Taiwanem, bez jehož dodávek technologií by se celý globální trh s čipy zasekl.

Politika, respektive jiný pohled na nakládání s AI technologiemi, stála i za krizí ve společnosti OpenAI na podzim roku 2023. Během jednoho týdne byl odstaven ředitel Sam Altman, aby se za pár dní do své funkce zase vrátil. Spory se vedly o to, zda se má společnost rozvíjet co nejrychleji a dávat své výstupy k dispozici všem co nejdříve, nebo zda má být postup opatrnější a cíle vznešenější a více řízené. Aby byla situace srozumitelná, je třeba se nejprve seznámit s hnutím efektivního altruismu, které trenduje hlavně mezi bohatými lidmi ze Silicon Valley.

Efektivní altruismus

Toto hnutí vychází z přesvědčení, že ne všechny způsoby, jakými se snažíme činit dobro, jsou stejně účinné, a že pečlivou analýzou a výběrem lze dosáhnout mnohem většího pozitivního dopadu. Přívrženci efektivního altruismu používají různé metody a nástroje k identifikaci nejefektivnějších způsobů, jak pomoci druhým. To může zahrnovat vše od boje proti extrémní chudobě a nemocem v rozvojových zemích přes zlepšování životních podmínek zvířat až po snižování globálních rizik, která by mohla ohrozit budoucnost lidstva, jako je umělá inteligence nebo změna klimatu.
Kritika směřovaná k efektivnímu altruismu a jeho přístupu k AI se obvykle točí kolem potenciálního střetu zájmů mezi jeho filantropickými a komerčními cíli, obav z elitismu a nedostatečného zohlednění širších sociálních dopadů technologického pokroku.

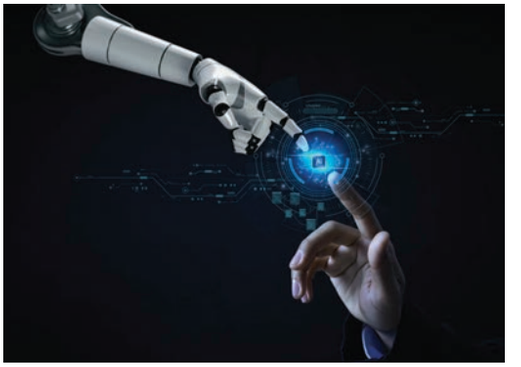

Čeština obohatila světové jazyky o slovo, které symbolizuje umělou inteligenci – robot. Poprvé bylo použito ve slavném vědeckofantastickém dramatu Karla Čapka R.U.R. (Rossumovi univerzální roboti) z roku 1920. Nebyl to ale Karel Čapek, sedmkrát nominovaný na Nobelovu cenu za literaturu, kdo slovo vymyslel. Tím autorem byl jeho starší bratr Josef. „Ale já nevím," řekl autor, „jak mám ty umělé dělníky nazvat. Řekl bych jim laboři, ale připadá mně to nějak papírové." „Tak jim řekni roboty," mumlal malíř Josef se štětcem v ústech a maloval dál. A bylo to.

Největší inovátor současnosti, Elon Musk.

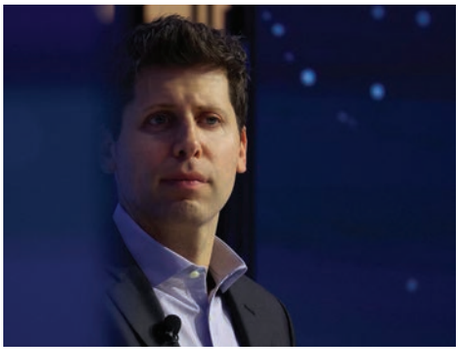

Sam Altman, jedna z vůdčích osobností v rozvoji AI.

Pomáhat tam, kde je to nejvíc efektivní, může znít skvěle. Ale kdo o tom rozhodne? Boháči typu Elona Muska jsou přesvědčeni, že to dokážou nejlépe posoudit oni sami, a obhajují tím svoji honbu za dalšími zisky. Proti tomu stojí například volené vlády, které přece jen o potřebách lidí hovoří z úplně jiných pozic.

Rychle, nebo pomalu?

V OpenAI došlo k opačnému problému – efektivní altruisté v představenstvu a jejich spojenci mimo společnost včetně zmíněného Elona Muska by rádi přibrzdili živelný rozvoj AI a více se věnovali etickým dopadům a bezpečnostním otázkám. Byla však Muskova role v tomto zcela nezištná, nebo jen chtěl více času, aby AI model jeho společnosti X dohnal konkurenci? Naopak Sam Altman prosazoval co nejrychlejší vývoj, mimo jiné proto, aby společnosti lidově řečeno neujel vlak. V posledních dnech se nechal slyšet, že by AI nástroje měly být k dispozici každému a vidí v nich naději pro budoucí rozvoj lidstva.

Altman listopadové turbulence v čele společnosti ustál, AI se rozvíjí dál, nejen v OpenAI. Generativní nástroje pravděpodobně opět změní mediální svět. Přibude ještě více dezinformací, když každý obrázek a video na internetu budou moci být podvržené, přestože budou vypadat jako pravé? Nebo se naopak lidé ve větším množství vrátí ke zdrojům zpráv, které budou dodržovat nějaké standardy? Jaké další obory lidské činnosti AI nahradí? A nahradí je skutečně, nebo pouze doplní a zjednoduší či zpřístupní většímu spektru obyvatel? A jak dlouho bude tento článek vypovídající, než se s dalším pokrokem svět technologií opět převrátí naruby? Ukáže čas.

Trnitá cesta na automobilové výsluní

TESLA

Od automobilového zelenáče po špičkovou technologickou společnost stojící na vrcholu dnešního automobilového průmyslu. Víte, jaké bylo úvodní dějství příběhu jedné z nejhodnotnějších firem světa? Přečtěte si, jak šel čas s automobilkou Tesla.

PŘIPRAVIL / ŠTĚPÁN VORLÍČEK
FOTO / ARCHIV TESLY

Málokterá značka dnes představuje tak silné synonymum pro přímočaré tažení za udržitelnou mobilitou a elektrifikovanou budoucnost jako Tesla. Příběh, který se začal psát v roce 2003, vypráví o ohromném vývoji v automobilovém i energetickém sektoru za poslední dvě dekády. Přitom na počátku byla jednoduchá myšlenka – ukázat, že elektromobily jsou přinejmenším rovnocennou, spíš však lepší alternativou automobilů se spalovacími motory. Přečtěte si o tom, jak zprvu nesmělý startup přišel ke slávě a s jakými turbulencemi a kontroverzními počiny se během této cesty musel vyrovnat.

Nikola Tesla se stal historickou vědeckou postavou a mezi dnešními inženýry je v posledních desetiletích považovaný za určitou ikonu popkultury.

Hold Nikolu Teslovi

Píše se rok 2003 a dva inženýři, Martin Eberhard a Marc Tarpenning, zakládají společnost Tesla Motors. Jméno není náhodné – má vzdávat hold Nikolu Teslovi, vynálezci, který proslul zkoumáním vlastností rotujících elektromagnetických polí a jenž se významně zasloužil o rozvoj napájení střídavým proudem (coby přímou konkurenci méně účinného proudu stejnosměrného, který propagoval Thomas Edison.) Tesla se stal historickou vědeckou postavou a mezi dnešními inženýry je v posledních desetiletích považovaný za určitou ikonu popkultury.

Oba zakladatelé si rozdělují role: Eberhard působí jako CEO a Tarpenning jako CFO. Cílem jejich firmy je přijít se zcela novým elektrickým vozem, přičemž částečnou motivací jim je pozitivní ohlas na nedávný elektrický experiment koncernu GM nazvaný EV1. Ač tento projekt běžel jen v letech 1996 – 1999 a vznikl pouze omezený počet vozů, které se nikdy nedostaly do prodeje, z technického hlediska byl tento elektromobil mezi odborníky považován za úspěšný.

Ač je jméno Elona Muska s Teslou spojováno ‚odnepaměti', vizionář, který je v té době známý jako zakladatel PayPalu, se přidává až v roce 2004. Rozpoznává potenciál startupu, investuje 30 milionů dolarů a stává se předsedou představenstva. Mimochodem, jednou z Muskových zásluh je později i získání kapitálu od zakladatelů Googlu Sergeye Brina a Larryho Page v roce 2006.

První plně elektrický sériový vůz

Eberhardovým a Tarpenningovým snem je stvořit kompletně elektrický sportovní automobil. V roce 2006 představují prototyp modelu Roadster, výroba se rozbíhá o dva roky později. Jde o světově první plně elektrický sériový vůz používající lithium-iontové akumulátory, který na jedno nabití urazí přes dvě stě mil (320 kilometrů), což je na tu dobu neslýchaný dojezd. Podařilo se postavit auto s praktickými parametry, které může plnit potřeby lidí. Je to počin, kterého se do té doby nedařilo dosáhnout – především proto, že výrobci nedokázali přijít s dostatečně kapacitními bateriemi a dostatečně efektivními pohonnými jednotkami, které by se vešly do běžných karoserií a uměly auto rozhýbat na dálniční tempo.

Změny ve vedení a rozčeřené vody

Vyhráno ale není. Roadster stojí víc než sto tisíc dolarů, což je mimo možnosti většiny spotřebitelů. Navíc se firma hned od počátku potýká s potížemi s nabíjením – šťáva sice může proudit z běžné zásuvky, k plnému nabití je však většinou potřeba něco mezi 24 a 48 hodinami.

A mezitím přichází první turbulence. V roce 2007 Eberhard odstupuje z funkce CEO, zůstává ale v dozorčí radě Tesly. Jako dočasný šéf nastupuje jeden z investorů firmy, Michael Marks, permanentní nástupce přichází koncem téhož roku v podobě Ze'eve Droriho. Je to právě on, kdo přetvoří Roadster z prototypu na sériový produkt. Když nastupuje, projekt kulhá a mluví se o tom, zda firma svůj (jediný) vůz vůbec dokáže uvést na trh. Jenomže ještě než auto s číslovkou jedna (pro Muska) sjede z pásů, oba zakladatelé z firmy odcházejí nadobro. Zanedlouho, v říjnu 2008, do čela firmy nastupuje Musk – a vyhazuje čtvrtinu zaměstnanců.

Hašteření na sebe nenechává dlouho čekat. Eberhard a Tarpenning se nechávají slyšet, že odejít z firmy, kterou založili, byli donuceni. V roce 2009 Eberhard žaluje Teslu a Muska pro urážku na cti a pomluvu. Tvrdí, že byl donucen k rezignaci a že finanční problémy a zpoždění roadsteru jsou neprávem přičítány jeho vedení. Nicméně ještě týž rok žalobu stahuje...

Odraz ode dna a moderní časy

Roadster je tedy venku, ale v roce 2009 přicházejí finanční trable. Firma má ani ne deset milionů dolarů v hotovosti, což je méně, než potřebuje, aby vůbec dodala už prodaná auta. V květnu toho roku kupuje koncern Daimler desetiprocentní podíl za padesát milionů. Dalších 465 milionů od ministerstva energetiky představuje funkční kapitál potřebný k přežití. V srpnu téhož roku se společnost stěhuje do svého současného sídla v Palo Altu. Tesla pak přichází se stabilnějším řešením finančních potíží s krátkodobým financováním: jde na burzu NASDAQ. Sedmnáct dolarů za akcii znamená 226 milionů v prvním kole obchodování.

Už v roce 2008 firma ohlašuje pokus, jak jít dolů s cenou – sedan Model S by měl stát 76 tisíc dolarů, tedy tři čtvrtiny cenovky roadsteru. Moderní éra automobilky se podle mnohých začíná psát právě s představením prototypu eska v roce 2011. Byť jde o luxusní sedan, je to první počin směrem k mainstreamovým uživatelům (tedy odklon od fandů sportovních aut). Výroba začíná v roce 2012.

Sice o fous, ale Model S má úspěch. Chválí jej automobiloví i environmentální odborníci a automobil stejně jako roadster nově nasazuje laťku toho, co elektromobil dokáže – vedle dalších zásadních inovací to je dojezd přes tři sta mil (480 kilometrů) a významné zkrácené dobíjení. Koncem roku 2012 končí Tesla s výrobou roadsteru, aby se soustředila na nový produktový směr. V témže roce vzniká síť prvních vysokorychlostních nabíjecích stanic Supercharger, prvních šest je v Kalifornii; dnes jich po celém světě najdeme přes padesát tisíc. V roce 2013 se firma poprvé dostává do zisku a v následujícím roce staví první gigatovárnu v Nevadě – místo, kde vznikají akumulátory, které jsou pro byznys firmy zcela zásadní. Co se plochy týká, jde také o jednu z největších budov světa.

Automobilka? Nikoliv. Energetická firma

Ambice společnosti Tesla zpřístupnit elektromobily širšímu publiku vede v roce 2015 k uvedení Modelu X, luxusního SUV, které kombinuje prostor, výkon a inovativní dveře Falcon Wing a je určeno rodinám i dobrodruhům. Významným milníkem v historii společnosti Tesla se však stává až uvedení Modelu 3 v roce 2017. Zaměřený na masový trh s cenovkou pod sedmdesát tisíc dolarů zpřístupnil elektromobily běžným spotřebitelům – představuje tak zásadní krok k naplnění vize Elona Muska o udržitelné dopravě pro každého.

Vyvrcholením těchto snah se stává model Y představený v roce 2020. Ten navazuje na úspěch Modelu 3 a nabízí praktičnost kompaktního SUV s výhodami elektrického pohonu.

Schválně: tipněte si, který světový automobil se loni nejvíc prodával? Ne, žádný volkswagen ani toyota. Tesla. Právě Model Y si v roce 2023 pořídilo nejvíc nových majitelů, a to v Evropě i ve světě. Zároveň se stal nejprodávanějším elektromobilem v historii.

Aby toho neměl na kontě málo, stal se Model Y jako první elektromobil v historii v roce 2023 nejvíc prodávaným automobilem planety. Pořídilo si jej 1,2 milionu majitelů, zatímco dosavadních královen – modelů Toyota RAV 4 a Corolla – se prodalo 1,07 milionu, respektive 1,01 milionu kusů.

Letošek ovšem už tak prosluněný není. Odbyt Tesly poprvé po téměř čtyřech letech klesl: v prvním čtvrtletí výrobce prodal necelých 387 tisíc automobilů oproti zhruba 423 tisícům za stejné období loňského roku. To představuje asi devítiprocentní meziroční pokles. Podle automobilky byla na vině narušená doprava v Rudém moři a sabotáž, která zbrzdila produkci v továrně v Německu. V internetových diskuzních fórech se také často spekulovalo o tom, že za pokles může řada neuvážených a kontroverzních politických prohlášení Elona Muska, s nimiž zákazníci a fanoušci ztrácejí trpělivost. Zaznívalo ovšem také to, že za zpomalením prodejů mohl stát prostý fakt, že zákazníci čekali na ohlášené vylepšené modely a ty de facto zastaralé jednoduše nechtěli kupovat. Tesla navíc stojí před asijskou výzvou, lídrem elektrifikace chce být i čínský gigant BYD.

Digital Security
Progress. Protected.

TECHNOLOGIE POMÁHAJÍ MĚNIT SVĚT K LEPŠÍMU. ESET JE TADY, ABY JE CHRÁNIL.

Unikátní technologie ESET efektivně chrání bezpečnost firem všech velikostí. Díky detailním reportům z výzkumných center po celém světě získáte přehled o aktuálních kybernetických hrozbách, a navíc budete vždy v obraze ohledně zavádění nejnovější legislativy NIS2.

NIS2 info

Vyplňte krátký dotazník s využitím QR kódu a získejte zdarma příručku **Nejnovější legislativa EU pro oblast kybernetické bezpečnosti**.

Tomáš Gürtler:

„Udržitelnost se posunula mezi nejvyšší priority.“

PŘIPRAVILA / JANA BLAŽKOVÁ
FOTO / ARCHIV RAIFFEISEN – LEASING

Generální ředitel společnosti Raiffeisen - Leasing, Tomáš Gürtler, vede jednu z nejúspěšnějších leasingových společností u nás. Raiffeisen - Leasing je lídr na trhu leasingového financování nemovitostí, ty však zdaleka nejsou jedinou financovanou komoditou, ve které slaví tato univerzální leasingová společnost úspěch. Kromě běžných komodit, které společnost úspěšně financuje, jsou to i specifické komodity, jakými jsou lokomotivy nebo vagóny.

Přehoupli jsme se do roku 2024, ten předešlý byl i přes všechny komplikace pro vás opětovně úspěšný, jaký na to máte recept?
Rok 2023 nebyl vůbec jednoduchý, vysoká míra inflace a pokračující válka na Ukrajině byly zásadní faktory, které přinesly na trh značnou míru nejistoty. Firmy byly ve svých investicích opatrnější a hledaly stabilitu dlouhodobého finančního partnera. Letos jsme na trhu 30 let, za tu dobu jsme si vybudovali silnou pozici a klienti vědí, že se na nás mohou spolehnout. Známe dokonale dodavatele komodit, které financujeme, a jsme schopni pohotově reagovat, když se něco změní, a to jak na straně klienta, tak i v ekonomice. Právě díky našim zkušenostem se nám daří stále růst.

Náročné byly i předchozí roky, nestabilní období v době koronavirové pandemie. Pocítili jste tuto turbulenci i ve vašem byznysu?
Samozřejmě, od koronavirové pandemie jsme se již posunuli o kus dál, ale zkušenosti z toho období ovlivnily celé podnikatelské prostředí a s ním i náš byznys. V těchto turbulentních časech se opět potvrdilo, že leasingový typ financování je vhodný pro období krizí a volatilních trhů. V době nejistoty totiž oproti klasickým bankovním úvěrům přináší větší dávku jistoty pro financující subjekt a umožňuje s větším klidem řešit i náročnější situace, ke kterým na straně klienta může dojít.

Nemovitostní trh stagnuje. Jak se vám daří dlouhodobě navyšovat tržní podíl v leasingovém financování nemovitostí?
Nemovitostní trh byl a stále je spojen s určitými riziky, s nimiž musíme umět pracovat. Rostoucí ceny nemovitostí, stavebních prací, materiálů a energií spolu s vysokými úrokovými sazbami hypotečních úvěrů – to vše vedlo k poklesu zájmu kupujících a k zastavení některých developerských projektů. Právě v této době se nejvíce projevily naše konkurenční výhody v oblasti financování komerčních nemovitostí – naše know-how, detailní znalost trhu a špičkové služby pro ty nejnáročnější klienty, kterými developeři bezesporu jsou. Klientům nabízíme individuální strukturu financování každého projektu, náš profesionální tým klientovi pomáhá během všech fází projektu – od přípravy až po dokončení stavby. To jsou všechno důvody, proč se nám vloni podařilo navýšit náš tržní podíl na 83 %.

S klienty máme dlouhodobé vztahy, vědí, že se na nás mohou spolehnout i ve složitějších časech.

Jaký předpokládáte další vývoj realitního trhu?
Vzhledem ke snižující se inflaci budou klesat i úroky. ČNB již snižuje úrokové sazby a současně avizuje, že pokud nedojde k žádné mimořádné události, tak půjdou úrokové sazby i nadále dolů. S tím očekávám rostoucí zájem o hypotéky a opětovné oživení trhu s byty. Předpokládám, že developeři budou k novým investicím přistupovat s opatrností, ale investice do nových i stávajících projektů budou nutností. Trendem, který už dnes na realitním trhu vidíme, je důležitost energetické náročnosti staveb, a to včetně zelených investic do energetických zdrojů. Kupujícího dnes velmi zajímá, v jakém energetickém standardu je stavba postavena a jestli je součástí budovy třeba fotovoltaická elektrárna.

Zmínil jste zelené investice. Jak vaši klienti na tyto investice slyší a co jim Raiffeisen - Leasing dokáže nabídnout?
Klienti si uvědomují, že zelené investice jsou nutností a konkurenční výhodou. Udržitelnost se posunula mezi nejvyšší priority, které s námi klienti aktivně řeší. Firmy nejvíce zajímá financování energetických úspor a zelených inovací, tady jim dokážeme poskytnout opravdu komplexní servis. Kromě samotného financování je u nás samozřejmostí dotační poradenství nebo i pomoc s výběrem vhodného dodavatele.

Jednou ze zásadních zelených investic, kterou firmy v současnosti řeší, je přechod od spalovacích motorů k elektromobilitě. Vláda tento krok navíc podporuje dotačním programem. Očekáváte velký zájem?
Podle dat Svazu dovozců automobilů za loňský rok představovaly firemní vozy více než tři čtvrtiny z celkového počtu nově registrovaných osobních aut. Podpora přechodu firemních flotil na elektromobilitu tedy dává smysl a snahu vlády nastartovat přechod k bezemisní mobilitě formou dotací vnímám jako správný krok. My už od začátku loňského prosince denně evidujeme výrazný zájem a desítky poptávek o úvěr na elektromobil s dotací.

O jaké typy elektromobilů mají firemní zákazníci největší zájem?
Modely elektromobilů, o které projevují naši klienti největší zájem, jsou vozy Tesla Y a Tesla 3. V tomto ohledu nás těší, že Raiffeisen - Leasing je oficiálním partnerem Tesly pro financování vozů na českém trhu.

Na začátku jste hodnotil loňský rok jako složitý, ale mimořádně vydařený. Jak se díváte na ten letošní? Očekáváte, že bude přinejmenším tak dobrý?
Loňské výsledky nás utvrzují v tom, že rozšiřování portfolia služeb směrem k zeleným investicím a inovacím je správně zvolená strategie. S klienty máme dlouhodobé vztahy, vědí, že se na nás mohou spolehnout i ve složitějších časech. Proto mám důvod věřit, že silným a stabilním partnerem budeme našim klientům nejen v letošním roce, ale i v letech příštích.

Pouze
v dubnu

K bydlení 2+kk ve Skyline Chodov vybavení od Bonami za 250 000 Kč

Nové bydlení zařízené rovnou podle vašich představ, a přitom bez starostí? Ve Skyline Chodov teď dostanete vybavení od Bonami podle vlastního výběru – vše od návrhů a vizualizací až po montáž do 10 týdnů od podpisu smlouvy.

2+kk
250 000 Kč na vybavení

1+kk
150 000 Kč na vybavení

psn.cz/bonami

prodej@psn.cz
+420 725 753 753

PSN

Vila Herink, architektonický projekt: KAREŠ ARCH (Foto: Jiří Bednář – archiv Simple Progress)

Simple Progress: Poskytuje komplexní řešení na cestě k domu vašich snů

Společnost Simple Progress se specializuje na výstavbu výjimečných individuálních projektů s nadčasovou hodnotou. Její komplexní služby vyhledávají nároční klienti, kteří nechtějí mít dům jako někdo jiný.

PŘIPRAVILA / STELLA STEINEROVÁ
FOTO / ARCHIV SIMPLE PROGRESS

Vila Herink, architektonický projekt: KAREŠ ARCH (Foto: Jiří Bednář – archiv Simple Progress)

Realizovat moderní, nadčasové domy, které budou jejich majitelům sloužit stejně dobře teď jako za padesát let. Taková je vize Marcela a Martina Olšovských a Tomáše Doležala, kteří společně založili společnost Simple Progress před deseti lety. Spojuje je láska k architektuře, kterou promítají do každého ze svých projektů. „Zajistíme studii a projekt unikátní a neopakovatelné architektury, kterou zároveň postavíme v té nejvyšší možné kvalitě, jež bude odpovídat individuálním potřebám, představám a přáním našeho klienta," říká Marcel Olšovský o konceptu společnosti postaveném na deseti bodech, které klientům maximálně zjednoduší život při realizaci jejich domova. Na počátku klienti sdělí svou představu a další fáze – od architektonické studie přes strastiplné jednání s úřady až po dokončení domu včetně interiéru a zahrady – nechají v rukou povolaných profesionálů z týmu Simple Progress. „Naší předností je, že nejsme pouze inženýrská společnost a že stavební část pokrýváme především vlastní výrobou. Vlastníme veškeré strojní vybavení a disponujeme svými zaměstnanci, kteří řemeslu opravdu rozumějí," doplňuje Martin Olšovský.

Nasloucháme, ale zároveň se snažíme být dobrými rádci na základě našich zkušeností z předchozích realizací.

Dům jako vlastní otisk

Komplexní služby Simple Progress vyhledávají nároční klienti, kteří nechtějí mít dům jako někdo jiný. Chtějí bydlení na míru, které by odráželo jejich životní styl a došlo k maximálnímu využití potenciálu daného pozemku. A to je právě součást našeho konceptu, postavit dům podle přání investora, zadruhé vnést do domu něco ze sebe a zatřetí zohlednit i praktickou stránku. „Toto se nám daří, nasloucháme, ale zároveň se snažíme být dobrými rádci na základě našich zkušeností z předchozích realizací. To je ta největší přidaná hodnota," říká Tomáš.

Klienti stále častěji hledají inspiraci na sociálních sítích a sledují i instagramový profil @modernidomy, kde si lze prohlédnout architektonicky zajímavé zahraniční stavby a také realizace od Simple Progress. Pokud se jim zalíbí konkrétní dům, společnost osloví přímo architekta, který ho navrhoval, a nabídne investorovi jeho autorský rukopis.

Vila Herink, architektonický projekt: KAREŠ ARCH
(Foto: Jiří Bednář – archiv Simple Progress)

S výhledem do budoucna

K modernímu domu patří vyspělé technologie. Současné domy už většinou disponují tepelným čerpadlem, klimatizací, stíněním, chytrou domácností, fotovoltaikou, ale třeba také vyhřívanými bazény. Aktuálním trendem jsou nabíječky elektromobilů. „Dokonce i klienti, kteří ještě elektromobil nemají, počítají v návrhu s umístěním nabíjecí stanice – i přesto, že vědí, že ji ještě nějakou dobu vůbec potřebovat nebudou. Uvažovat o tom, jaké potřeby budu mít v budoucnu, je naprosto zásadní. Nedávno jsme dokončili vilu pro klienta, který si nechal udělat výtahovou šachtu s přípravou pro výtah – pro případ, že by se ve stáří nemohl pohybovat po schodech. Pokud bychom ale měli jmenovat nějaký trend z oblasti architektury, jednoznačně jde o velkoformátové zasklení. Dnes chtějí všichni velkoryse prosklený dům."

Luxusní dům je v podání Simple Progress prostorově velkorysý, vybavený nejmodernějšími technologiemi, které uživateli zajistí maximální komfort a bezpečí, a je také postavený z materiálů prvotřídní kvality, precizně provedený a dotažený do nejmenšího detailu. A takový, který je připraven na budoucnost. Bonusem je, že díky komplexnímu přístupu Simple Progress ušetříte to nejcennější, svůj čas, protože se o nic nemusíte starat. Jen si převezmete klíče.

@modernidomy

Aro Ha: zastavit se v přítomnosti

TEXT / VLAĎKA VINTR
FOTO / ARCHIV ARO HA WELLNESS RETREAT

Aro Ha znamená láska.
V řeči domorodých Maorů se ale jedná
o mnohem hlubší výraz. V jednom
z nejkrásnějších míst Nového Zélandu, a přesto
skryté, se nachází jedno z nejlepších wellness
center na světe, kde si ekologie i luxus rozumí.
V Aro Ha Wellness Retreat možná nedostanete,
co chcete (na šampaňské zapomeňte),
ale přesně to, co potřebujete.

Nech svět světem... byla první slova, která mě napadla, když jsem přemýšlela na tímto článkem. I když stejnojmenný film je, pravda, na trochu jiné téma, určitě znáte ten pocit, kdy máte chuť se odpojit od současného světa. I toho svého. Utéct někam, kde se zastaví čas, přeřadit na jinou rychlost. Změnit prostředí. Jídlo. Rytmus. Vypnout. Mít šanci dobít baterky, získat novou energii, odpočinout si a třeba si i sáhnout do sebe. Dopřát si luxus ticha, meditace, obrátit se do svého nitra – a možná v sobě najít něco, co vás překvapí.

Láska na nejkrásnějším místě

Během mého sedmnáctiletého života na Novém Zélandu v malé podhorské osadě Glenorchy, na samé hranici národního parku Mt. Aspiring, jsem trochu zpozorněla, když se objevily první zprávy o záměru realizace nového relaxačního centra v samém srdci té nejkrásnější okolní přírody. Top Site jak se říká v angličtině. Zpozorněla jsem proto, že podobných záměrů, zejména ze strany movité severoamerické business vrstvy, zde bylo již mnoho – a ne všechny dopadly dobře, zvláště ve vztahu k přírodě či historicky cenným lokacím Nového Zélandu.

O to větší bylo mé překvapení, když jsem se o dva roky později do tehdy nově otevřeného centra dostala. Aro Ha nebo Aroha znamená jednoduše láska. V jazyce Te Reo, tedy v řeči domorodých Maorů, kteří se v novozélandské společnosti těší velké kulturně-historické vážnosti, ale jde o daleko komplexnější, hlubší, až spirituální výraz.

Útěk z civilizace

Aro Ha Wellness Retreat – Adventures in Wellbeing. Tak zní celý název centra, tedy relaxační centrum v ústraní, kde je dobrodružstvím cítit se skvěle (nebo se cítit skvěle díky dobrodružstvím, která vás zde čekají), které vyrostlo na nádherném místě v kopcích nad ledovcovým jezerem Wakatipu (řečí původních obyvatel Nového Zélandu Maorů Whakatipu Wai Māori) necelých čtyřicet kilometrů od nejbližšího města, turistického uzlu Queenstown na Jižním ostrově Nového Zélandu. A kousek od mého tehdejšího domova v Glenorchy, které je samo o sobě jedním z nejkrásnějších míst této země, a dostalo se do povědomí zejména díky natáčení trilogie Pán prstenů. Až nadpřirozeně tyrkysově modrá voda jezera, ve kterém se odrážejí masivy horského pásma

Představte si, že se probudíte do cinkání zvonkohry nebo zvuku tibetských mís a začnete svůj den pozorováním východu slunce nad novozélandskými horami.

Humboldt Range, na severozápadě se tyčí majestátní štíty nejvyšší hory parku – bájné Mt. Earnslaw (Pikirakatahi), samotný komplex Aro Ha je zahnízděn ve zvlněném terénu ledovcové morény pokryté medově zlatohnědou travinou (tussock). Z jediné přístupové silnice z Queenstownu do Glenorchy je zcela neviditelný. Pro útěk z civilizace naprostý ideál...

Luxus ticha a offline režimu

Přírodní dřevo, zejména cedr. Lokální kámen, metamorfovaná šedočerná břidlice, nádherná na pohled a padnoucí k okolí. Sklo. Jednoduché, čisté linie kopírující terén, jemně a pokorně v harmonii s okolním prostředím. Vzdušné, světlé interiéry, vhodné stínění, nikde nic navíc. Z oken jednotlivých chat božské výhledy na jezero a okolní hory. Nenajdete zde televizi. Rádio. Není zde přístupná wifi. Mobil lze použít pouze na pokoji, pokud je to nezbytně nutné. Váš jediný kontakt se zbytkem světa jsou vaši kolegové z retreatu, vaši hostitelé – tedy místní tým zaměstnanců – a lidé, které náhodou potkáte během výšlapů po okolních horách. Retreat Aro Ha je komplexem několika citlivě a esteticky zdařile propojených částí. Skládá se z jedné centrální budovy, kde najdete společenské prostory, jídelnu, nádherné jógové centrum, kde jedna celá prosklená stěna shlíží na hladinu jezera a hory. Dále pak wellness část se saunami, venkovními ledovými jezírky, masážní prostory, část k pasivní relaxaci a meditační část naprostého klidu. Samotné bydlení je zajištěno v několika chatkách ve stejně přírodně jednoduchém, harmonizujícím stylu, trochu připomínajícím skandinávskou jednoduchost v použitých barvách i materiálech.

Vzhledem k velmi specifické nabídce stravování, opět v souladu s harmonizací celého vašeho já, disponuje wellness zařízení také vlastní permakulturní zahradou. Velká část všeho, co zde v retreatu sníte, má rostlinný původ a bylo vypěstováno přímo zde, v zahradách a sklenících Aro Ha. V menu striktně nenajdete maso, kávu, alkohol, sladkosti, pochutiny, slazené či energetické drinky... Zdejší pokrmy jsou samy o sobě nabité energií, vyvážené, harmonické, ale také třeba bezlepkové. Na závěr vašeho pobytu dostanete knihu pečlivě vybraných receptů s sebou.

Malými kroky k velkým změnám

A jaká je tedy samotná Aro Ha filozofie? Ať se rozhodnete pro zimní wellness, nebo regenerační sezonní pobyt, každý program byl navržen tak, aby přinesl znovuzrození vašemu tělu a duši. Jednotlivé procedury vycházejí z výzkumu, který prokázal, že můžeme revolučně transformovat naše fyzické a psychické zdraví prostřednictvím malých kroků – jednoduchých změn našich každodenních návyků.

Představte si, že se probudíte do cinkání zvonkohry nebo zvuku tibetských mís a začnete svůj den pozorováním východu slunce nad novozélandskými horami během praktikování Pranayama ásan z jógového studia. Po protažení těla i mozku a vybalancované snídani se vydáte na průzkum zdejšího podhorského prostředí a necháte se pohltit úžasnou transformační energií přírody. Během výšlapu můžete praktikovat cvičení mindfulness – tedy všímavosti ke svému vlastnímu tělu a myšlenkám, práci se svou myslí a uvědomění si tady a teď. Následovat bude lekce veganského a udržitelného vaření a přípravy pokrmů – tedy vašeho vlastního oběda, po relaxaci pak funkční trénink – vše pod dohledem a s pomocí členů zdejšího vyškoleného a fundovaného týmu.

Glenorchy je samo o sobě jedním z nejkrásnějších míst této země, do mezinárodního povědomí se dostalo zejména díky natáčení trilogie Pán prstenů.

Cesta do nitra

Fyzicky ale můžete být daleko aktivnější – chcete si dát hodinku paddleboardingu na jezeře? Zachytat si na mušku na některé z křišťálově čistých řek? Vystoupat po treku na některý z okolních vrcholů? Projet se na koni? Vše je možné… Poté si můžete dopřát neomezený čas v cedrové sauně, potom se zchladit ve venkovních jezírkách s výhledem pro bohy a pak si odpočinout během každodenní masáže. A jak chcete zakončit takovýto den? Meditací? Perfektní. Od uvědomování si svého vlastního já, vnímání svého prostředí, svého těla, myšlenek a reakcí postupně pronikáte do tajů své osobnosti, odstraňujete zastaralé bloky a programy. Přes uzdravující tělesná cvičení a sebepéči obnovujete podstatu svého duševního i fyzického bytí. Vypnete se od technologií, uvědomíte si, kdo jste a proč tu jste. Do jaké hloubky tělesného i duchovního prožitku se během pobytu dostanete, je jen na vás.

Nádech výdech

Význam slova Aro Ha se také překládá jako bytí v přítomnosti zázračného dechu, a proto se v retreatu s dechem velmi často pracuje. Je to základní stavební kámen života a vy se ho během dechových cvičení budete učit používat jako vstupní bránu do své vlastní přítomnosti. Pobyty jsou velmi silnou zkušeností, kdy máte jedinečnou příležitost ze sebe dostat maximum svých přirozených uzdravujících schopností. Vaše tělo se během takto intenzivního týdne stane silnější, ohebnější, vaše mysl se zklidní, vyčistí, přeladí, zcitliví tím správným směrem – směrem do vašeho nitra. Stanete se více přítomní. Vykročíte ze své komfortní zóny. Otevřete tu svůj nekonečný potenciál. A využijete svůj čas. Zážitek z místa a prožitek změn je nepřenositelný. Je potřeba vše zažít. Ať už jste v životní fázi, kdy jen potřebujete vypnout a odpočinout si – a rádi byste někam, kde to opravdu stojí za to, nebo se chystáte vykročit zcela jiným směrem ve svém životním stylu, směrem ke zdraví a opravdovosti, či si chcete vyčistit hlavu od starých nánosů a vidět svůj život i budoucnost jasně a v perspektivě. Chovat se k sobě – své duši i tělu – s respektem a péčí, které si zaslouží.

A po návratu?

Efektem a odměnou vám, až se vrátíte do svého běžného života, bude stoprocentně lepší nálada, bystřejší myšlení, budete lépe spát, vyrovná se vám krevní tlak, můžete shodit nějaké to kilo nadváhy, vytáhnout se z depresí – a spatříte třeba úplně jinou cestu a směr svého života. Bude jen na vás, jak s nastartovanými změnami naložíte. Zda si něco z návyků přenesete do svého dalšího každodenního života, nebo zda to pro vás bude jen kraťoučký výlet na jinou planetu a poté vše zajede do starých kolejí. Nebo si tady možná uvědomíte, že čas, který tu máme, není neomezený, pak se Aro Ha Retreat může stát vaším novým začátkem. Začátkem změn, které máte ve svých rukou.

Aro
je myšlenka, základní princip, schopnost soustředění

Ro
je vnitřní schránka

Oha
je štědrost, bohatství, nadbytek

Ha
je dech života, životní síla, vědomé dýchání

Bydlete v novém domě ještě tento rok!

REZIDENCE **BRODCE**

Domy 4+kk o velikosti od 149 m2 s garáží, prostornou terasou a vlastní zahradou.

Dojezdová vzdálenost do Prahy pouhých 20 minut.

Tepelné čerpadlo, rekuperace, hliníková okna, dřevěné podlahy, velkoformátové obklady a dlažby...

rezidencebrodce.cz

Blue Zones

Jak na dlouhověkost podle stoletých

PŘIPRAVILA / BARBORA SLAVÍKOVÁ LITEROVÁ
FOTO / GETTY IMAGES

Na Zemi je pět míst, kde se lidé z nějakého důvodu dožívají v dobré kondici velmi vysokého věku. Před dvaceti lety se Dan Buettner, badatel, spisovatel a tvůrce termínu Blue Zones, vydal s týmem odborníků pátrat po příčinách jejich dlouhověkosti. Překvapivě nejde o vysokou matematiku, ale jednoduché věci, které dohromady fungují. Proč je tedy pro nás tak těžké žít podle pravidel stoletých?

Sardinie, Itálie

Smaragdový ostrov ve Středozemním moři není fascinující jen svými přírodními krásami a kulturním bohatstvím. Sardové, jak se místní hrdě označují, mají mimořádné geny, které jim v kombinaci s přirozeně zdravým životním stylem zajišťují bezkonkurenční délku života. Právě Sardinie byla jako první označena termínem Blue Zone. V roce 2004 na ostrov dlouhověkých dorazili vědci, aby zjistili, co se skrývá za pozoruhodným genofondem ostrovanů. Sardinie se vzhledem ke své dlouhé historii, kdy stopy prvního osídlení vedou až do pravěku, vyvíjela izolovaně. Vytvořila si tak vlastní svébytné tradice, které se vepsaly do života místních. Sardové stále rybaří, loví a sklízejí to, co si sami sní. Zásadní jsou rodinná pouta a okruh přátel, s nimiž se radují a pijí víno (střídmě). Panuje zde úcta k starším, kteří netráví podzim svého života v domovech důchodců, ale jsou obklopeni svou rodinou. Staří předávají svou životní moudrost a zkušenosti mladé generaci, která z ní čerpá. Sardové se nestresují, proč taky. Raději se projdou a navštíví své přátele. Smích a dobrá nálada jsou nakažliví společníci. Kromě vína sázejí na kozí mléko, které je výbornou prevencí před alzheimerem a srdečními chorobami.

Ikaria, Řecko

Malý řecký ostrov na východě Egejského moře, Ikaria, podle antických bájí si právě v jeho blízkosti zažil Ikaros svůj strmý pád, od čehož se odvíjí jeho název. Hornatý ostrov s nejstarším lesem v této oblasti, navíc lemovaný katalogovými plážemi, má návštěvníkům co nabídnout. Název jedné z nich, Seychelles Beach, mnohé napovídá. Ale hlavně, Ikaria je jednou z Blue Zones. V číslech to znamená, že populace složená z více než osmi tisíc stálých obyvatel ostrova patří k nejdéle žijícím na světě. Dožívají se osmkrát delšího věku než Američané. O některých chronických civilizačních nemocech slyšeli jen z knížek, demence jako strašák 21. století se jim vyhýbá. Celá třetina ostrovanů sfoukne na narozeninovém dortu devadesát svíček. Jak je to možné? Recept je zdánlivě prostý: silné sociální a rodinné vazby, pravidelné fyzická aktivita kompenzovaná dostatkem odpočinku. A pak je tu strava, která je zásadním faktorem pro fungování lidského organismu. Je to klasická středomořská kuchyně opírající se o zdravé tuky, hodně vlákniny s dostatkem zeleniny, luštěnin a ořechů. Z masa převládají ryby a kuřecí, červené maso se konzumuje v omezené míře. Ikařané jsou milovníky fazolí, nechybějí v jejich

polévkách, salátech ani hlavních chodech. My máme fazole spíše spojené s nadýmáním, pravda je taková, že patří k nejvýživnějším, a tedy nejzdravějším potravinám. Na Ikarii to vědí už stovky let.

Panuje zde úcta k starším, kteří netráví podzim svého života v domovech důchodců, ale jsou obklopeni svou rodinou.

Okinawa, Japonsko

Největší ostrov stejnojmenného japonského souostroví nabízí řadu turistických lákadel. Patří k nim tzv. město Šuri, bývalé sídlo království Rjúkjú, krápníkové jeskyně, krásné pláže či treky džunglí. Nachází se tu i jedno z největších a nejkrásnějších akvárií světa, Ocean Expo Park, jehož chloubou jsou žraloci velrybí. Ostrov Okinawa je také laboratoří dlouhověkosti, kde je největší koncentrace stoletých a kde se ženy dožívají vyššího věku než jinde. Co dělají Okinawané jinak? Jejich recept na dlouhý a spokojený život se moc neliší od jiných Modrých zón. Udržovat pevné vazby s rodinou a přáteli jsou základ. Tuto pevnou sociální síť, o niž se mohou opřít v pozdějším věku, nazývají moai, a neviditelné energii, která je každý den pohání naplňovat smysl života, říkají ikigai. Mít pro co žít do posledních dní je postoj, jenž v sobě mají lidé na Okinawě zakódovaný. V jejich jídelníčku převažují sladké brambory, rýže, ovoce, zelenina a v menší míře maso. Nesmí také chybět dostatek sóji, tofu a výživná polévka miso. Stejně jako Češi mají i Okinawané zálibu ve vlastních zahrádkách, které je udržují v dobré fyzické a psychické kondici, dalším benefitem zahradničení jsou vlastní plody putující na talíř. Ostrované rádi tráví čas venku a vychutnávají si prosté radosti života.

Nicoya, Kostarika

Kostaričané z poloostrova Nicoya vyznávají životní styl pura vida. V praxi to znamená užívat si jednoduchosti života a věcí, na kterých skutečně záleží. Mít dobré vztahy s rodinou a přáteli a intenzivně pečovat o tyto sociální vazby. Dbát na pestrý jídelníček s velkým podílem rostlinné stravy. Mezoamerická gastronomie klade zvláštní důraz na tři zemědělské plodiny: kukuřici, fazole a čajot, což je tropická šťavnatá zelenina. Důležitou roli hraje také pravidelná fyzická aktivita a pobyt na čerstvém vzduchu. Jeden z aspektů, který může s dlouhověkostí souviset a který obyvatele Nicoyi odlišuje od ostatních Blue Zones, je tvrdá voda. Pijí vodu s nejvyšším obsahem kalcia v zemi, což by mohlo souviset s nízkým výskytem srdečních chorob a silnějšími kostmi. Nicoyané jsou napojeni i na své kulturní kořeny spojené s původním kmenem Chorotega. Žijí si tak svůj pohodový život na karibské vlně pura vida a nic na tom určitě měnit nehodlají.

Loma Linda, USA (Kalifornie)

Američané, národ, který dal světu coca-colu a řetězce rychlého občerstvení, není předobrazem zdravého životního stylu. Přesto se najde i jedna světlá výjimka. Ano, také ve Spojených státech najdeme jednu z Modrých zón. Je to Loma Linda v Kalifornii, místo, kde žijí členové církve Adventisté sedmého dne, pro které je péče o zdraví jedním z pilířů víry. Adventisté se v průměru dožívají o deset let více než průměrný Američan, což nepochybně souvisí s tím, že pravidelně cvičí, nekouří, nepijí alkohol a většina se vyhýbá i masu. Světí klidnou sobotu, kdy mají klid odpoutat se od povinností běžného dne a věnují se praktikování své víry, přátelům, vyrážejí do přírody a relaxují. Důležitá je pro ně komunitní činnost, kdy se věnují potřebám druhých. Co se týče jídelníčku, sázejí hlavně na rostlinnou stravu a na střídmost. Důležité místo v jejich stravě mají ořechy. Jedí podle hesla: „Snídej jako král, obědvej jako princ a navečeř se jako chudák."

Mít pro co žít do posledních dní je postoj, jenž v sobě mají lidé na Okinawě zakódovaný.

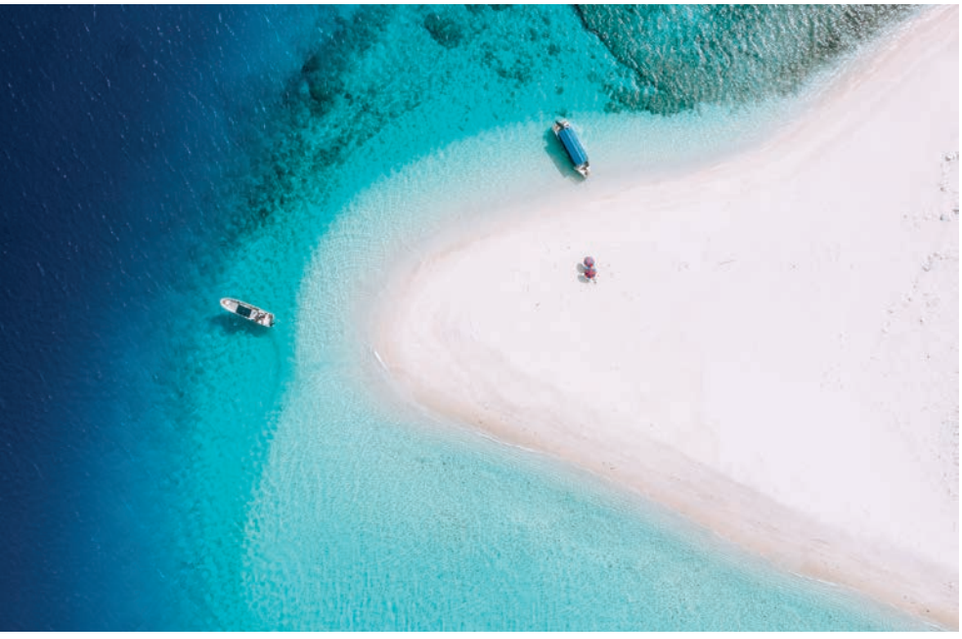

Dan Buettner strávil dvacet let zkoumáním životního stylu lidí z Modrých zón. Co se dozvěděl? Že je opravdu zásadní, co jíme. Dlouhověcí se skutečně nestravují každé tři hodiny. Obvykle mají dvě jídla denně a mezi nimi desetihodinový rozestup. Kouzelnou potravinou pro dlouhý život jsou fazole. Hrníček fazolí denně prý přidá několik let. Strava by měla být maximálně rostlinná s omezeným množstvím masa.

Luxury zen v bývalých klášterech

Hledáte místo, kde si odpočinout, užít si čas se svými blízkými, a přitom se nevzdat luxusu a světských potěšení? V klášterech přetvořených v butikové hotely je to možné.

PŘIPRAVILA / STELLA STEINEROVÁ
FOTO / ARCHIV HOTELŮ

Abádia Retuerta / Španělsko

Unikátní místo v srdci údolí Duero, kde se čas zastaví, zatímco vaše emoce poběží kupředu jako splašení koně. Za zdmi bývalého premonstrátského kláštera, který je dnes naplněn tichým luxusem, se změnilo mnohé kromě dvou zásadních složek: tradice a kultury, které ho formovaly dlouhá staletí. Respekt k minulosti je patrný i v malých detailech, stačí se rozhlédnout kolem. Hosté se mohou ubytovat v některém z 27 luxusních pokojů v prostorách bývalého kláštera s nádhernými výhledy na nekonečné lány vinic. Pozemský ráj tím ale nekončí. Božské zážitky můžete očekávat v Santuario Wellness & Spa, které již získalo řadu ocenění. Mezi nimi také Best Luxury Historical Spa in Europe. Kromě plejády exkluzivních procedur lze vyzkoušet také Spa Sommelier Experience, spojující umění aromaterapie a bohatství zdejšího vinařství. Tato procedura vychází z tradiční tibetské medicíny a jejích elementů: větru, ohně, vody a země. Vzhledem k historii zdejší vinařské tradice přesahující osm staletí tvoří základní esenci bývalého kláštera víno Pago, které dokonale vystihuje osobnost a jedinečnost místního terroiru. Mniši si záměrně vybrali místo na březích řeky Duero, především kvůli kvalitě jeho půdy, a byli první, kdo zde začal pěstovat vinnou révu. Dnes je vinařství, které dokonale zapadá do okolní krajiny, jedním z nejprestižnějších v regionu a je také hrdým nositelem titulu PDO (Protected Designation of Origin).

Mniši si záměrně vybrali místo na březích řeky Duero, především kvůli kvalitě jeho půdy, a byli první, kdo zde začal pěstovat vinnou révu.

San Clemente Palace Kempinski Venice / Itálie

Na privátním ostrově San Clemente, jen pár minut jízdy lodí od ikonického náměstí San Marco v Benátkách, se nachází butikový palác, který těžko hledá srovnání. Tento unikátní historický hotel jako by stál ve filmových kulisách, které se proměňovaly podle dramatických dějin otáčejících Benátkami. V roce 1131 se na ostrově poprvé usadil benátský kupec Pietro Gattilesso, jenž financoval vznik kláštera San Clemente a hospicu, který poskytoval pomoc poutníkům a vojákům mířícím do Svaté země. Pojmenován byl na počest papeže Klementa I., patrona rybářů, jenž podle legendy zemřel jako mučedník. Patrně nikoho by tehdy nenapadlo, že od roku 2016 bude ostrov se svými sakrálními památkami a na dosah historickému centru Benátek sídlem pro privátní ráj hotelové značky Kempinski. Dnes patří k nejikoničtějším hotelům Evropy, o čemž svědčí i řada mezinárodních ocenění. Hotel obklopují starobylé zahrady, v nichž můžete rozjímat a při tom se kochat výhledy na jedno z nejpozoruhodnějších míst světa. Ubytovat se lze v některém ze stylových pokojů včetně nejexkluzivnější suity v celých Benátkách. Milovníci italské gastronomie by měli vědět, že hotelová restaurace Aquerello se pyšní titulem Best Italian Restaurant in Europe. Historie a umění jsou v tomto městě všudypřítomné. V době, kdy se koná Benátské bienále, nejvýznamnější festival současného výtvarného umění, můžete i v historických prostorách San Clemente Palace obdivovat, jak se minulost snoubí s přítomností, a to prostřednictvím výstav současných umělců. Relaxaci vám nabídne prostorné SPA The Merchant of Venice, oáza poskytující spojení mezi Benátkami a Orientem, která byla ohodnocena jako Best Spa in Europe. Vhod může přijít i venkovní vyhřívaný bazén nebo pláž, aby byl pobyt na ostrově skutečně dokonalý. Zahrát si tady můžete také tenis nebo odpálit golfový míček. San Clemente je místem nekonečných zážitků a za dalšími, které čekají v samotných Benátkách, vás odveze hotelovou lodí.

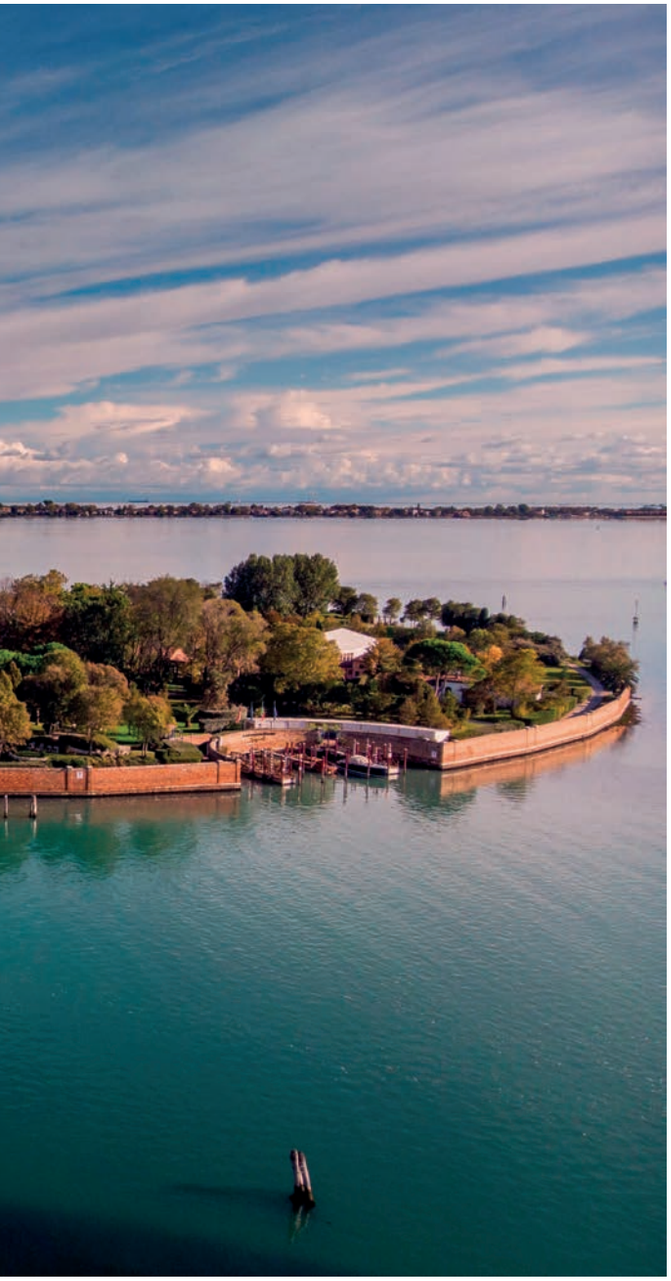

Hotel obklopují starobylé zahrady, v nichž můžete rozjímat a při tom se kochat výhledy na jedno z nejpozoruhodnějších míst světa.

Lopud / Chorvatsko

Srdeční vazba Čechů k Jadranu sahá hlouběji do minulosti. Ostrov Lopud, druhý největší z Elafitských ostrovů nedaleko Dubrovníku, byl za první republiky oblíbeným místem Čechoslováků. Jezdil sem také básník, spisovatel a politik Viktor Dyk, který zde má i svůj pomník. Na ostrově po celý rok panuje příznivé klima prospívající subtropické vegetaci. Zdejší olivovníky údajně dávají ten nejkvalitnější olivový olej. Po staletí se Lopud ekonomicky i kulturně vyvíjel pod vlivem velkého Dubrovníku, to skončilo v roce 1667, kdy oblast zasáhlo rozsáhlé zemětřesení, kdy z ostrova nezbylo takřka nic. Něco ale přece. Na nejsevernějším výběžku ostrova najdete LOPUD 1483, bývalý

františkánský klášter, jenž poskytoval lidem útěchu po staletí. U vchodových dveří je vyryto datum 1483, tehdy byl zřejmě klášter založen, a dnes tu pod tímto číslem najdete ojedinělý butikový resort. Jeho citlivá rekonstrukce byla po všech stránkách nákladná. Před dvaceti lety dal světově proslulý architekt Frank Gehry majitelům tuto radu: „Neuspěchejte to." Poslechli ho a dvě dekády cizelovali bývalý klášter do nejmenších detailů. Dnes je místem, kde umění, historie a okolní prostředí vytvářejí celek, jenž probouzí smysly a zároveň zklidňuje duši. Původně třináct mnišských cel se proměnilo v pět privátních suit, kde zcela přirozeně stojí moderní italský nábytek vedle renesančního umění. Elegance párovaná s uměleckým zážitkem je všudypřítomná. Zážitková je i zdejší gastronomie vycházející z lokálních čerstvých surovin a ingrediencí vypěstovaných v klášterní zahradě. Na stejném místě měli františkáni svou tradiční bylinkovou lékárnu, kde si pěstovali potřebné léčivo. LOPUD 1483 navazuje na tuto tradici a zahradu osadil po vzoru mnichů. Na zahradě je několik dalších míst, kde se můžete zastavit a meditovat.

Majitelé dvě dekády cizelovali bývalý klášter do nejmenších detailů. Dnes je místem, kde umění, historie a okolní prostředí vytvářejí celek, jenž probouzí smysly a zároveň zklidňuje duši.

Couvent des Minimes Hôtel & Spa L'Occitane / Francie

Pouze pár minut jízdy od malebných vesniček a horského masivu Luberon se nachází jedinečné místo: Couvent des Minimes Hôtel & Spa L'Occitane. Leží v provensálské vesnici Mane, která je přesně takovou, jakou si představíte, když zavřete oči. Fantastická gastronomie, vzduch prosycený levandulí, dlouhé lány vinic a trhy, které voní po lokálních produktech. V tomto prostředí se nachází v prostorách bývalého kláštera ze 17. století hotel a SPA světoznámé kosmetické značky L'Occitane, jež má provensálské kořeny. Pokud hledáte dokonalé místo, kde se znovu nabít, a navíc v dokonalém soukromí, je to dokonalá volba. Le Couvent des Minimes ztělesňuje oázu relaxace, v jejímž SPA si užijete to nejlepší z voňavého světa L'Occitane. Neboť každý je unikátní, SPA menu bylo postaveno na holistickém principu s individuálním přístupem. K dispozici jsou proto experti z různých oborů, aby pobyt byl pro vaši tělesnou i duševní schránku co nejpřínosnější. V rámci francouzského konceptu l´art de vivre nelze opomenout důležitost kulinářské stránky. Oceňovaný šéfkuchař Louis Gachet bere hosty v restauraci Le Feuillée na cestu za bohatství provensálských chutí s lehkým dotykem Burgundska jako poctu jeho rodnému kraji.

Ubytování v Le Couvent ztělesňuje luxus a francouzský šarm usazený v historických kulisách bývalého kláštera postaveného v roce 1613. Každý z pokojů a suit byl citlivě navržen tak, aby poskytl hostům unikátní zážitek. Původní architektonické prvky se tak nenásilně pojí s moderním vybavením. Cílem je, abyste se tu cítili co nejpříjemněji, popravdě řečeno, jinak to tady ani nejde.

V tomto prostředí se nachází v prostorách bývalého kláštera ze 17. století hotel a SPA světoznámé kosmetické značky L'Occitane, jež má provensálské kořeny.

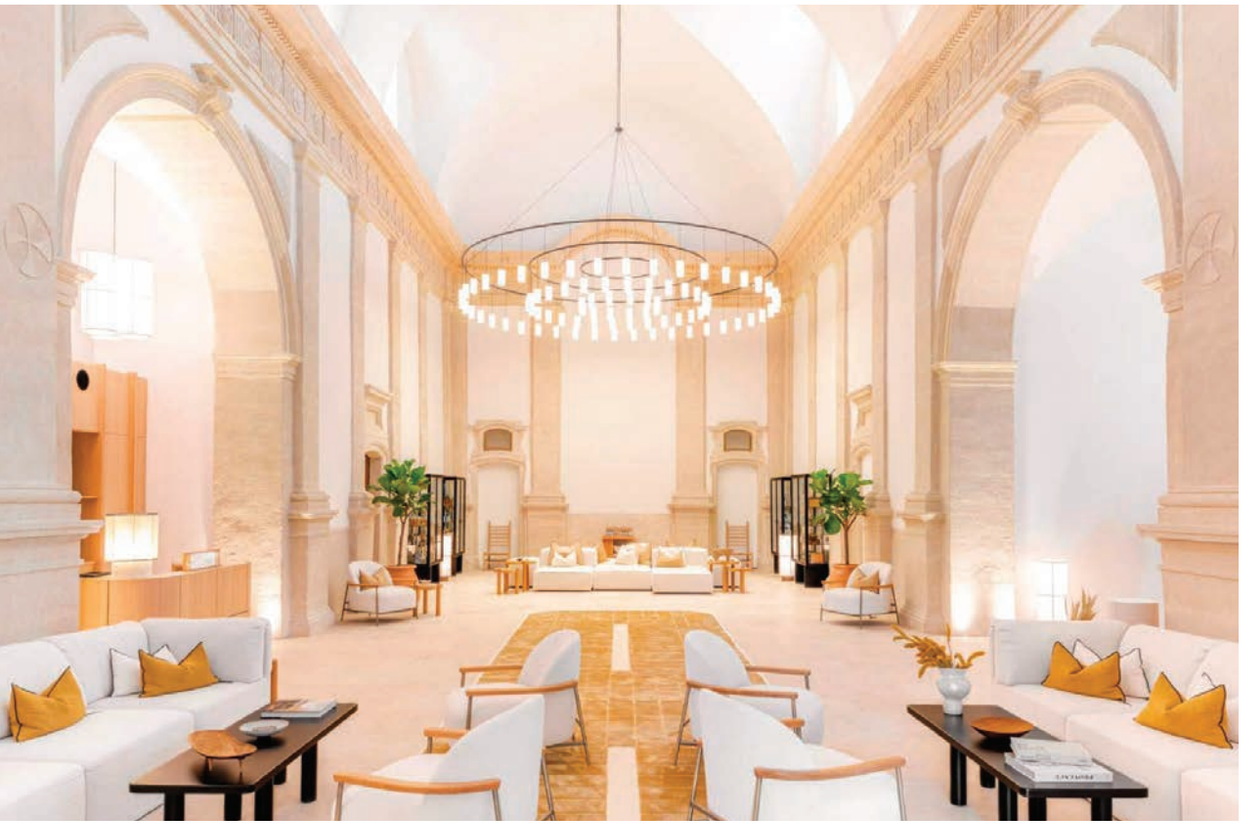

GPS

-5.637810, 141.198986

Papua: cesta do zapomenutých věků

PŘIPRAVIL A VYFOTOGRAFOVAL / TOMÁŠ KUBEŠ

Umíte si představit život bez internetu, telefonu nebo vůbec bez elektřiny? Možná ano, ale s největší pravděpodobností jen na krátkou chvíli, na zkoušku. Přesto se stále najdou místa, kam chapadla civilizace ještě výrazněji nepronikla. V hlubokých pralesích Papui tak stále bezstarostně žijí lidé s pověstí kanibalů, kteří sice s námi obývají jednu planetu, ale v jiném časoprostoru.

Déšť bubnuje jako v pralese a můj průvodce je neoblomný, pokud chceme dojít do cíle, nezbývá než se poddat intenzivním kapkám vody. Možná už je to jedno, protože pobyt v deštném pralese je doslova peklem. Sotva tam vstoupíte, udeří vlhkost a pramínky potu stékají po celém těle. Tady není šance uschnout, a když se k tomu přidá brodění v potocích a řekách, je vlastně všechno úplně jedno. Kdo má podobný sen, setkat se s tradičními obyvateli pralesů, určitě nebude litovat dobrodružné cesty, ostatní budou proklínat rozhodnutí vůbec něco takového podniknout.

Ostrov Nová Guinea je dosud bílým místem na mapách světa, průzkum ostrova započal krátce před druhou světovou válkou, kdy kolonizátoři osídlili pouze pobřežní oblasti, a proto i dnes bývají objeveny ukryté kmeny, které dosud nikdo nepotkal. I když se nám zdá, že o našem světě víme úplně vše, a Google nám vyplivne jakoukoliv odpověď a ukáže jakékoliv místo na světě, zní zprávy o lidech, kteří s námi nemají tu čest sdílet svůj osud, až prapodivně. A možná ani nechtějí, tady na ostrově se některé kmeny dosud brání kontaktu a násilnému pokřesťanštění. Zachovávají si tradiční víru, věří v černou magii a občas se objevují zprávy o kanibalismu.

Za Korowaji

Hledat něco, co možná neexistuje, je vždy výzva. Vydat se jen tak do nitra pralesa pravděpodobným směrem po vyšlapaných stezkách, které mizí v porostu a míří neznámo kam, to musíte být cvok. Tady, ve třetím největším deštném pralese světa, vám mapy budou k ničemu, většinu území pokrývá les a turistické značky tu opravdu nemají. Také GPS vám bude k ničemu, největším problémem je, že není co zadat, když nevíte, kam jdete, a není se ani koho zeptat. Tahat těžký batoh ve vedru a nepříjemné vlhkosti je docela na obtíž, a tak nezbývá než se smířit s tím, že kila za pár dnů začnou opouštět tělo zvyklé na pamlsky a lahůdky. Obvykle během dvou měsíců takové cesty zmizí i 15 kg váhy, takže ideální posilovna bez možnosti něco si koupit. Pokud narazíte na lidi, většinou se vás bojí a prchají do lesa. Děti brečí, ženy mizí rychlostí blesku a jen občas se vám postaví muži s oštěpy. Je těžké jim vysvětlit, proč se bledá tvář z jiného světa ocitla uprostřed chudé vesničky. Prvním problémem je jazyk, na obou částech ostrova Nová Guinea se používá na 1500 jazyků, které se značně odlišují. V indonéské části se hlavně podél pobřeží mluví indonésky, ve východní části v PNG (Papua Nová Guinea) sice někteří mluví anglicky nebo jazykem Tok pisin, což je směs angličtiny a místních jazyků. Ovšem ty, co potkáte, musí být ti, kteří chodili do školy.

Trmácel jsem se pralesy dobrých čtrnáct dní, až po takové době, kdy bylo nutné překonat nespočet řek hlubokých i několik metrů, konečně přišla první zpráva od ženy, která znala teritorium kmene Korowajů. Našel jsem i průvodce, který za kilo soli a sedm balíčků tabáku mi byl ochoten ukázat cestu. Tady síla peněz je k ničemu, dosud tu funguje výměnný obchod, a vlastně i kdyby někdo měl papírky s čísly, tak mu jsou k ničemu. Obchod nebo něco v podobném smyslu tu neexistuje. Tady otevírá cestu úsměv a touha poznat zapomenutý region.

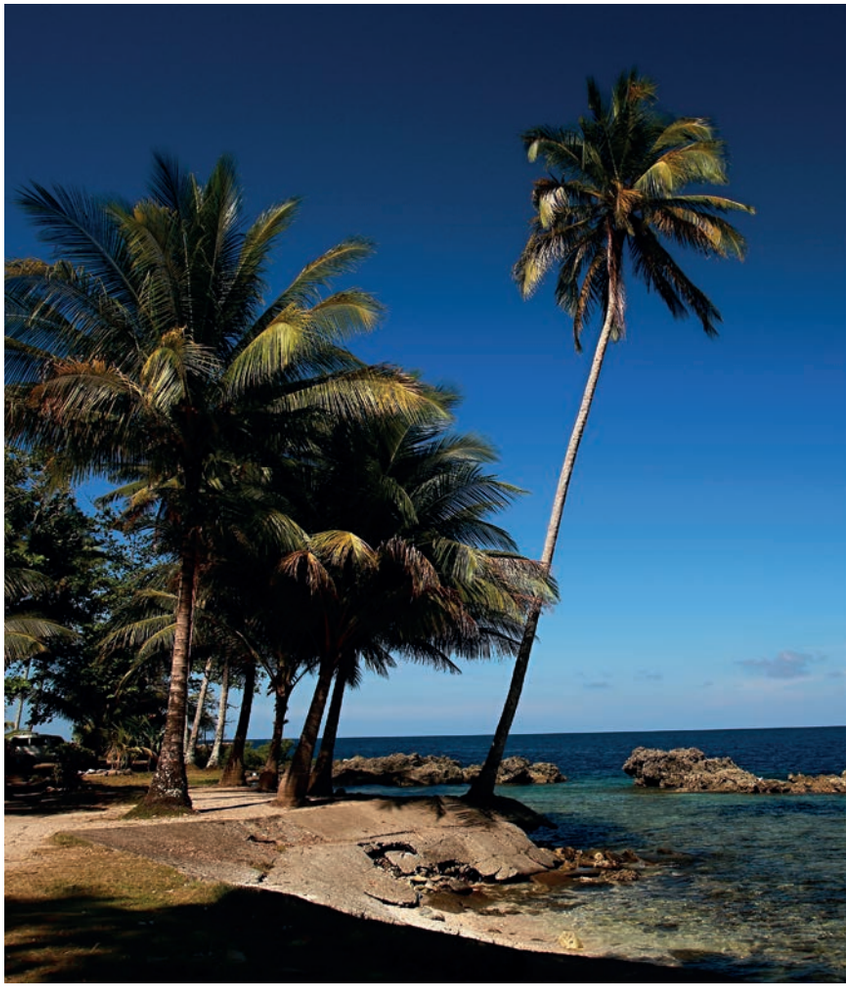

Síla peněz je tady k ničemu, dosud tu funguje výměnný obchod. Cestu otevírá úsměv a touha poznat zapomenutý region.

Na konci světa

Plahočili jsme se několik dní a doslova nonstop, brodili jsme se zaplaveným pralesem po deštích, spali jsme na vyvrácených stromech a přelézali dravé říčky. Monotónní trápení ukončil až vstup na mýtinu, kde stál stromový dům, zde nazývaný Rumatinky. Bytelná konstrukce držela na třech kmenech, složená ze dřeva a palmových rohoží. Zde, uprostřed pralesa, průvodce zmizel se svou odměnou a já zůstal osamocen v domě deset metrů nad zemí, kde jsem čekal na svůj další osud. Jako kdybych se ocitl ve vašem obývacím pokoji a čekal na váš návrat z práce a doufal, že mě nevyhodíte. Dopadlo to dobře, rodina, která byla na lovu, na mě nejdříve koukala podezřele, až děti se psem si mě přišly prohlédnout a dotkly se kůže cizince. U kmene Korowajů se dosud nenosí příliš oblečení. Ženy obvykle chodí v palmových sukních bez trika nebo podprsenky a muži mají maximálně šňůrku kolem beder a neobvykle zatlačený penis do šourku – záležitosti, které si všimne hned každý. Když vás místní přijmou, poznáte to, nabídnou vám jídlo, to je nejcennější. To platí všude na světě. Zde se ruce nepodávají a místní si vás změří zvědavě od hlavy k patě a hned vědí, jestli se jim líbíte. Nemusí to vždy dopadnout dobře, během mých cest jsem byl několikrát vyhnán a někdy šlo i o život.

Život Korowajů v pralese se zatím příliš nezměnil. Hlavní činností hned, jak se rozední, je shánění jídla, sběr kořínků, lov a zpracování ságového stromu na škrob, který po ztvrdnutí je nejdůležitější položkou na jídelníčku. Tady se nespěchá. Když kručí v žaludku, musí se vyrazit do lesa. Život lidí je úplně bezstarostný: polovinu dne prospí a večer si u ohně vyprávějí příběhy. Ani se moc nepřemýšlí nad budoucností, když je jídlo, sní se zpravidla okamžitě. Do druhého dne zůstává potrava, pouze když je břicho naplněné k prasknutí a nic dalšího se už do něj nevejde. A když nic není, nezbývá než se zase vypravit do lesního supermarketu. Civilizace je tu připomenutá jen několika kusy oděvů a přítomností sekerky. Do míst, kde je jen pár divochů a nic dalšího zajímavého, zatím okolní svět nepotřebuje jezdit. A tak si Korowajové žijí stále bezstarostně až do doby, než okolní svět smete jejich les a zvyky do zapomnění.

Město kontrastů

Zaletět si do Wameny na vysočině v indonéské části Nové Guiney není dnes žádný problém. Jen časté mlhy a nepřízeň počasí mohou cestu o několik dnů prodloužit. Tady, uprostřed Baliemského údolí, se dávná vesnice proměnila v město, které zajišťuje kontakt s okolním světem. Dosud sem nevede žádná silnice, a tak teritorium obávaného kmene Dani je východiskem k dalším odlehlým oblastem. Tito obávaní lidojedi byli první překážkou pro cestovatele. Kmen byl objeven teprve v roce 1938 a dosud mnozí příslušníci nosí tradiční oblek koteku – vydlabanou dýni, která se připásá na penis a zajistí šňůrkou. Kdo si myslí, že takové oblékání patří do minulosti, bude asi překvapen. Čím dále od Wameny, tím více se uchovávají tradice. I tady ve městě, kde je dnes obchodní dům s eskalátorem, můžete narazit na muže, kteří se svojí kotekou hrdě kráčejí mezi regály s oblečením. A když se slaví tradiční svátky, místní muži odhazují trička a džíny a opět si navlékají své mužské ‚kabelky'. Protože koteka není jen ochranou přirození, ale také místem, kam si muž ukládá cennosti včetně tabáku nebo i tady přítomných peněz.

Když vás místní přijmou, poznáte to, nabídnou vám jídlo, to je nejcennější.

Do jiného světa

Navštívit málo známé kmeny ve východní části Nové Guiney, přezdívané PNG, byl vždy můj velký sen. Dostat se do odlehlých koutů bez letadla je skoro nemožné. Vysoké hřebeny hor, hluboká neprostupná údolí a minimum cest, tak se dá popsat většina ostrova. Kmeny spolu málo komunikovaly a naopak bojovaly o svá území, tedy obchodní stezky známé z našich končin jsou spíše výjimkou. Proto se také v PNG uchovalo na 750 jazyků. Jediný, kdo narušil tradiční život, byli misionáři, kteří se od

padesátých let neúnavně snažili vykořenit minulost a prosadit nového boha – Krista. Ten se tu usadil natrvalo díky formě dárků a zvědavosti. Některé kmeny byly obráceny k této víře už za půl roku, i když v srdcích stále zůstává černá magie a pradávné víry, stejně jako v žilách pulsuje krev kanibalů.

Simbai – ráj na první pohled

Křesťanské církve provozují leteckou společnost, která je často jediným spojením s odlehlými misijními stanicemi. Jen piloti to nemají jednoduché – polní letiště na svazích hor a časté oblačnosti, obvykle každý den po obědě, jsou pěkně zrádné i pro ty nejzkušenější. Někde mají spojení pomocí rádia, jinde se čeká, až bude vhodná chvíle a letadlo nečekaně přistane. Často se stává, že člověk, který má domluvený odlet, musí i několik týdnů čekat, až to okolnosti dovolí. Domluvit takový odlet je velmi náročné, a to i finančně. A pokud letí letadlo pro potřeby misionářů, nemusí být volné ani jediné místo. Když se to podaří, člověk se ocitne na samotném okraji civilizace. A já to štěstí měl, protože jsem se dostal do oblasti Simbai za kmenem Kalamů. Hned u letiště jsem si všiml pozoruhodné změny, nepovalují se tu žádné odpadky. Kde by se taky vzaly? Jediný obchod u letitě prodává 2 dcl fanty za 150 Kč a moc zákazníků nemá, nikdo tu nemá peníze. Stačí jim, co vypěstují. A všichni místní se mají docela dobře, většinu živí jejich zahrady a pole. Tady v horském klimatu se daří sladkým bramborám, manioku, banánům a taru – kořenu rostliny, která se konzumuje včetně listů, česky kolokázie jedlá. Zahrady oddělují ploty z naskládaných větví a domy jsou jednoduché chaty ze dřeva a rákosu. Jen ti nejbohatší u letiště už mají rezavou plechovou střechu, pod kterou je kruté vedro.

Šťastná chvíle

Přijet na konec světa a mít to štěstí, že se právě koná největší slavnost Kalamů, je doslova heuréka. Kmen Kalamů zná okolní svět sotva 25 let a na první pohled se toho zatím moc nezměnilo. Někteří už nosí oblečení, jen boty tu stále chybí, chodí se na boso. Když se slaví, většina mužů a žen nosí jen bederní zástěrku. Zato odlišné je zdobení mužů, kteří si dávají do nosů velké pláty mušlí, peří pestrobarevných rajek a klacíky s listy. Někteří mají na hlavách kůže a náhrdelníky z mušlí a rostlin. Všechny oslavy se konají u velkého obřadního domu, což je dlouhý dřevěný dům se slaměnou střechou připomínající délkou kravín. Součástí významných obřadů je také vaření prasat. Ta jsou na Papui ceněným artiklem. Ženu získáte za několik vypasených čuníků, stejně vyměníte za pozemek nebo se stává výkupným při násilných činech. Prase je nejdůležitějším platidlem, a pokud dojde k jejich snědení, musí to být událost, o které se bude u ohňů mluvit ještě několik let. Dnešní rituál je zasvěcení chlapců do dospělosti. Odehrává se kolem toho celá řada rituálů, ten první je zkouškou pro mladé muže. Totiž úderem jedné hole musí mladík zabít prase, jinak nemá právo vstoupit do světa dospělých. K radosti všech přítomných se všichni strefili, a hbité ruce žen už vlekly čuníky do připravených děr. Tady se jídlo připravuje opravdu netradičně: nejdříve se vyhloubí jáma, do ní donesou z ohniště horké kameny. Na to vše se vloží taro, banány, banánové listy a prasata. To se stejnou vrstvou překryje a na závěr se horké kameny zahrabou hlínou. Podzemní hrnec vaří dlouze a vůně je to neuvěřitelná. Jenže mezitím budoucí muži musí projít dalšími zkouškami a čeká je také obřadní válcovitý klobouk vysoký skoro metr. Ten se leskne ve slunci a ozdoby, které připomínají smaragdy, jsou z docela nečekaného materiálu – z krovek několika set místních mandelinek. Takový klobouk se pečlivě připravuje po celý rok a křídla brouků se navlékají na šňůru z trávy. Jakmile obřady skončí, nastává ten nejlepší čas pro hodování. Voňavé vepřové spolu s brambory a banány, které prosytil tuk prasat, končí v žaludcích všech obyvatel. Dostat se k masu je mimořádný okamžik, a když se uvaří deset prasat, je to hostina, na kterou nezapomenou místní legendy.

Epilog

Být na konci světa je okamžikem, kdy si každý může uvědomit, že k životu toho není potřeba zase tolik. My v civilizaci toužíme po dalších vymoženostech, a tady, daleko od všeho, stačí úsměv a poslechnout si barvité vyprávění u ohňů. Společenství, která se stále chovají ke svému okolí udržitelně, možná nejsou pro nás tou cestou, kterou se vydáme. Otázka zní, jak tito šťastní lidé dopadnou, až i sem dosáhnou chapadla civilizace a pokroku. Pravděpodobně to nebude hezký konec. Možná skončí jako živý skanzen k pobavení, nebo na okraji nového světa v igelitové boudě, kde se budou opíjet a vzpomínat na staré zašlé časy.

Tomáš Kubeš je fotograf, novinář a cestovatel se slabostí pro Afriku a poslední místa na mapách, která ještě nespolkla globalizace. Pečlivě dokumentuje obyvatele tradičních kultur a jejich zvyklosti, než se vše změní rychlostí panující v naší západní civilizaci.

Moudrost starších

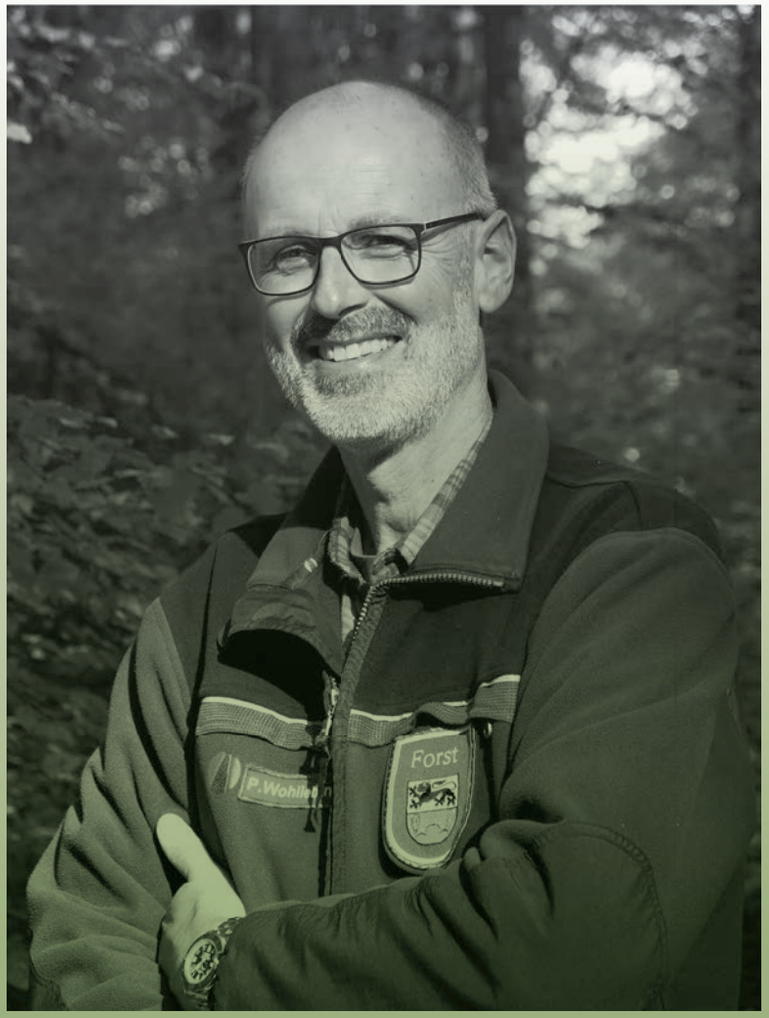

Není velkým problémem krize životního prostředí také to, že se neustále zvyšuje náš věk dožití? Kdo nezemře ve čtyřiceti, nýbrž až v devadesáti, přece logicky zatěžuje ekosystémy o padesát let déle. Ale položme si nejprve opačnou otázku. Proč se vlastně lidé nemohou dožívat neomezeného věku?

NAPSAL / PETER WOHLLEBEN
FOTO / ARCHIV PETERA WOHLLEBENA

Zní to banálně, každá tkáň se koneckonců časem opotřebuje, kůže i jiné orgány včetně mozku stárnou, až jednoho dne vypovědí službu. Přesto je celá věc otázkou strategie, protože se na to dá jít i jinak, což vidíme třeba u stromů.

Ty čistě teoreticky nemohou zemřít stářím, mají totiž na rozhodujícím místě cosi jako pramen mládí: je jím kambium, dělivé pletivo mezi dřevem a kůrou. Tenoučká průsvitná vrstvička vylučuje dovnitř buňky dřeva a ven buňky lýka. Pokračuje v tom neúnavně, bez ustání, každé vegetační období. Každý strom tak rok od roku sílí – dalo by se dokonce říct, že strom, který netloustne, umírá. Obry říše rostlin tak neudolává stáří, nýbrž neblahé události, které přináší život, takže během desetiletí a staletí přibývá nemocí a nehod. Zranění způsobená zvěří nebo padajícími sousedy uvolňují cestu dřevokazným houbám. Jestliže se kmen zevnitř rozkládá rychleji, než stačí vytvářet nové letokruhy, ztenčí se dřevěná stěna časem natolik, že už neunese korunu a strom se zhroutí. Také mohou přijít letní bouřky s prudkými srážkami, které zatíží listy a polámou větve nebo celé koruny. Mnoho stromů navíc zastihne smrt už v mládí, když třeba hladová srnka spořádá čerstvě vyklíčený křehký semenáček jako jarní přesnídávku. Vysoká úmrtnost v mladém věku, která dovoluje přežít jen jednomu z milionů stromků, je také důvodem, proč stromy produkují tak obrovské množství semen.

I bakterie, jež jsou vlastně symbolem rychlého rozmnožování a krátkého života, mohou neuvěřitelně zestárnout, dokonce překonat stromy. Přestože tito drobní tvorečkové obvykle nežijí zvlášť dlouho, ve formě spor dovedou vyčkávat miliony let v jantaru nebo krystalech soli, než se znovu dostanou na světlo a obnoví aktivitu. Zvířatům je ovšem vlastní spíše rychlé střídání generací a člověk se nijak nevymyká. Za pradávných časů u našich předků průměrná délka dožití sotva překračovala třicet let – tak jsme se to přinejmenším běžně dočítali ještě nedávno. Naproti tomu dnes díky moderní medicíně a dostatečnému přísunu potravy můžeme doufat zhruba v osmdesátku.

Nízký věk dožití v době kamenné mě vždycky udivoval. Jak mohli lidé za tak krátkou dobu rozumně vychovat děti a uvést je do kmenového života, naučit je loveckým technikám a předat nové generaci i další poznatky? Písemné památky z těch časů bohužel neexistují, ale když se později záznamy objevují, vyplývá z nich, že lidé se mohli dočkat i mnohem vyššího věku. Dochovaly se nám většinou zprávy o známých osobnostech, jako byl třeba faraon Ramesse II., který se dožil okolo devadesáti let – na vyprávění o obyčejných lidech byly kamenné tabulky nebo papyrus jednoduše příliš drahé.

Lze z takových záznamů vyvozovat střední délku života tehdejších lidí? Pravděpodobně jen v omezené míře: představitelé státu se jistě stravovali výrazně lépe než venkovské obyvatelstvo. Medicína nicméně k prodlužování života nejspíš zásadně nepřispívala. Dochované zprávy každopádně ukazují, čeho byla naše těla v tehdejších podmínkách ideálně schopná.

Ale zpět k běžnému obyvatelstvu. I to se mohlo dožívat podstatně vyššího věku, než se dosud předpokládalo. Antropologové z univerzit v Kalifornii a Novém Mexiku zkoumali společnosti lovců a sběračů a porovnali výsledky s demografickými studiemi o době kamenné. Dospěli k následujícímu zjištění: postreproduktivní dlouhověkost je pro lidi typická neboli lidé obecně žijí déle, než by bylo nezbytné pro zplození a výchovu dětí. Tito vědci se dopočítali k délce dožití 68 – 78 let už v době kamenné a jejich odhad se velice blíží dnešní globální střední délce života. Ta činila v roce 2022 podle německého statistického úřadu 72 let.

Okamžik: běžná délka dožití a střední délka života jsou dvě různé věci. Vzhledem k nesmírně vysoké kojenecké úmrtnosti v době kamenné se tehdy možná průměrná naděje novorozence na dožití opravdu blížila spíše 30 letům. Ale život těch, kdo překonali tuto první kritickou fázi, trval podobně dlouho jako dnes.

Změnu u nás způsobila podstatně nižší dětská úmrtnost, ne (jak se často mylně předpokládá) lepší lékařská péče o dospělé. Její zásluhou je sice dobře postaráno o staré lidi, ale řada nemocí, které dnes umíme úspěšně léčit, vznikla až s moderní civilizací, především v důsledku špatné stravy, kouření a nedostatku pohybu. Patří sem například onemocnění srdce a cév, rakovina nebo nemoci dýchacího ústrojí. Jistě, existovaly už dřív, ale vyskytovaly se výjimečně, zatímco dnes je mezi příčinami úmrtí nacházíme na prvních místech. V Německu například podle statistického úřadu v roce 2021 i přes množství obětí koronaviru způsobily třetinu všech úmrtí onemocnění srdce a cév, na druhém místě byla nádorová onemocnění s 22,4 procenta. Lékařský pokrok a zhoršování zdraví kvůli modernímu životnímu stylu jako by se ve výsledku téměř vyrušily.

Nežijeme tedy nutně o mnoho déle než naši prapředkové, ovšem jeden zásadní rozdíl se najde: stárne výrazně více osob. Pokles dětské úmrtnosti samozřejmě neznamená, že by se rodilo méně dětí, ale že jich více přežívá. Přibývá-li tedy starých lidí, je to spíše z tohoto důvodu než kvůli zlepšování zdraví dospělých. Pokud se od doby kamenné rozhodujícím způsobem neprodloužila délka dožití, zároveň se ale v důsledku změny životního stylu objevily zcela jiné nemoci, které zase provází výrazné zlepšení lékařské péče, nabízí se shrnutí, že se tohoto věku dožíváme, protože se ho od přírody dožívat máme.

Ať už v době kamenné, nebo s moderní medicínou, ani při hypotetickém celoživotním zdraví a vyhýbání se nehodám pro nás lidi takříkajíc nejede vlak přes nanejvýš 120 – 130 let, podle té které teorie. Jedním z důvodů je genetické naprogramování, které stanovuje, kdy nejpozději máme, chtě nechtě, vyklidit své místo. Stejně jako potraviny ze supermarketu i my máme zakódované datum trvanlivosti. Náš život se chýlí ke konci, jakmile naše buňky ztratí schopnost se dělit. A k tomu nedojde opotřebením, nýbrž plánovanou odstávkou. Způsobují ji jakési ochranné krytky umístěné na koncích chromozomů. Tyto takzvané telomery se při každém buněčném dělení zkracují. Jakmile se jednoho dne zcela vyčerpají, geny zůstanou nechráněné. Buňky se pak pro jistotu dál nedělí, což znamená, že opotřebované tkáně už nelze opravit. Výsledkem jsou vážné nemoci a nakonec organismus umírá. Zdá se ale, že zkracování telomer není nezvratný proces. Pokusy naznačují, že délku ochranných zakončení chromozomů může značně ovlivnit životní styl. Počítá se přitom nejen stravování a sport, ale i psychické zdraví. K vyčerpávání těchto důležitých ochranných mechanismů tedy může přispívat stres. Ale nakolik to vše opravdu dlouhodobě zrychluje přesýpání písku v hodinách našich životů, dosud není definitivně objasněno.

Staří lidé představují paměť společnosti. Poznali situace, které jsou mladším dosud cizí, a v dobách krizí jsou spíše schopní přiměřeně reagovat a nacházet řešení problémů, protože už všechno zažili.

I kdyby se podařilo telomery uchovat, prodloužilo by se naše dožití nanejvýš o 20 – 30 let, o stárnutí totiž rozhoduje i řada dalších faktorů. Ale proč vlastně dává smysl časem odejít ze světa? Teoreticky bychom přece mohli žít když už ne věčně, tak alespoň tisíce let, jako to dokážou některé druhy stromů. Stromům to skutečně může přinášet prospěch. Než se vztyčí nad podrost, utvoří si mohutný kmen a rozprostřou koruny v padesátimetrové výšce, uplynou desetiletí i staletí. Budování struktury, která jim zajišťuje výhody oproti jiným rostlinám, tedy věnují velké množství času a zdrojů. Když strom proces završí, chce samozřejmě těchto výhod využít, kvést a množit se. To všechno proto, že se stromy nepohybují a jen maličké procento z nich se vůbec dožije takového věku, aby se mohly rozmnožovat. Většina zvířat včetně nás ale nepotřebuje ke zplození potomstva tolik času. Navíc máme možnost zkrátka změnit ekosystém, jestliže nám podmínky přestanou vyhovovat. Tato flexibilita znamená, že tisíce let trvající život a nesmírně namáhavé budování vlastní pozice na určitém místě by pro nás byly zbytečné, dokonce nebezpečné. Protože kdo se dožívá velice vysokého věku, u toho také velice dlouho trvá střídání generací.

Genetické modifikace jsou ale možné jen s dalšími a dalšími generacemi, kdy se při rozmnožování mísí a nově kombinuje dědičná výbava. Předávat se takto mohou dokonce i osobní zkušenosti, což probíhá tak, že se ke genům připojují chemické značky. Jen díky takovýmto proměnám se druh fyzicky přizpůsobuje nestálým podmínkám v prostředí. Předpokladem střídání generací je však konečný život. Kdybychom existovali věčně, každý vhodný prostor už by byl po staletí obsazený našimi předky, které by ani ve snu nenapadlo spáchat sebevraždu, jen aby nám dali šanci. Příroda tedy zajišťuje to, co bychom sami nesvedli: po přiměřené době nás sprovodí ze světa.

Jestliže tedy tento časový rámec udává příroda, proč je zhruba dvojnásobný, než by vyžadoval odchov potomstva? Dvojnásobná doba přece automaticky obnáší i to, že dvakrát tak dlouho zabíráme místo na planetě; znamená to méně šancí pro potomstvo, a tudíž brzdu dalšího vývoje našeho druhu. Zjevně ovšem pro takovou časovou investici existují dobré důvody. A opravdu už v pradávných dobách nacházíme doklady o tom, jaké úkoly přináležejí starým. Aztékové ty své nazývali vzpomínači uplynulého, což je dost výstižné.

Staří lidé představují paměť společnosti. Poznali situace, které jsou mladším dosud cizí, a v dobách krizí jsou spíše schopní přiměřeně reagovat a nacházet řešení problémů, protože už všechno zažili. To může ve složitých situacích rozhodnout o životě a smrti, a tedy o zachování vlastních genů. V mnoha kulturách měli staří lidé ve společnosti své pevné místo. Někdy si sice ostatní utahovali z jejich neduhů (třeba Řekové ve svých komediích), vždy si ale uvědomovali, co v nich mají. Například ve Spartě se členství v důležité radě starších připouštělo až od 60 let.

Lidí se vzpomínkami na minulost si vážíme i dnes, například přeživších holokaustu, kteří dokážou mladým lidem zprostředkovat hrůzy třetí říše mnohem lépe než jakákoliv kniha. Malijský spisovatel a etnolog Amadou Hampâté Bâ (1900 – 1991) mimo jiné sbíral ústně předávaná vyprávění. Známý je svým výrokem: „Pokaždé, když zemře stařec, je to, jako by shořela knihovna."

Peter Wohlleben je autorem světových bestsellerů jako Tajný život stromů, Citový život zvířat, Tajná síť přírody, Tajemné pouto mezi člověkem přírodou a Než stromům dojde dech, kde čtenáře seznámil s překvapivými ději, které se odehrávají za oponou přírodní říše. Novinkou je jeho kniha Naše divoké dědictví (vydalo nakladatelství Kazda), kde se zamýšlí nad tím, jak nás ovládají naše lidské instinkty a co to znamená pro budoucnost.

Limit 160

Čas jsou peníze, někdy je ale dobré věci neuspěchat. Požádali jsme Františka Ježka, Head of Corporate Banking v Raiffeisenbank, aby nám v délce jedné textové zprávy odpověděl na otázky dotýkající se hlavního tématu čísla, jež ovlivňuje životy nás všech.

Jste narozen ve znamení Berana, hodina narození prý určuje naši povahu. Jakými vlastnostmi musí disponovat člověk, aby mohl mít na vizitce uvedeno šéf Corporate a člen představenstva RB?
Měl by mít představu, kam chce svůj byznysový segment posunout, získat pro to podporu u kolegů v představenstvu banky a u akcionářů a v neposlední řadě být schopen dát dohromady partu lidí – charakterů, kteří mu s tím pomohou. A je to hodně o sebemotivaci.

Kdybyste měl superschopnost a dovedl cestovat časem, jaká epocha by vás lákala?
Období let 1942 – 1962, abych lépe pochopil okolnosti, které formovaly mé rodiče.

Pokud byste se ohlédl zpět za svými životními zkouškami, co byste poradil svému mladšímu já?
Poznej toho ještě více, neboj se chyby a neúspěchu, přidej na empatii.

Váš syn studuje v Anglii, myslíte si, že navzdory geopolitické situaci zažívá současná mladá generace dobré časy?
Prosím, berte mou odpověď jako čistě subjektivní. Když to srovnám s dobou, kdy jsem byl v obdobném věku, tak se má současná mladá generace ekonomicky lépe, má lepší přístup ke vzdělání a informacím, domnívá se, že má nárok na věci, o kterých jsme my ani nesnili, má větší zájem o udržitelnost, má jiné motivace než generace Husákových dětí – a nejsem si jistý, že by přežila čtrnáct dní na vodě pod stanem s vařením na ohni. Současná geopolitická situace přináší hlavně nejistotu a s tou se musíme naučit žít a pracovat všichni.

Jak byste doplnil větu: Čas není promarněný, pokud…
…dělám něco, co mne baví a rozvíjí.

HAVEL & PARTNERS

ÚSPĚCH SPOJUJE

2023 právnická firma roku

LÍDR ADVOKÁTNÍHO TRHU

v České republice i na Slovensku

ABSOLUTNÍ VÍTĚZ

soutěže Právnická firma roku 2023 v ČR

VÍTĚZ KATEGORIÍ ČR

NEJLEPŠÍ DOMÁCÍ KANCELÁŘ
NEJLEPŠÍ KLIENTSKÉ SLUŽBY
DEVELOPERSKÉ A NEMOVITOSTNÍ PROJEKTY
ZDRAVOTNICKÉ PRÁVO
SPRÁVA MAJETKU

VÍTĚZ KATEGORIÍ SR

MEZINÁRODNÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ
PRÁVO HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE
ZDRAVOTNICKÉ PRÁVO

5 VÍTĚZSTVÍ 22 OCENĚNÍ

3 VÍTĚZSTVÍ 11 OCENĚNÍ

Raiffeisen
Private Banking

Exkluzivní služby
pro nejnáročnější klienty

Daniela Komatović
Designérka šperků a držitelka
ocenění A' Design Award 2017

Naši zkušení privátní bankéři, analytický tým a portfolio manažeři připraví bankovní služby tak, aby plně odpovídaly vašim potřebám a udržely a rozvíjely hodnotu vašeho majetku.

Více na rb.cz/private-banking